ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\F\FLOS František_Flos František - Strýcův odkaz.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

František FLOS

Strýcův odkaz

Albatros 1970
Edice KARAVANA

PŘEDEHRA VELKÉHO DOBRODRUŽSTVÍ

Zaječí hon za pošmourného listopadového dne se nám naprosto nevydařil.

Po husté ranní mlze, která se zdvihla teprve kolem desáté hodiny dopoledne, byla pole tak oslizlá, že se boty smekaly při každém kroku. A kdo neopatrně vesel do jetelišť, honem zase vyběhl na mez, neboť velké krůpěje sedící na jetelových listech po malé chvíli rozmáčely i nejlepší obuv. Otužilí lovci snesou ovšem mnohou nepohodu, avšak když se odpoledne po třetí hodině spustil déšť, jaksi sněhem zhoustlý, rozhodli se i nejvytrvalejší střelci, že nechají honu a půjdou pod střechu. Vždyť i zvěř zmizela a ulovení zajíci, které nesli honci na holích položených přes ramena, se spíš podobali opelichaným kočkám než slušné zvěři.

Protože jsme zašli daleko mezi kopce, přijali jsme ochotně lesníkovo pozvání a pospíchali do útulné lesovny, kde jistě najdeme teplá kamna, horký čaj a vlídné uvítání paní lesní. A když pan lesní zcela neopatrně prozradil, že má ve sklepě pivo a v zásuvce stolu karty, popohnala tato vábná vyhlídka i ty nejunavenější. Rázněji vykročili a nedbali větru a deště, které se zvláštní zálibou ošlehovaly naše zardělé tváře a nahé krky.

Nikdo nebyl zklamán; po půlhodince jsme našli všechno a dočkali se všeho, co jsme tušili i co bylo slíbeno. Jen kdo se celý den vláčel v sychravém vzduchu poli a lesy, dovede ocenit vyhřátý pokoj, teplý nápoj, chutný zákusek a veselou společnost, v níž prchají hodiny jako minuty.

Tak se stalo, že jsme zapomněli na čas i nečas, a když mé zraky přece zabloudily k hodinám, z nichž se ozvala kukačka, spatřil jsem, že už je sedm hodin.

"Pánové, přeji vám dobrou noc," řekl jsem, "už je sedm a venku je tma jako v pytli. Půjdu, mám to nejdál."

"Jde s vámi přece Brok," upozorňoval hostitel, směje se, "a dvojku budete mít na rameni."

"To je pravda, však Brok už taky vstal. Nebojím se lidí, ale špatné cesty," odpověděl jsem také žertem.

Rozloučil jsem se s přáteli, poděkoval hostitelům, a zapnuv pevně všecky knoflíky haveloku, vyšel jsem za Brokem do tmy.

Světlo vycházející z oken lesovny dostatečně osvětlilo dvůr, takže jsem snadno našel vrátka, avšak když jsem se octl na lesní měkké cestě, neviděl jsem vlastní ruku před nosem.

"Pojď sem, Bročku, ty sice lip nevidíš, ale zato máš lepší čich, a tak mě povedeš."

Přivázal jsem k Brokovu obojku krátkou šňůru a šel jsem bezpečně za psem. Chodci, kteří cestují za tmy lesem, nehledají cestu očima, ale naopak zdvihají hlavy a pozorují světlejší pruhy oblohy mezi mlhavými korunami | dnes však byla obloha černá, a proto jsem se musel svěřit jen Broková.

Šlo se nám špatně. Klouzali jsme po měkké, vlhké trávě, vytrvale šlapali v loužích, utvořivších se v měkkých kolejích, brkali o vyvstalé kořeny, rvali se s ostružinami a trním; avšak museli jsme jít, a tak jsme šli!

Věděl jsem, že musím jít dobrou hodinu. Ale dnes se mi však zdálo, že již jdu dvě hodiny, když jsem náhle vystoupil z lesa a v dáli uzřel světla městečka - cíl mé pouti.

Po silnici se už šlo dobře. Proto jsem odpoutal Broka, který se rozběhl ke světlům.

Po čtvrthodince jsem již kráčel po pusté ulici, do níž tu a tam padal záblesk jasu osvětlených oken příbytků. Avšak staré kaštany zachycovaly světelné paprsky pouličních lamp, takže silnice tonula ve tmě. Náhle jsem uslyšel podivný hlas:

"Jakási bestie do mě vrazila. Posviť mi, Josefe, odstřelím ji."

"Nestřílej psa, zastřel pána, slyším, že přichází," odpověděl jiný hlas, který jsem hned poznal.

Jistě to mluvil můj přítel, továrník Jambor. Neviděl jsem však ani na dva kroky a netušil jsem, kde oba rozmlouvající jsou. Až tu najednou jsem se div nesrazil s dvěma lidmi pod deštníkem, který narazil na můj klobouk.

Než jsem mohl uskočit, šlehl blesk ze silné baterky do mých očí a na okamžik mne oslepil. Hned potom jsem spatřil obličej svého přítele Jambora a vedle něho obličej ďábla a před ďábelským obličejem ruku, která držela krátký revolver a mířila mi přímo mezi oči.

Samozřejmě že jsem nikdy ďábla neviděl, protože pochybuji, že se Jeho pekelné Veličenstvo dalo kdy fotografovat, zato jsem viděl výplody malířů, jimž pan , Satan někdy uděluje audienci, aby mohli štětcem nebo perem zvěčnit líbeznou podobu Jeho Milosti. V této husté tmě byl obličej společníka mého přítele přímo úžasný. Snědý, a přece mrtvolně bledý, úplně vyholený obličej, rudá čapka, dlouhý ostrý nos, široká ústa se zdviženými koutky, vystouplá hrotitá brada, hubený krk - zkrátka úžasná podoba knížete pekel. A ten chechtot a ten revolver k tomu!

"Nazdar, příteli," promluvil Jambor, směje se mému úžasu, "můj bratranec Eduard, taky Jambor, se těší, že nás navštívíš U zelené žáby, kam právě jdeme."

"Těší mě, pane Jamboře," řekl jsem a ucítil cizí ruku na svém haveloku.

"Už jsem o vás slyšel, statečný nimrode," pravil cizinec, "a těším se na vaši společnost."

Uchopil jsem cizí studenou ruku a stiskl ji. Cizinec stisk neopětoval. Zasmál se nějak podivně, a hodiv za sebe: "Na shledanou" zmizel i s Jamborem ve tmě.

Toho večera jsem již k Zelené žábě nešel, avšak potom velmi často a nejen tam, nýbrž i do vily Jeleny nad městečkem, kde Eduard Jambor dlel na návštěvě u svých starých rodičů.

Eduard Jambor byl jedním ze "ztracených synů", jistě "bratr" onoho ztraceného syna z Písma. V mládí studoval, neboť jeho rodiče byli zámožní, avšak po páté třídě gymnasia zanechal synáček studií a prohlásil, že nebude nic dělat. Zavál tenkrát z ciziny takový otravný vzduch a zachvátil mnoho našich mladých lidí, kteří zanedbávali studia, ale přitom chtěli opravovat svět.

Eduardovi rodiče byli velmi zarmouceni; hrozili, nutili, prosili, avšak vše bylo nadarmo. Šestnáctiletý chlapeček byl věrný odlitek marnotratného syna z evangelia, a proto řekl svému otci: "Otče, dej mi, což mého jest, a já půjdu do světa!" Otec neviděl jiné pomoci, a tak dal synovi peníze a rozžehnal se s ním s krátkým požehnáním: "Jdi si, kam chceš, jen dbej o svou a mou čest," a syn políbiv Oba rodiče vesele odešel.

Eduard zmizel, aniž po sobě zanechal stopy. Nejvíc tím trpěla jeho matka. Paní Jamborová oblékla smuteční šaty, vzdálila se ze společnosti lidí a truchlila. Lidé tvrdili, že se její duch zakalil mlhou, že nevnímá okolní život, že však jde za synem daleko do cizích končin světa, že s ním rozmlouvá, někdy že se raduje a tiše usmívá, jindy že tiše pláče a někdy že prožívá smrtelné úzkosti, jako kdyby zápasila se smrtí.

I Eduardův otec, který byl poslancem, se vzdal veřejného působení, zavřel se ve své vile a horlivě se věnoval zahradničení ve své zahradě. Nic nedbal na veliký rozvoj dílen svého mladšího bratra, který postavil továrnu a zapřáhl do svých služeb labský proud.

Můj přítel Josef Jambor syn tohoto mladšího bratra, a tedy Eduardův bratranec jen někdy vzpomínal, že muž stejného příjmení žije v Africe.

"Je tam už dvaadvacet let," vypravoval mi kdysi, "co tam dělá, nevím, daří se mu však dobře, protože posílá otci a matce vzácné a drahocenné dary."

"A proč nepři jede domů, aby navštívil staré rodiče?" často jsem se tázal.

"Eh, kozel ví, proč," odpověděl přítel neochotně. "Byl to odjakživa divoch, a tak není jisté, že se tu náhle neobjeví."

A ejhle, Eduard Jambor se neočekávaně objevil! Přijel, kdy ho nikdo neočekával ve třetím roce světové války. Nedbal na obtíže a nebezpečí na cestách a přijel z Mosambiku do Čech. Když jsem ho za tmavé noci poprvé potkal, byl právě doma první den a večer už šel s bratrancem k Zelené žábě.

To všechno jsem o Eduardovi věděl, a přece mě k němu vše přitahovalo.

Snad to byla má vrozená neuhasitelná zvědavost, snad to byla cizincova tak zvláštní osobnost, snad jeho vypravování a líčení, zkrátka nevím, avšak i jiným lidem se dařilo podobně jako mně.

Eduard Jambor nebyl příjemný společník; byl to takový posměváček. Nikdy nemluvil vážně a bez úštipků, zjevně opovrhoval společenskými zvyky a řády, vše posuzoval příkře a býval i hrubý, když mu někdo odporoval. Ale přece jsme ho všichni poslouchali, protože jsme cítili, že vždycky mluví pravdu, že nikdy nelichotí, nikdy neomlouvá špatnost a nikdy se nepoddává. Tvrdil, že je bohatý, a jistě byl velmi bohatý, posmíval se Evropě, posmíval se císařům i králům, pohrdal tituly a úřady a nevěřil v nic. "Poslechněte, vy nimrode," řekl mi kdysi ve společnosti, "nestydíte se zabíjet ubohé zajíce ? Rád bych vás viděl, kdyby se tak postavil proti vám buvol nebo nosorožec. To byste pelášil."

"Anebo lev!" zvolal kdosi. Eduard se zasmál:

"Anebo lev? Příteli, ta hanebná kočka se často nepostaví, ta raději uteče jako zajíc." Žádali jsme ho, aby nám vylíčil takový lov. "Nemám k tomu chuť," řekl nezdvořile. "Chcete-li si však střelit na lva, zaplaťte tisíc nebo dva lovecké společnosti, usaďte se na strom nebo do boudy, uvažte kozu na dvacet, nejvýš třicet kroků ke keři, a máte-li trochu loveckého štěstí, můžete si střelit na lva, neucítí-li šelma dřív vaši napomádovanou hlavu a neuteče-li, než ji spatříte."

Takto nás častoval, kdykoli jsme se na něco ptali. Přece jsme se však od něho dověděli, že má v Mosambiku plantáže, že pěstuje kávovníky, bavlníky i kokosové palmy a že se tam nudí až k smrti, ačkoli má několik vil, krásné zahrady, přátele atd.

Proč přijel? Z nudy a aby se zbavil zimnice. Chtěl po letech vidět své rodiče, nu a chtěl vidět Čechy!

"Takový hloupý stesk to byl, avšak už je po něm. Pojedu zas zpátky, tady u vás nastane jaro au nás podzim, nejzdravější roční doba," říkával. , ,

Kdykoli jsem ho navštívil ve vile jeho rodičů, býval vlídnější a hovornější. Vždycky jsem ho zastihl jen s matkou, nikdy s otcem.

Dva pokoje ve vile byly plny nejrozmanitějších věcí, které s sebou přivezl. Od velikých, pestrých a pitvorných lastur až ke drahocenným šperkům mohl návštěvník stopovat sběratelův vkus. Byly tu nástroje, tkaniny, zbraně i ozdoby různých černošských afrických kmenů, byly tu vzácné kožišiny, vycpaniny čtvernohých zvířat i ptáků, sbírky hmyzu, čínské i japonské vázy, egyptské tkaniny, léky i klenoty, nebroušené drahé kameny, valouny, plíšky a drátky ze zlata, různé plodiny a sušené ovoce, živý papoušek a opice.

Tyto sbírky mne velice zajímaly, a když Eduard Jambor o nich vykládal, vzrůstala má úcta k němu. Nebyl to jen posměváček, nebyl to jen africký divoch, který pohrdal kulturou, ale byl to velmi učený člověk, který dovedl ocenit lidskou práci i důmysl, který miloval přírodu a kořil se člověku, jemuž připisoval tvůrčí moc a neomezenou moudrost. Chápal jsem, proč pohrdá některými lidmi. neboť vešel do chrámu přírody, stal se jejím zbožňovatelem a poznal ničemnost stvoření, jež se chlubně nazývala pány tam, kde byla pouhými skvrnami a znesvářeným dílem Tvůrce.

Tenkrát jsem mu naslouchal s úctou a obdivem, protože jsem vnikal do tajů až dosud pro mne zastřených; avšak můj učitel nebyl trpělivý. Věnoval-li mi hodinu vážného rozhovoru, pak se zato dvě hodiny posmíval. Udeřil-li pěstí do stolu, objevil se ve dveřích jeho černý sluha Bums.

Ano, Bums, neboť jinak nesměl nikdo černocha oslovit. Byl to Hezký chlapík, na černocha až příliš hezký. Jeho pleť se zdála jen jakoby opálená a ani jeho lícní kosti nebyly vysedlé. Měl mírně zvlněné vlasy a rty jeho úst zcela postrádaly charakteristické rysy negrů. Procházel-h se Bums městečkem, nevzbuzoval zvláštní pozornost ani svou pletí, ani obličejem, nýbrž jen ustrojením, protože Bums byl rozený švihák. Bílý límec, tuhá náprsenka, manžety, cylindr a lakýrky - to byly jeho libůstky. Nosil pěkný kožich s krásnou kožišinou kolem krku, a když vešel do hostince, čekal, až mu číšník svlékne kožich a odebere cylindr a hůl.

Bums byl vskutku pán.

Ve vile ovšem poslouchal jako hodiny a četl přání svého pána z jeho očí. Byl obratný a důvtipný a velmi brzy poznal, koho jeho pán rád vidí nebo jen nerad trpí.

"Je z kmene Manganju, z území na sever od Zambezi," prozradil mi jednou Eduard Jambor. "Slouží u mě už deset let a mám ho rád. Je věrný a je abstinent, ačkoli jeho kmen je nejopilejší banda na světě. Že umí česky? Jak by neuměl? Deset let na něho mluvím jenom česky. Je to výhoda, protože nám v Mosambiku nikdo nerozumí. Bums mluví taky dobře portugalsky a zná nářečí různých černošských kmenů. Ale je to taškář jako tamhle opice Map-le anebo papoušek Kin. Nic ušlechtilého z něho nevykřešete. Milý pane, kultura není výsledek práce za jediný lidský život, ta se musí dědit po "staletí!" upadl do obvyklé jizlivosti Eduard Jambor. "Bumsi, přines čaj a zákusky," rozkázal černochovi, který se ihned objevil ve dveřích, jakmile jeho pán bouchl do stolu.

Sušené datle, ořechy, rozinky, banány a různé plodiny, které jsem ani neznal, byly u Jamboru stále na stolech, takže host mohl mlsat, kdykoli se mu zachtělo. Eduard pil a nabízel jen indický čaj, čínský nechtěl.

Jako snad v každé staré rodině, tak i v rodině Jamboru byla jedna odnož chudá. Eduardův otec byl poslanec a vlastnil pole, lesy a louky, jeho bratr, otec Josefův, byl továrník, dodavatel strojního vybavení pro cukrovary a lihovary, avšak třetí bratr, Ferdinand, kdysi nejpilnější student, byl jen chudý úředník.

Byl ovšem hrdý na své vzdělání, avšak nemohl svému synovi odkázat ani pole, ani louky, ani lesy, nemohl mu zanechat také ani továrnu. Proto mu dal opět vzdělání a přenesl svůj úděl i na vtipného syna, který se stal inženýrem.

Za světové války byl inženýr Jambor povolán do pole a jeho žena se synkem, jemuž bylo již taky předurčeno, že bude sloužit ve prospěch národa a kultury, žili v oněch děsných dobách dosti špatně.

Komu se dobře daří, ani si nevzpomene, že jsou na světě lidé, kterým se daří zle. A tak se i můj přítel Josef Jambor i Eduardův otec málo starali o chudou příbuznou, která žila v blízkém okresním městě, vzpomínala na vzdáleného manžela a pečovala o syna, jenž právě navštěvoval kvartu, čtvrtou třídu gymnasia.

Snad by se ani Eduard Jambor o ní nedověděl a byl by odcestoval opět do Afriky, kdyby se nestala událost tak častá ve válečných letech, která zlomila osudy studentíka, Eduardu Jamborovi až dosud neznámého.

I. KAPITOLA

v níž se Vladimír Jambor seznámí se dvěma laskavými stýci, kteří se snaží, aby studentík zapomněl na svůj zármutek

Do kanceláře továrníka Josefa Jambora vběhl sluha Kořínek, vyčouhlý, umouněný chlapík rychlé chůze i pohybů. Kořínkovi se v továrně říkalo "děda Vševěda", protože všecko věděl, všude byl a všecko uměl, ale taky tuze rád každému posloužil. Ačkoli se nevyučil řemeslu, pochytil za dvacet let strávených v Jamborově továrně tolik, že mohl kdekoli vypomáhat; hbitě pracoval s kladivem i s pilníkem, zastal práci u vrtačky právě tak jako u ocelových hoblíků, znal práci v kovárně, ba pomáhal i při montáži a tvrdil o sobě, že nikdo neutáhne tak dobře matici jako "mistr Kořínek".

Dopoledne mnoho práce v továrně nevykonal, protože posluhoval v kanceláři, v zimě topil, přinášel vodu, běhal na poštu i s posilkami, avšak nedělal jen jednu práci, nýbrž vždycky si přibral ještě několik vedlejších, a běžel-li z továrny do městečka, měl jistě několik poslání, a protože každému nezištně posloužil, byl všeobecně oblíben.

Kořínek právě vběhl do kanceláře, vyložil z objemné tašky na veliký stůl dopisy a časopisy, krabičku cigaret položil na psací stůl, za kamna odložil jakousi láhev, kdoví pro koho, a shýbaje hlavu k pravému rameni, mžoural na továrníka, jemuž chtěl něco potají říci. Očitě jsme mu s Eduardem překáželi, a proto poodstoupil ke dveřím, avšak neodcházel.

Když si toho továrník všiml a zeptal se Kořínka, na co ještě čeká, děda silně zamrkal na pána, a kývaje rozhodně hlavou, ukazoval na dveře.

"Nu, co je, Kořínku?" zeptal se továrník. "Jen ven s tím, tito pánové mohou slyšet všecko."

"Milostpane, u vrat stojí mládeneček a pláče," řekl Kořínek jaksi neochotně.

"Tak mu, Kořínku, řekněte, aby neplakal. Nemám kdy, abych mu bolest pofoukali" pověděl továrník rozmarně.

"Už jsem mu to řekl a zval jsem ho, aby šel jenom dál a nebál se, ale on nechce jít," vysvětloval Kořínek jakoby nerad.

"A proč by měl ten plačtivý mládeneček jít zrovna sem, Kořínku? Jsem snad chůva?"

"Protože se mi zdá, že je to mladý pán z Kostelce, chlapec pana inženýra Jambora," odpověděl Kořínek a zase zamžikal víčky na znamení, že nemusíme vědět všecko.

"Opravdu?" zvolal továrník. "Nemýlíte se, Kořínku? Ať tedy vejde!"

"Se mnou už nepůjde, ledaže by milostpán sám ..."

"Nu dobrá, pojďme, Kořínku, ukažte mi toho mláde-
nečka," pravil továrník a vyšel za sluhou.

Po chvilce se přítel vrátil s chlapcem, asi tak třináctí nebo čtrnáctiletým a vedl ho přátelsky za ruku.

"Jsi ty ale pošetilec, Vladimíre! To se mě bojíš? Proč jsi nepřišel rovnou sem? Vždyť víš, že tě vždycky rád vidím. A hleď, tady máš ještě jednoho strýce, o němž jsi jistě slyšel, že loví v Africe lvy a pštrosy. Eduarde, tenhle hezký hoch je tvůj synovec Vladimír Jambor, Ferdinandův syn."

Eduard Jambor se zavrtěl na sedadle, a pozdvihnuv málo ruku, zval chlapce:

"Nu pojď blíž, hochu. Těší mě, že mám synovce a že po zeměkouli běhá ještě jeden Jambor." Chlapec přistoupil a podal strýci ostýchavě ruku. Potom chtěl zas odstoupit, avšak Eduard objal chlapcovy boky a přitáhl ho k sedadlu.

"Neutíkej, rád se na tebe dívám a ty se podívej dobře na mě," řekl s netajeným posměchem". "Před dvaceti lety jsem ti byl velmi podobný, avšak z krásy jsem vyrostl, jak' vidíš. Jen život člověka tak očeše." Z posledních Eduardových slov vymizel úsměšek a zazněla z nich spíš lítost.

Pozoroval jsem chlapce se zájmem. Vladimír Jambor, byl hezký, silný a zdravý chlapík. Světle hnědé vlasy lemovaly pěkné bílé čelo, tmavé velké oči hleděly jasně do světa, rovný nos a malá ústa prozrazovaly jemnost, poněkud vyčnívající brada a silná dolejší čelist slibovaly v mužném věku odvahu a vytrvalost. Malé ruce i nohy svědčily, že Vladimír je z lidí, kteří již dávno pracovali víc duchem než tělem.

Chlapec byl zjevně velmi zarmoucen, a když ho továrník' zval, aby usedl a pověděl,- co je nového, sklonil hoch hlavu na ruce a vášnivě se rozplakal.

"Proboha, co se stalo?" zvolal živě Eduard, jindy tak' lhostejný.

Chlapec se snažil, aby přemohl pláč, avšak nemohl se upokojit, až teprve, když mu Eduard položil levici na rameno a" pravicí hladil jeho hebké vlasy, ustával zvolna v pláči a skytání a přerušovaně vypověděl své neštěstí.

Na městský úřad v Kostelci došla zpráva, že inženýr Ferdinand Jambor, nadporučík u šesté setniny, dvanáctého pluku, padl v Dukelském průsmyku v boji s Rusy.

Zpráva byla vyvěšena na radnici. Vladimírova matka, znepokojena manželovým dlouhým mlčením, pátrala po zprávách z ruského bojiště. Naneštěstí přišla k radnici a přečetla si tu strašlivou zprávu, která ji zasáhla jako smrtící blesk. Klesla na chodník, a když ji dobří lidé donesli domů, byla již mrtva.

Lékař zjistil mrtvici a sám došel do školy, aby šetrně oznámil smutné zprávy o úmrtí obou rodičů nešťastnému studentovi.

To se stalo včera.

Vladimír dlouho nechápal dosah ohromného neštěstí; nepamatuje se, co včera dělal, ví jen, že spal u cizích lidí a ti mu dnes poradili, aby se uchýlil k příbuzným a požádal je o pomoc.

Vladimír si vzpomněl na strýčka Josefa, který byl k němu vždycky velmi vlídný, když jeho rodiče v Kostelci občas navštívil, a proto se rozjel sem, aby, aby ...

Chlapec se znovu rozplakal, a nikdo ho již nenutil, aby vypravoval.

"Pojedu hned do Kostelce a zařídím všecko potřebné," rozhodl se přítel továrník, "a ty, Eduarde, se tu zatím postarej o chlapce. Nejprve musí jíst, potom ať si odpočine a zabaví se. Musí mít černé šaty, zkrátka, o všecko se postarejte, přátelé. Musím si pospíšit, abych stihl vlak." Popošel rychle k chlapci, pohladil ho po hlavě a řekl něžně: "Nic se, Vláďo, neboj! Ztratils rodiče, pravda, vynasnažím se však, abych ti je nahradil."

Vytrhl zásuvku psacího stolu, naplnil si tobolku penězi, a vykřiknuv "sbohem", rychle odešel.

"Půjdeme k nám do vily," řekl strýc Eduard, pobízeje chlapce, aby šel s ním.

Zavolal jsem účetního, jemuž jsem oznámil továrníkův rychlý odjezd, a odešel jsem, přesvědčen, že o Vladimíra bude dobře postaráno. Na cestě domů jsem se zastavil u krejčího a poslal ho do Jamborovy vily. Věděl jsem, že Eduard nezná zdejšího krejčího a mohl by zapomenout na černé šaty pro chlapce.

Když jsem po několika dnech opět přišel do vily, přesvědčil jsem se, že Vladimírův osud je již rozhodnut. Strýc továrník nabízel Vladimírovi domov a možnost dalšího studia, avšak strýc Eduard se tomu vysmál:

"Až vystuduje, bude zrovna takový "boháč" jako jeho otec; v nejlepším případě bude dobře sloužit. Ne, jsem svobodný a mnou zaschne jedna větev Jamboru. Ať ji tedy Vladimír oživí. Půjde se mnou do Afriky a jednou mu dám všecko, co mám. Doufám, že se mu v Africe zalíbí, jako mně."

"Ale co chlapec? Pochybuji, že k tomu bude mít odvahu," namítal strýc Josef.

"Chyba lávky! Už je ruka v rukávě, Vladimír chce se mnou jet," chlubil se strýc Eduard vítězstvím.

"Zatěžuješ svou hlavu velkou zodpovědností, Eduarde," pravil strýc Josef vážně, "chlapec je příliš mladý a nedovede rozvážit tak důležitý krok. A že africké podnebí je nepříznivé, to víš sám nejlíp ..."

"Eh bratránku, podnebí je tam stokrát lepší než tady ve věčně sychravých Čechách. Na mě se neodvolávej, já jsem

zbytečně utratil své peníze, dříve než jsem do Afriky dorazil. Vláďa však pojede se strýcem, který ho obklopí pohodlím jako královského prince. Cožpak u nás nejsou ve městech školy? A není nakonec lepší škola života? Neboj se, vychovám z Vládi pravého muže. Jsem tak rád, že ho budu mít s sebou, tak rád, jako bych vezl vlastního syna. Neolupuj mě o radost a útěchu, Josefe."

Strýc Josef se nevzdával. Přizval si i mne, abych mu pomohl přemluvit Vladimíra, aby zůstal v Čechách a aby netoužil po nejisté a nepřátelské cizině. Přítel sliboval chlapci nejen další studia, nýbrž i pěkné místo v továrně, až dostuduje, avšak všechny domluvy, všecko varování bylo marné. Vladimír si zamiloval strýce Eduarda a chtěl do ciziny, ba přiznal se, že vždycky toužil dostat se daleko do světa.

A strýc Eduard se horlivě staral, aby touha i chuť chlapce neopouštěly. Proto zajel do Prahy, kde nakoupil mnoho rozmanitých věcí a mezi nimi od puškaře krásnou dvojku, lehkou pušku, do jejíž pravé hlavně bylo možno vsunout nábojnici s broky a do levé devítimilimétrovou kulku.

"Ta je pro tebe, Vláďo. Ode dneška tě budu učit střílet. A jezdit na koni taky musíš umět. Když nám strýc Josef nepůjčí svou Lucinku, koupím ti jiného koníka."

Mohlo chlapcovo srdce odolat? Který chlapec by odmítl pušku a koně? To by ani chlapec nebyl, a Vladimír miloval všecky sporty, jako všichni zdraví mladíci.

Bums projevoval úžasnou radost, když se dozvěděl, že mladý pan "Vláďo" pojede s ním do Afriky, a slibovaly že ho naučí všemu, co sám umí.

Nastaly vánoční prázdniny a Vláďa měl tedy dost času, aby rozmlouval se strýcem Eduardem i Bumsem, aby se učil střílet do terče i jezdit na koni. Bums určil Vláďovi bohatý rozvrh, a když jsem mu jednou řekl, že by Vladimír mohl být náčelníkem černošského kmene, kdyby se tomu všemu naučil, odpověděl černoch sebevědomě:

"Bums je chytrý. Až pan "Vláďo" bude skoro tak' chytrý jako Bums, může být hned náčelníkem všech Bantuů."

Strýc Eduard dosud nemluvil o konečném termínu svého odjezdu do Afriky, avšak po rozhodnutí, že yezme Vladimíra s sebou, se často zmiňoval o tom, že snad za měsíc za dva ...

Přemlouval ho bratranec, prosili ho rodiče, domlouvali mu přátelé, avšak Eduard Jambor byl svéhlavý a umíněný. Aniž by se někomu svěřil, odjel do Kostelce a oznámil ředitelství školy, že se ujal osiřelého Vladimíra a že ho dá do jiných škol. Tak se na chlapce upjal, že se nechtěl od Vladimíra odloučit ani na den, jako kdyby se o něj bál. Denně ho učil portugalštině, neboť znalost této řeči byla pro chlapcovu budoucnost nevyhnutelná.

Avšak také Bums nelenil a tvrdil, že se Vladimír musí naučit i řeči Bantuů, a tak chlapec byl nucen mluvit jako papoušek Kiri. Po vánocích v Polabí mrzlo; rybníky i strouhy se pokryly ledem, a tu se naskytlo mládeži na blízkém rybníku veselé divadlo.

Vláďa se odvděčoval Bumsovi za jeho péči a učil ho bruslit. Bums zametal . led černým šosatým kabátem častěji, než stál na nejistých nohou. A když se ho čipernější žáčkové tázali, je-li v horké Africe také led a klouzačka, odpovídal jim černoch, že i v Africe bývají noci tak' studené, že i bílí panáčci pod pokrývkou drkotají zuby a přechází je smích.

Víc než bruslení se Bumsovi líbilo sáňkování a byl rád, když ho někdo svezl. Naprosto nic si nedělal z toho, když náhodou vyletěl ze sáněk a kudrnatou hlavou a snědýma rukama vjel do sněhové závěje. Otřásal se pak jako zmá-chaný pudlik a cenil bílé zuby na jásající mládež. A to bývala nejlepší švanda!

Také koulování se Bumsovi líbilo a horlivě pomáhal š dětmi stavět sněhuláka. Ačkoli mu bylo již třicet let, dovedl si hrát, když se zapomněl, jako malý chlapec, avšak dovedl také dělat důstojného pána, jakmile se rozpomenul na svůj vznešený úřad sekretáře bílého bwana - pána.

Při studiu portugalštiny Vladimírovi nemálo prospělo, že znal dosti z'latiny. Srdečně se ale jednou zasmál, když se od strýce dověděl, že portugalské slovo "pardal" znamená vlastně "vrabec".

Bylo zřejmé, že Eduard Jambor spěchá s odjezdem a že se pečlivě připravuje. Rozesílal dopisy i telegramy, odjížděl do Prahy a vždycky přivážel s sebou, nebo si dal posílat balíky i bedny, v nichž bývaly knihy, různé nástroje i přístroje, nářadí, hračky a nejrozmanitější drobnosti, jako jehly, nitě, korále, skleněné perly, stužky, laciné šperky, avšak i léky, chemikálie a barvy.

"Budeš s tím v Africe obchodovat?" ptával se ho bratranec, posmívaje se nakoupenému zboží.

"Jistě," odpovídal Eduard s obvyklým lehkým posměškem v obličeji i v hlase. "Za ty drobnosti, které jsou v divočině tak vzácné, si koupím důvěru černochů a míšenců, a knihy, atlasy zemí, zvířat, rostlin a nerostů i přístroje, chemikálie a nástroje musí Vláďovi zatím nahradit školu." Když továrník o té "náhradní" škole a o jejích dobrých výsledcích pochyboval, rozhovořil se Eduard Jambor vážně: "Víš, já si myslím, že Vláďa má základního vzdělání dost, ale naprosto mu chybí praktické vzdělání, a tak se musí zpočátku spokojit se mnou jako učitelem.

Afrika je krásná a bohatá země, avšak na bělocha je krutá, ba vražedná, pokud se nedovede přizpůsobit jejímu podnebí. Mladý člověk se -podnebí přizpůsobí snadněji, nesmí ale žít - aspoň ne v Mosambiku - na pobřeží, kde množství bažin vydechuje smrtonosnou zimnici. Proto odvezu Vláďu do svého kraalu - statku v horách, kde je zdravě ji. Nejbližší pohoří Čiga, jehož nejvyšší vrchol dosahuje asi šesti set metrů, je však od pobřeží vzdáleno víc než dvě stě kilometrů, tedy trochu daleko od školy, protože v nejbližším městečku Šalave škola není.

Budeme se učit spolu z knih i z přírody a ujišťuji tě, milý bratránku, že budeš s Vladimírem spokojen, až doroste v muže."

A opět přicházely balíky i bedny, s oděvem, prádlem, zbraněmi, střelivem, sklem i porcelánem, a když Bums přeložil zboží do pevných košů, plechových kufrů a kožených pytlů, odvážel je dělník na dráhu.

Eduard Jambor posílal všecky ty věci do jihoitalského přístavu Brindisi, odkud vyjede na počátku března parník do Egypta, do Port Saidu. Zde Eduard Jambor se svými společníky přesioupí na anglický parník, který propluje Rudým mořem až do Adenu, obepluje východní výběžek Afriky, poloostrov Somálský a zakotví v Lamu. Odtud se nakreslená plavba parníku již jeví jako krajka; hned se břehu dotýká, hned se v půvabném oblouku vzdaluje. Jako konečný cíl

plavby byl určen korálový ostrůvek Mo-sambik, na němž stojí stejnojmenné město.

Eduard Jambor byl se vším spokojen, jen pobyt v Čechách očividně neprospíval jeho zdraví. Vyhublé tělo neztloustlo, barva žlutých a jaksi zvětralých tváří se nezměnila a chvějící ruce se neuklidnily. Žertoval někdy o tom, a když mu radili, aby cestu odložil a v Čechách se léčil, odpovídal s posměškem a tvrdil, že je zdráv jako kopřiva, které neuškodí úpal ani mráz.

Krátké zimní dny míjely velmi rychle. Vláďa se pilně učil portugalštině, kterou si nyní velice oblíbil. Za slunečných dnů vyjížděl s Bumsem na koních anebo se pod strýcovým dozorem učil střílet do terče. A za dlouhých zimních večerů pročítal zajímavé knihy o Africe.

II. KAPITOLA

v níž je popsána cesta i plavba do Mosambiku a neočekávaná událost, která je příčinou 'dobrodružství, jež budou vypravována v pozdějších kapitolách

Na severní polokouli nikdo nezdržuje měsíc únor, naopak každý touží, jen aby už byl pryč, a dokonce i kalendář mu usekl ocásek, jen aby tady neuvázl.

Taky Vláďa již počítal dny a "velmi chytrý Bums" umazával denně dvě čárky, jenom už aby zkrátil pobyt ve studených Čechách a přiblížil tak den odjezdu do teplé Afriky.

"Však se vám, Vossa Mercě - Vaše Milosti, bude třeba stýskat po sněhu," pravil žertem Vláďa Bumsovi, avšak černoch nerozuměl slovu "stýskat", a proto se Vláďa snažil, aby mu to řekl portugalsky: "Vós sereis triste - budete smutný", a když Bums pochopil, ihned souhlasil, že vskutku bude "muito triste - velice smutný", protože v Mosambiku nejsou ani klouzačky, ani sanice a místo mrazu že tam štípou sluneční paprsky a moskyti.

V posledním týdnu února jsme se loučili s Eduardem, Vláďou i Bumsem, a když jsme poukazovali na obtíže cestování v době světové války, usmál se Eduard Jambor lehkomyslně:

"Má-li člověk zde," a poklepal si na čelo, "a zde," a poklepával si na kapsu, "přemůže všecky překážky. Zlatu nikdo neodolá. Jsem portugalský občan z africké kolonie, válka je mi naprosto lhostejná, chci a jdu za svým cílem. Buďte tu zdrávi a za několik let na shledanou!"

"Vláďo, piš!" napomínal strýc Josef chlapce, který první vykročil přes práh.

"Z každého přístavu vám, strýčku, pošlu zprávu," odpověděl Vláďa. Ale potom se již ani neohlédl, abychom nespatřili slzy, které mu vhrkly do očí. Nakonec však přece nemohl zabránit tomu, aby nezkropily rukáv strýce Josefa.

Bums si nasadil na hlavu koketně cylindr a jako ma-
jordom - pán a správce domu - rozdával spropitné všem
domácím sloužícím. Choval se zkrátka jako "Jeho Milost"}
tímto titulem se totiž vždycky nechával oslovovat. '

Exiuard Jambor se rozhodl, že pojede* vlakem až do Brindisi; úmyslně se vyhnul Rjece, neboť plavba Jaderským mořem byla tehdy nebezpečná, ba skoro nemožná. Kdyby plul z Terstu, musel by objet víc než polovinu poloostrova Apeninského; a tak první zpráva od Vládi přišla teprve po několika týdnech z Brindisi, zatímco naši přátelé jistě již kotvili u svého cíle! Kdovíkudy se dopis toulal!

Z dopisu jsme se dověděli, že naši cestovatelé dorazili" do Brindisi velmi unaveni, že cestování vlakem bylo obtížné, že cestující museli často mnoho hodin čekat na přeplněných stanicích, že ani rychlíky nejezdily pravidelně a že strýc Eduard přemohl všecky překážky jenom proto, že použil všech možných prostředků: proseb, hrozeb, lsti, ale nejvíce zlata, peněz, za něž je všecko na prodej - zákon i čest. Dopis končil takto:

Příště Vám napíšu z Port Saidu. Pozdravuji všechny, pozdravuji celé Čechy a líbám maminčin hrob. Strýc Eduard Vám přeje všecko dobré. Je velmi unavený a prosí, abyste ho omluvili, že nepíše. Bums mě žádá, abych tlumočil, že Vašim Excelencím skládá nejhlubší poklony, což je vskutku pravda, neboť právě vězí až po pás v jednom kufru. Představte si, že je tu teplo, že na stolech voní fialky a že okny proudí do pokoje teplý jarní vzduch! Jakpak bude v Africe?

Ale dopisu z Port Saidu se přítel Josef Jambor nikdy nedočkal...

Eduard Jambor se za žádných okolností nespoléhal na příznivou náhodu; než jednal, měl všecko dříve rozmyšleno. A tak na parník čekal v Brindisi jen jediný den.

K protože měl místa na parníku už zaplacena, vstoupil s Vláďou i s Bumsem na palubu, jakmile byly naloděny; jeho kufry, pytle, bedny a koše.

Přestože vála lehká bríza, parník odrazil časně ráno od. italského břehu a velmi opatrně plul průlivem Otrantským přímo k jihu.

Na palubě parníku pozorovali dva vojenští a jeden lodní důstojník pečlivě mapu moře. Bylo nutno, aby; bezpečně provedli loď nebezpečným pásmem min spuštěných do moře na ochranu proti nepřátelským lodím. A protože posádka lodi nemohla zajistit dostatečnou ochranu proti útoku nepřátelských ponorek, všichni cestující si oddechli, když parník šťastně proplul nebezpečným pásmem a potom plnou parou uháněl k jihu.

V Port Saidu pobyli naši cestující jen šest ^hodin, neboť anglický parník zde již čekal.

Plavba průplavem nebyla zajímavá, a tak Vláďa nic nezmeškal, když se zatím trochu prospal. Při plavbě Rudým mořem však horku stejně neušel. Spatřil břehy egyptské i arabské, ale pohled vpravo ani vlevo nebyl lákavý; mimoto se zhoršila nálada strýce Eduarda, který pod horkým sluncem poznal, že přecenil své síly a své zdraví.

Jeho nemoc sice dosud plně nepropukla, avšak ochablost, zemdlení a nesmírná únava ho vrhly do křesla, kde strávil větší část dnů i nocí. Na lůžku ležet nechtěl, protože mu připadalo, že zde trpí mnohem víc, že ho zde zachvacuje jakási úzkost a strach a že se tu snad zadusí.

Bums obsluhoval svého pána pečlivě a Vláďa pilně strýci předčítal z českých knih, aby ho pobavil a rozptýlil tak jeho těžké myšlenky.

"Jsem rád," řekl Eduard, když posílal Vláďu spát, "že Již zítra doplujeme do Adenu a že tam zastihneme Manuela

Guardu. Dobrou noc, hochu, doufám, že dnes také "snu!"

Když Bums vedl Vláďu do kajuty, chlapec rychle využil času a zeptal se na Manuela Guardu, o němž se strýc Eduard zmínil.

"Senhor Manuel Guarda je vrchní správce senhora Eduarda, je tuze chytrý a dobrý a senhor Eduard ho má velice rád."

Vláďovi se líbilo správcovo jméno: Guarda. Když se toto jméno doslova přeloží, znamená stráž nebo hlídka.

Snad i mě bude ochraňovat ten Portugalec - neboť jméno bylo portugalské -, pomyslel si Vláďa, než usnul. Ačkoli byl jeho duch naplněn novými myšlenkami, přece jen, jakmile usnul, vracel se ve snu do Čech, rozmlouval tam • otcem a matkou, smál se, hašteřil s kamarády, anebo še toulal po okolí rodného města.

Často se stává, že nemáme-li za dne kdy, abychom se věnovali dostatečně vzpomínkám, jež bezděčně ťukají na naši mysl, vybavujeme si je potom ve velmi spletitém snu.

Parník přistál v Ádenu brzo ráno, a přece již bylo v přístavu velmi živo; čluny, bárky a lodice všeho druhu se vyrojily od břehu a hbitě pluly k parníku.

Když se Vladimír probudil, rychle se umyl a ustrojil a pak vyšel na palubu, aby pozdravil strýce. Zastihl ho již ve společnosti osmahlého štíhlého muže, jistě padesátiletého, neboť cizincovy vlasy již zbělely, ačkoli moudré a bystré oči ležely ve stínu hustého černého obočí. Mužův vyholený obličej - až na krátké licousy - projevoval sice ráznost, avšak i dobrotu, a když se senhor Manuel na Vláďu usmál a stiskl mu ruku, rázom si získal chlapcovu přízeň i důvěru.

Manuel se na nic neptal, jen vyslovil potěšení, že může pozdravit mladého pána a přát mu, aby se mu v Mosambiku líbilo, o čemž prý nepochybuje.

Vláďa poděkoval Manuelovi velmi zdvořile, tituluje ho "Vaše Excelence", a protože své díky proslovil dosti obstojnou portugalštinou, zřejmě mile překvapil strýcova vrchního správce.

Strýc Eduard dopřál oběma čtvrthodinku na výměnu zdvořilostí a poklop ale potom vyzval Vláďu, aby šel do jídelny k snídani sám, protože musí se správcem projednat mnoho důležitých záležitostí.

Když Vláďa odcházel, neušel jeho zrakům ustaraný výraz ve správcově obličeji; buď přinášel svému pánovi z Mosambiku špatné zprávy, anebo zaslechl nepříjemné noviny teprve zde. Vláďa se ani nemusel ptát Bumse, proč" se tu Manuel objevil; patrně ho sem strýc povolal již z Čech, chtěje mu přenechat starost o dopravu zboží, anebo toužil dozvědět se, co se stalo na plantážích a v dílnách za jeho dlouhé nepřítomnosti.

Kdyby byl Vláďa naslouchal strýcovu hovoru se správcem, podivil by se, že o plantážích a dílnách v Mosambiku nepadlo ani slovo, avšak zato by zpozoroval, že správcův obličej projevil na chvíli zděšení, když my Eduard řekl, co cestou vytrpěl, jak cítí blížící se nemoc a jak se obává nejhoršího.

Manuel utěšoval svého pána. Avšak" nelenil; okamžitě odjel na člunu k pevnině, aby vykonal rozkazy svého pána a přinesl si na parník své zavazadlo. Vrátil se za dvě hodiny a přivezl jistě dobré zprávy, protože po jejich vyslechnutí se Eduardův obličej vyjasnil a churavý muž projevil chuť se nasnídat.

Na parníku nastal ruch; opět připluly různé lodice a přivážely nejen cestující, kteří pospíchali po schůdkách,' nýbrž i všelijaké náklady, jež námořníci rychle a zručně zdvihali jeřábem na palubu. Vláďu tato podívaná velmi bavila.

Když parník opustil Aden, plul nejprve k východu, aby obeplul poloostrov Somálský, potom se obrátil k jihu, aby proplul mezi ostrovem Sokotrou a mysem Guardafui.

Na palubě parníku upoutala pozornost cestujících pěkná skupina: Na křeslech odpočívali dva osmahlí muži. Mladší byl očitě nemocen, neboť jeho nohy byly pokryty plédem, ačkoli bylo horko. Obličej jeho společníka prozrazoval napětí a oddanost. O křeslo nemocného se opíral hezký štíhlý hoch, dosud neopálený, se světle hnědými, pěkně zkadeřenými vlasy nad bílým čelem. A za křesly stál mladý, statný černoch.

Chvějící se ruka nemocného se vztahovala k východnímu břehu a ukazovala na mohutnou skálu.

"Podívej, Vláďo, to je mys Guardafui! Česky to znamená Spící lev, a opravdu ta skála se podobá lvu. Vezmi si dalekohled. Vidíš, jak má skloněnou hlavu a jak mu hříva měkce splývá? Celá Afrika je spící lev, který se jednou probudí a potom běda všem vetřelcům!

V Evropě je mnoho lidumilů, kteří káží o křesťanské lásce a o lidském právu, ale když se (podíváš na mapu, hned uvidíš, jak je pestrá ta naše milá Afrika, jak si různými barvami označili Angličané, Francouzi, Portugalci a Španělé své kořisti, které vyrvali domorodcům!

Jedni omlouvají tento lup obchodem, druzí přelidněním vlastní země, třetí šířením náboženství, čtvrtí se považují za šiřitele kultury, avšak všichni sem přišli jako lidé zištní a jako vykořisťovatelé, kteří přinesli domorodcům' bídu, strasti, hříchy i nemoci. Jistě si řekneš,, že jsem taky jeden z nich" a budeš mít pravdu; taky já jsem přinesl Africe málo a chci od ní mnoho, ale já aspoň pracuji a nikoho netýrám."

"Nerozčilujte se, pane," chlácholil senhor Manuel strýce Eduarda, "vždyť evropské vlády sem přivážejí stroje, léky, zbraně..."

"Já vím, zbraně a lihoviny! A zvlášť portugalská vláda se vyznamenala v Mosambiku, že tam až donedávna vyvážela všechny trestance," řekl Eduard trpce. "Ale neboj se, Vláďo, v našem kraalu v horách je krásně jako v ráji a na našich plantážích jsou jen spokojení lidé."

Na strýcovo vybídnutí odešel Vláďa do kajuty pro portugalskou mluvnici, protože se denně musel učit, a když se po chvíli vrátil, nezastihl již strýce ani Manuela na palubě. Bums ho ale hned upokojil a řekl, že pan Eduard pozval jednoho muže, který ho přišel na palubu pozdravit, do salónu, a že si přeje, aby nebyl vyrušován.

A tak Vláďa usedl do křesla a rozevřel si knihu na kolena; avšak jeho zraky zalétly brzy k východnímu břehu a jeho myšlenky se obíraly strýcovými slovy. Vzpomínal si na výroky profesora Čečetky, který mu na gymnasiu přednášel zeměpis a dějepis; učitelova slova souhlasila se slovy strýcovými:

"Evropané roztáhli hrabivé ruce na všechny díly světa? až dosud se udržují v cizích končinách, protože jejich zbraně

jsou lepší. Avšak jednou přijde doba účtování..."

V salóně, v té době prázdném, zatím rokovali tři muži. Mluvil vlastně jen strýc Eduard a ostatní dva - vrchní správce Manuel Guarda a jakýsi cizinec - poslouchali.

Pro Eduarda nebyl druhý muž cizincem, naopak, senhor Carlos Neto, advokát ze Sofaíy, byl Jamborův starý přítel,; dokud právník bydlel v Quelimane, a hájíval plantážníkovy zájmy. Zpráva o jeho náhodné přítomnosti potěšila Eduarda již v Adenu. Oba Eduardovi posluchači byli dojatí, neboť Jambor jim právě dopověděl pravdu o svém zdravotním stavu.

"Milí přátelé," pravil Eduard opět pevně, "neklamu sebe ani vás. Už dříve mě přepadly dva záchvaty zimnice, z nichž jsem šťastně vyvázl. Víte však tak dobře jako já, že z třetí-> ho záchvatu dosud nikdo nevyváži. Jaká pomoc! Cítím, že se blíží třetí záchvat. Nepřerušujte mě, pokusil jsem se o všecko; léky neúčinkují, blíží se konec. Vřele a hluboce lituji, že jsem zavlekl svého synovce, toho dobrého chlapce, tak daleko a přece jsem se nemohl odhodlat, abych' ho poslal z Adenu zpátky do Evropy. Jsem velmi bohatý a chci své bohatství odkázat jemu, jenom jemu, rozumějte mi dobře!

Je vám známo, že portugalská vláda v Mosambiku uznává za majitele farem, kraalů, dílen a plantáží jen portugalského státního příslušníka a že ničemní úředníci dovedou okrást každého cizince. Proto jsem se rozhodl, že můj synovec-musí doplout do Mosambiku, že vy, doktore, se musíte postarat o to, aby Vladimír Jambor se co nejdříve stal portugalským státním příslušníkem a že odevzdáte připravený dopis guvernérovi Josému Desembaracovi v Lourengo Marquesu. Je to můj starý dobrý přítel, který, vám usnadní práci. Sepíšete se mnou poslední vůli, kterou odkazuji všechen svůj majetek movitý i nemovitý, jehož hodnotu nedovedu číselně ocenit, svému synovci Vladimíru Jamborovi. Jeho křestní list, školní vysvědčení a ostatní potřebné listiny najdete v, této obálce.

Odkazy a dary mým přátelům, úředníkům, služebníkům a dělníkům jsou již sepsány a jsou v téže obálce. Dono Manuel bude svědek. Poslední vůli sepíšeme ještě dnes, jakmile dono Manuel udělá seznam mého veškerého majetku."

Přestože Eduard Jambor při své řeči často odpočíval, aby nabral dech, byl po dlouhém rozhovoru, již tak unaven, že mu oba společníci radili, aby si na hodinu odpočinul.

"Podejte mi víno!" velel však Eduard, "nesmím odpočívat. Záchvat může přijít náhle a mohl bych ztratit vědomí a na něco důležitého zapomenout." ;

A tak sám advokát se rozběhl pro víno. Eduard využil jeho nepřítomnosti a chvatně řekl:
"Zbav mě ho, Manueli, musím s tebou ještě mluvit." Když se advokát vrátil s číšníkem, který nesl číši chlazeného vína, Manuel požádal právníka:

"Milý doktore, prosím vás, připravte všecko k sepsání poslední vůle; budete-li potřebovat dva svědky, vyhledejte mezi cestujícími muže důvěryhodného; nejlepší by bylo, kdyby to byl mosambický občan."

Advokát byl poněkud udiven, protože se domníval, že jednání o všech podrobnostech se odbude hned; když však viděl, jak je Eduard Jambor unavený, poroučel se a sliboval, že do odpoledne všecko obstará.

Když advokát odešel, Eduard Jambor si přál, aby jeho vrchní správce přisedl k němu blíž.

"Nemluvím s vámi, milý Manueli," pravil Eduard upřímně, "jako šéf se svým úředníkem, ale jako přítel s přítelem, jako člověk s člověkem. Poznal jsem vás za těch deset let tak dobře, že zde důvěřuji jenom vám."

"Pane, můj život náleží vám. Kdybyste vy zapomněl, proč jsem vám oddán, Manuel Guardo to nikdy nezapomene," prohlásil správce vzrušeně.

"Dobře, milý Manueli, dobře že jste mi to připomenul," odpověděl Eduard. "Vím, bylo to na řece Limpopo, kdy jste se ocitl v nesnázích a já vám pomohl, a přijímám vaše prohlášení, ale ne pro sebe, nýbrž pro svého synovce. Váš život, který jste obdržel od Stvořitele a který jsem vám zachránil, patří teď Vladimírovi Jamborovi., Nikdy na to nezapomeňte!" Eduard si otřel studeným potem orosené čelo a slzami naplněné oči. "Pláči, Manueli, nad dítětem, které jsem vyrval z rodiny svého bratrance i z vlasti, pláči nad sirotkem, a kdybych mu místo bohatého odkazu připravil bolest a muka, vstal bych z hrobu a pomstil jej. Manueli, nakloň se ke mně blíž! Bojím se o život toho chlapce. Obávám se svého společníka Pedra Toura. Jeho jméno Touro - býk - a jeho povaha, jsou si tak podobné. Znám ho a ty taky." Eduard snad ani nevěděl, že svému správci tyká, což se U Portugalců děje velmi zřídka. "Nepochybuji, že Pedru Tourovi se rychle donese zpráva o mé smrti, neboť všude má své slídily a ti mu' donesou i zvěst, - že jsem odkázal své jmění synovci. A víš, co učiní Pedro Touro-?"

"Vím, pane! Pedro Touro vyšle pět deset dvacet vrahů, aby chlapce zabili, protože když váš synovec zemře, připadne všecko vaše jmění státu. Ale stát dostane jenom tolik, kolík uzná Pedro za vhodné a ostatní shrábne sám," prohlásil Manuel a sevřel pěsti. Eduard sklonil hlavu a zaštkal: "Vyvezl jsem hocha na smrt!" Manuel však vyskočil a jeho oči zahořely: "Upokojte se, pane! Přísahám, že dřív raději zemru sám než váš synovec a že použiji všech prostředků, abych, se vyhnul rourovým vrahům, a vy se jistě dočkáte chvíle, až bude hoch v bezpečí."

"Bojím se, Manueli, že se toho dne nedočkám, a proto ti radím a přikazuji: Ochraňuj chlapce, použij všech prostředků, aby unikl nástrahám! Odveď hocha co nejdříve do kraalu v horách, hlídej ho s nejvěrnějšími sluhy dnem i noci, a až bude bezpečno, odcestuj s ním do Lourenco Marquesu a odevzdej ho guvernérovi, jemuž jsem už napsal o. nebezpečí, jež Vláďovi hrozí. Guvernér ho jistě ochrání anebo mu najde bezpečný útulek. Chlapec zůstane v Mosambiku jen tak dlouho, než dosáhne tamní státní příslušnosti a než ty prodáš mé nemovitosti a vyrovnáš se s Pedrem Tourem. Potom opustíš s Vláďou a Bumsem Afriku a odcestujete do Čech. O vaši budouc-

nost jsem se postaral."

"Díky, pane, a slibuji, že udělám všecko, co bude v mých silách, ba mnohem víc," sliboval Manuel..

"Věřím ti, můj dobrý, věrný Manueli. A teď mě vyveď na palubu, stýská se mi po sluncí, jež dává život, ale i vraždí."

A tak Manuel vyvedl svého churávého pána ze salónu. Avšak sotvaže odešli, zdvihl se za pohovkou Bums, který tu byl schován.

Á, dobře, dobře, ulevoval si černoch a třel si kolena, jež ho patrně bolela, všecko jen senhor Manuel a Bums nic! Inu, Bums pojede s mladým pánem do Evropy a bude jezdit na sáňkách; na to je dobrý, ale chytrý Bums nemá hlídat mladého pána! A to zas ne! Chytrý Bums ho ochrání lip než dono Manuel. Pedro Touro je divoký býk a je lepší býku se vyhnout než se dát od něho nabrat na rohy. V černochově kudrnaté hlavě se rojily myšlenky, avšak Bums si z nich nemohl vybrat tu nejlepší a nejjasnější, a proto se moudře rozhodl, že počká. Vtom uslyšel hlas pana Eduarda, a tak vyběhl po schůdkách na palubu. Přišel v pravou chvíli, a proto se ho nikdo neptal, kde byl.

Odpoledne, když už polevilo největší horko, sepisoval v plantážníkově kajutě advokát Carlos Neto poslední vůli Eduarda Jambora. Když konečně dva svědci, Manuel a vážený pan da Costa, obchodník z Mosambiku, podepsali důležitou listinu, Eduardovi se ulevilo.

Vláďa ovšem netušil, co se dělo, a bylo jistě dobře, že nic nevěděl; darmo by se zarmoutil a poděsil.

Druhého dne si Eduard Jambor náhle vzpomněl na něco velmi důležitého a opět pozval advokáta i Manuela do své kajuty.

"Milý doktore," pravil, "dopište, prosím, francouzské pojišťovně Securitas v Quelimane, že pojišťuji život Vladimíra Jambora na milión franků a že quelimanská banka Logtemps dostává zároveň příkaz, aby každý rok až do odvolání předem zaplatila prémii."

Doktor Neto velmi ochotně splnil příkaz Eduarda Jambora, ačkoli nechápal, proč ten spěch; zato Manuel všechno pochopil, avšak mlčel. Věděl, že jeho pán neopomíjí ani jediný prostředek, jen aby ochránil milého synovce, neboť, pojišťovně bude teď velmi záležet na tom, aby se tak "drahému" pojištěnci nepřihodilo žádné neštěstí. Vždyť jeho život by pojišťovnu stál milión franků! Když Vladimír kdysi v prime na gymnasiu vypočítával, kolik vagónů by bylo třeba na jeden milión kovových korun, netušil, že jeho ubohý život bude jednou tak oceňován strýcem, o němž od rodičů slýchával jenom zřídkakdy. Naštěstí o tom nic nevěděl. K ránu následujícího dne byl nesmírně poděšen, když ho Manuel probudil a nedopřál mu ani času, aby se úplně ustrojil, a pobízel ho do strýcovy kajuty.

Eduard Jambor byl přepaden třetím záchvatem zimnice; ještě poznával okolí i osoby, ještě stiskl hlavu milovaného synovce a ruce přátel, ale potom se neubránil slzám, jež mu vytryskly z očí zachvácených horečkou.

Eduard Jambor zemřel před přístavem Mombasou a kapitán prohlásil, že mrtvolu vyšle na pevninu, pokud si přátelé a příbuzní nebudou přát, aby po šesti hodinách byla spuštěna do moře, neboť v blízkosti rovníku nelze mrtvolu déle ponechat na lodi.

Manuel žádal, aby tělo jeho zesnulého pána bylo pohřbeno v Mombase, a protože zde parník zakotvil na šest hodin, aby vylodil zásilky a přijal cestující a zboží, bylo správci dopřáno tolik času, aby smutný úkol tady vykonal. K opravdu důstojnému pohřbu by Manuel potřeboval ovšem více času, avšak nemohl a nechtěl opustit Vladimíra. Kdyby vystoupili v Mombase a zde se zdrželi delší dobu a počkali na příjezd jiné lodi, dopřáli by lstivému a ničemnému Pedru Tourovi příliš mnoho času, kterého by Eduardův společník jistě využil, aby se zmocnil veškerého majetku. Proto se Manuel spokojil tím, čeho mohl v krátkém čase dosáhnout, to je svolením, aby směl pohřbít pánovo tělo do prozatímního hrobu na městském hřbitově v Mombase. A tak najal tři hrobníky, vyjednal si svolení úřadů i církve, ba sám obstaral i rakev, svíce i kytice, a když po čtyřech hodinách pobíhání, přemlouvání a placení zaklinkal umíráček, šli za nepokrytou rakví jen čtyři truchlící přátelé: Manuel, Vladimír, advokát Neto a Bums, který kdesi v tom zmatku a zármutku ztratil svůj lesklý cylindr. Ale černoch na to nedbal, ba snad ani nezpozoroval, že nemá svou nejkrásnější ozdobu kudrnaté hlavy.

Ještě ani nevykřikla lodní siréna ostrý svolávající povel, když už člun přivážel tři muže a chlapce k parníku. Většina cestujících věděla, jaké neštěstí stihlo chlapce a že se vrací od čerstvého hrobu svého příbuzného, v daleké cizině tak potřebného, a proto mnozí spěchali, aby mu stiskli ruce a vyslovili soustrast a nabídli pomoc a přátelství.

Avšak Vláďa byl jako omámený. Běh smutných událostí byl tak kvapný, že chlapec si teprve nyní uvědomoval, v jak žalostném stavu se octl.

Manuel prosil cestující, aby dopřáli jeho chráněnci klidu a sám ho uvedl do kabiny a přinutil, aby ulehl a odpočinul si.

Když Vláďa osaměl a vzpomněl si na dobrého strýce, na vzdálené Čechy a na svou opuštěnost, hořce zaplakal. A to ještě netušil, jaké nebezpečí mu hrozí od strýcova společníka Pedra Toura, a neuvědomoval si, že mu nikdo nemůže přijít z Čech na pomoc, že se nedovolá ani práva, ani ochrany u zdejších úřadů a že je zcela vydán do rukou Manuela a černocha Bumse, o jejichž věrnosti nebyl dosud přesvědčen! Cožpak veliké a dosažitelné jmění nemůže zkazit7 i dobré, avšak slabé povahy ? Nezmění se bývalí přátelé v nepřátele, když jim kyne tak velký zisk? Hrozilo by jim nějaké nebezpečí, kdyby chlapce "stihla" vážná .nehoda nebo smrt? Vždyť ho tu nikdo nezná, nikdo ho neočekává, nikdo ho nemiluje ...

Naštěstí tohle všechno Vladimír nevěděl; věděl jen, že umřel strýc, jehož si za těch málo měsíců, co s ním žil, srdečně zamiloval. A protože byl mladý a protože strýc ho přesvědčoval o Manuelově poctivosti a o Bumsově věrnosti, důvěřoval jim; ponechal jim na vůli, aby zařídili všecko podle vlastního uvážení. Byl však smutný.

Nevycházel za dne na palubu, nepozoroval četné korálové ostrůvky, rozseté podél břehů, a nechápal obavy kapitána a lodních důstojníků o bezpečnost plavby.

Z Mombasy do Mosambiku je vzdušnou čarou dvanáct set kilometrů, které upluje loď, jež nesmí zvýšit rychlost' nad třicet kilometrů za hodinu, za čtyřicet hodin. Je-li však nucena, aby se vyhýbala ostrůvkům, a musí-li na cestě dvakrát zakotvit, protáhne se plavba na osmdesát hodin.

A právě tohoto zdržení se Manuel obával; za tři dny mohl Pedro Touro obdržet a jistě již obdržel, zprávu o smrti svého společníka Eduarda Jambora, a v jeho hlavě již bezpochyby uzrál plán. Manuel se nemohl zbavit podezření, že již v Adenu spatřil na parníku známý obličej člověka, který zanechal kdesi hluboko v jeho paměti nepříjemné, ba zlé vzpomínky.

'A tak, aniž co řekl Eduardovi, pátral na parníku a hle-'dal muže, jehož při prvním vstupu na palubu zahlédl na lodním můstku, avšak nikde ho mezi cestujícími, ani mezi mužstvem nenalezl. Později, když mu nastaly těžké starosti, na podezřelý obličej zapomněl. Avšak při obstarávání pohřbu svého pána v Mombase, spatřil onoho podezřelého muže na ulici. Ale sotvaže se za ním rozběhl, muž zmizel v temné chodbě soukromého domu.

Toto druhé setkání utvrdilo Manuela v podezření, že onen muž byl poslán Pedrem Tourem do Adenu úmyslně, aby zvěděl, v jakém zdravotním stavu se Eduard Jambor vrací z Evropy, anebo měl snad i jiný, horší úkol. Ale možná, že zde hrála osudnou úlohu jen pouhá náhoda.

Kdyby se byl podezřelý muž zjevně hlásil k panu Eduardovi, jehož jistě znal, kdyby se byl po něm tázal, neboť Eduard Jambor oznámil dobu svého návratu Pedrovi Tourovi, zmizelo by ihned Manuelovo podezření; avšak tato hra na schovávanou byla velmi podezřelá.

Ze Tourův špeh nebyl již po odplutí parníku z Mombasy na lodí, Manuel věděl jistě. Vždyť prohledal každý kout, pročetl seznamy cestujících i lodního mužstva, avšak, nikde se neobjevilo jméno "Antonio Adular", na které si Manuel po usilovném přemítání vzpomněl.

Antonio Adular zmizel v Mombase. Zůstal tam, anebo předjel parník ? Jakých prostředků k tomu použil ? Je už na cestě, anebo zůstal v Mombase? Oznámil již Pedru Tourovi, co oznámit měl ? Ví, že Eduard Jambor přivážel s sebou synovce ? Dověděl se o Eduardově poslední vůli ? Nesetkal se s advokátem Netem? Lze vůbec věřit advokátovi, že nepracuje v Tourův prospěch?

Manuelovi se div hlava nerozskočila. Komu se měl svěřit, koho měl přivolat na pomoc? Úřady? Ach, ty se spojují jen s tím, kdo je živí a platí! S Bumsem? Manuel trochu opovrhoval černochem. Měl říci Vláďovi, čeho se bojí a co ho trápí a napomenout ho k opatrnosti a požádat, aby se vyhýbal všem lidem? Nikoli, hoch by se znepokojil, poplašil a znesnadnil by záchranu ...

Také Bumsova kudrnatá hlava vážně přemýšlela, ačkoli netušila tak blízké nebezpečí jako hlava Manuelova.

Teprve čtvrtého dne k večeru zakotvil parník v blízkosti ostrova Mosambiku a cestující, kteří zde chtěli vystoupit, se chystali k odchodu.

Vláďova bolest se utišila, takže již jevil zájem o okolí. Všímal si cestujících a prohlížel si přístav chráněný třemi pevnůstkami.

Když byly všecky bedny, vaky, pytle a koše složeny do člunů a když sestoupili z paluby Vláďa i Bums, který se neodvážil, aby odložil dvě veliké papírové krabice, v nichž přivážel vlastní dary svým africkým přátelům, zvolal Manuel velmi hlasitě, aby člunaři odrazili od parníku a s pomocníky se postarali o dopravu věcí, do hotelu Europe. Bedlivému pozorovateli by bylo neušlo, že Manuel volal příliš hlasitě, že se stěhuje do hotelu Europe, avšak také by zpozoroval, že nejtěžší bedny a kufry, jež byly složeny'do jednoho z člunů,. nebyly vyloženy v hotelu, nýbrž že v tom ruchu a zmatku na přístavišti odplul člun kamsi jinam. Avšak Vláďa ani Bums na to nedbali. Manuel patrně chtěl někoho přesvědčit, že se na delší dobu usadí v hotelu Europe i se svými společníky.

Na nábřeží bylo velmi živo. Nakládali tu na lodi kaučuk", slonovinu, tabák a kávu, avšak Manuel poučil Vláďu, že zlaté časy mosambického obchodu již minuly. Od té doby, kdy guvernér přesídlil z Mosambiku do Lourengo Marquesu, města ležícího mnohem jižněji, odstěhoval se z města, které je pro Evropany velmi nezdravé, většinou i obchod.

Město Mosambik trpí především nedostatkem zdravé pitné vody, protože studny zachycují i vrchní vody lagun a kaluží. A přece dojem z města byl příznivý. Ačkoli jeho ulice nejsou široké, přece jsou rovné, čisté a lemované kamennými, slušnými domy. Město se pyšní radnicí a nemocnicí a má četná skladiště cizokrajného zboží.

Hotel Europe, kde se Vláďa usídlil, byl sice dosti pohodlný, ale ne příliš čistý. Avšak Vláďa tu byl spokojený. Když se umyl studenou vodou a odpočinul si po dlouhé době zas na pevné zemi, vrátila se mu jistota a chuť k činnosti.

Bums upravoval pokoj, do něhož přenesl vaky a koše, kdežto Manuel rychle odešel, předstíraje, že má něco neodkladného vyřídit ve městě.

Vrátil se už za tmy a sotva vešel, zavřel za sebou velmi pečlivě dveře a pravil:

"Všechno se zdařilo velmi dobře. Neočekávaně jsem se setkal s přítelem, který bydlí na pevnině. A protože se musíme v Mosambiku zdržet delší dobu, přijal jsem přítelovo pozvání pro sebe i pro vás. Jeho dům je pohodlnější než hotel, a tak použijeme pozvání mého přítele hned. Pro naše věci pošlu sluhy. Do té doby je. zde bude hlídat Bums. Slibuji mu, že hotel opustí ještě dnes večer."

Bums jen stočil oči, až se mu bělmo zablýsklo, nic však nenamítal.

Sotva však Vláďa s Manuelem odešli, Bums tiše vyběhl za nimi. Viděl, že Manuel vede hocha postranními uličkami a opačným směrem, než kde ležel přístav. Na osamělém místě v temnotě kotvil člun, v němž stál jen jediný muž. Bums ještě spatřil, jak Manuel s Vláďou vstoupili do člunu, jak správce uchopil veslo, a promluviv šeptem jen málo slov s mužem ve člunu, odrazil od břehu a zmizel ve tmě.

Bums se loudavě vracel k hotelu, a protože ztratil svůj cylindr již v Mombase, nevzbudil nikde pozornost. Když vcházel do hotelové haly, zahlédl muže, který velmi hbitě běžel po schodech a patrně pospíchal z prvního patra; sotvaže však spatřil Bumse, odvrátil se ke stěně a cosi kutil na střevících.

Bums byl příliš vznešený pán, než aby věnoval pozornost pobudovi, a tak volně vystupoval do prvního patra. Na osvětlené chodbě potkal číšníka, který se ho tázali bude-li panstvo večeřet v jídelně anebo v pokoji.

Na to Bums poučil číšníka:

"Ovšemže v pokoji. Nejsme zvyklí večeřet v ledajaké společnosti," a když se číšník ještě ptal, co si Jejich Excelence

budou přát, poroučel Bums zvysoka: "Pro tři osoby všecko nejlepší, co máte. Ale nikoli hned teď, nýbrž asi za hodinu."

Zdálo se, že muž na schodech si přece jen už uvázal tkaničky, neboť hned potom sběhl se schodů a zmizel v temné ulici.

Číšník,, ovšem také černoch, neodsekl Bumsovi hrubě(protože takové panstvo s tolika zbožím nezavítalo do hotelu Europe příliš často; a je-li panstvo vznešené a bohaté, je vznešený i sluha. Zdá se, že i v Evropě soudí podobně nejen číšníci, ale často i ostatní lidé. Nikdo ne-pátrá po cti, učenosti, dobrotě srdce, vznešenosti ducha, zato bohatství vidí všichni a bezděčně se mu klanějí a od boháče strpí i hrubství.

Než uplynula hodina, vrátil se Manuel se dvěma mladými silnými lidmi a vyrušil Bumse z příjemné dřímoty.

"Je třeba, aby naše věci byly ihned odneseny," poroučel Manuel a ukazoval mladým mužům bedny a koše. Sám taky nelenil a nedal zahálet ani Bumsovi. "Jen rychle a tiše," napomínal pomáhače.

Bylo divné, že na chodbě i na schodech bylo tma, neboť svítilny byly staženy; to jistě učinil Manuel.

Než uplynulo pět minut, zmizeli nosiči v temných uličkách. Bums se chtěl zprvu trochu vzpouzet, avšak Manuel pošeptal černochovi jen tři slova: "Je tu Adular," a to stačilo, aby černoch měl honem velmi naspěch.

Když muži dospěli ke břehu a složili zboží do člunu, poručil Manuel, aby odpluli k pevnině; sám však zůstal na ostrově a vrátil se do města a bedlivě pátral v okolí, zda někdo nezpozoroval, že člun odrazil od břehu.

Manuel opatrně přicházel k hotelu a spokojeně si oddechl, když viděl, že v pokojích najatých pro něho a Vláďu světlo dosud svítí. Vešel do hotelu a v přízemí usedl ve společné jídelně k večeři. Bylo tu už jen málo hostů;, u velkého stolu večeřeli důstojníci zdejší posádky a mezi ně se vmísili mladí lidé zaměstnaní ve zdejších faktoriích - obchodních domech a skladištích. U dvou menších stolů se handrkovali dva Arabové s cizím kupcem, patrně Evropanem, a v Manuelově sousedství seděl vznešený, velmi hezký osmahlý muž, patrně Pársi, který jistě pohrdal celou společností a střídmě popíjel chlazený nápoj.

Manuelovy pátravé zraky prolétly celou jídelnou, avšak nenašly tvář, kterou hledaly.

Když přiběhl číšník a ptal se, má-li již donést večeři, kterou objednal černoch do pokojů, Manuel mu odpověděl, že nikoli.

"Mladý senhor je poněkud churavý a již ulehl; černocha pošlu k večeři dolů, až sám povečeřím. Přines jídlo!"

Manuel schválně prodléval u stolu a bystře pohlížel na 'dveře. Avšak když se nemohl dočkat, odešel do prvního patra. Ale nevešel do najatých pokojů, nýbrž odemkl dveře protějšího pokoje, opatřiv si dříve nějak potřebný klíč, snad od vrátného. Nerozsvítil ani svíčku, postavil se ke dveřím, jež malounko pootevřel, potom odjistil krátký revolver a zůstal tiše na číhané.

Člun, do něhož byly složeny věci a v němž seděl všecek poplašený Bums, rychle plul k pevnině. Muži, tiše pohánějící člun vesly, jistě výborně znali okolí i svůj cíl, neboť po dvaceti minutách přistáli u břehu, z něhož bylo při svitu hvězd možné spatřit skupinu několika budov obklíčených vysokými stromy.

"Jsme doma," pravil starší muž, který hlídal člun. "Chopte se věcí a pojďte se mnou, José obstará člun."

Bums popadl své krabice, avšak musel si přibrat ještě kožený pytel a tak klopýtal za cizinci, kteří rychle kráčeli k budovám.

Ozval se tlumený štěkot psů, kteří ucítili neznámého černocha, avšak kdosi je okřikl. Vysoký statný muž otevřel vrata a vpustil nosiče do dvora.

"Všechno v pořádku?" tázal se.

"Tudo bem, senhorio;- všechno v pořádku, hospodáři," odpověděl starší muž, aniž se zastavil, chtěje se patrně co nejdříve zbavit břemene.

Statný hospodář vybídl Bumse, aby šel za ním, a když vešli do široké chodby domu, otevřel vysoký muž dveře osvětleného pokoje, kde u stolu seděl nad knihou Vláďa. Jakmile spatřil vstupující, vyskočil a běžel Bumsovi vstříc. "Co se stalo, Bumsi? Kde je dono Manuel?"

"Všecko vám povím, pane Vláďo," odpověděl Bums radostně, "ale teď má Bums hlad jako lev.

"Ach tak, ty máš hlad, černý?" zeptal se pán domu, 'dono José Camponěs. "Jdi tedy do čeledníku, tam ti dají najíst dosyta."

"Nemohl by večeřet zde?" otázal se Vladimír, protože byl příliš zvědavý na zprávy.

"Ba ne. Jen jděte, Vaše Milosti, do čeledníku," opakoval dono José posměšně. A když Bums neochotně odešel, poučoval dono José Vladimíra, že se tu nikdy nesluší, aby černý jedl ve společnosti bělocha, to že netrpí zdejší etiketa.

Protože Bums při odchodu nedovřel dveře, pootevřely se po chvilce samy a do pokoje vběhl psík. Bylo to štěně, protože hopkalo a snažilo se vyšplhat Vláďovi na klín. Podle všeho se už s hostem seznámilo. Psík nebyl větší než kůzle a patrně pocházel z plemene irských teriérů. Dono José chtěl psíka vyhnat, avšak Vláďa ho rychle zdvihl na klín a hladil mu hlavičku, v níž se blýskala bystrá očka.

"Vidím, že máte rád psy," řekl dono José, "jestli chcete, rád vám ho daruji, mám jich příliš,mnoho."

"Ach, děkuji vám, senhore," zvolal Vláďa radostně, "našel jsem ve strýcově kufříku těžký revolver, a kdybych vám jej směl na oplátku nabídnout..."

"Za tak skvělý dar vám věnuji ještě jednoho psa, přejete-li si," nabízel dono José radostně, "vyberte si, kterého chcete."

"Tady je revolver, pro mě má příliš tvrdou spoust, a zde pět balíčků po dvaceti nábojích," pravil Vláďa a kladl zbraň a nábojnice na stůl. "Jak se jmenuje tenhle čertík?"

"Protože rád leze do kuchyně a stále by jen žral, říkají mu Fome - hlad. Ostatní štěňata nemají dosud jména; jsou ještě čtyři. Za tři čtyři měsíce dorostou a potom neustoupí ani před divokým vepřem nebo pakoněm," chválil dono José psy a se zalíbením si prohlížel revolver.

Vláďa se rozhodl, že si vybere ještě jednoho mladého psíka, aby se Fomemu nestýskalo, a že ho nazve Fogo - oheň,

aby si neměli co vyčítat. Ano, jeden se bude jmenovat Fome a druhý Fogo, ať se to komu líbí nebo ne.

Když se nasycený Bums vrátil, odešel dono José, aby uklidil zbraň a Vladimír dotíral na černocha otázkami, proč museli tak rychle a za tmy opustit hotel. Kde zůstal dono Manuel ? Co dělal Bums a co si o tom všem myslí ?
Bums vyhrkl po pravdě:

"Senhor Manuel spatřil kdesi Antonia Ádulará, a proto jsme museli utéci."

"Antonia Adulara? Á kdo je to ten Antonio Adular?"-ptal se Vláďa.

"Antonio Adular es um ladrao - je zloděj," vykřikl Bums. Náhle se však bázlivě ohlédl a zašeptal suahelštinou: "Sána baya chui - velmi zlý leopard."

"A proč bychom se ho měli bát, vždyť jsme mu neublížili?" divil se Vláďa.

"Mamba - krokodýl se taky neptá, kdo mu ublížil," odpověděl Bums.

"Bojí se Adulara také dono Manuel?" vyptával se Vladimír.

"Sána temer - velmi báti," spletl Bums obě řeči dohromady.

"Já se ho ale nebojím, mám svůj browning," prohlásil Vláďa a hladě psíka šeptal mu: "A ty, Fome, budeš přece hlídat, ne?"

Bums jen mávl rukou, a protože dono José přišel, aby ho poslal spát, černoch zívl na celé kolo a šel.

Také Vláďovi doporučil dono José, aby ulehl, a po čtvrthodině zhasla v domě všecka světla.

Vladimír usnul brzy a dobře se mu spalo. Když se probudil, nebyl dosud den, avšak přesto cítil, že se vyspal již dost.

Všude v domě bylo ticho, ale chlapci se zdálo, že prve přece jenom zaslechl hlasy, které ho asi probudily. Ležel tiše a naslouchal.

Á po chvilce se opravdu opět ozvaly z vedlejšího pokoje lidské hlasy. Patrně tam dva lidé hovořili potmě.

"Zahlédl jsem ho už v Adenu," řekl kdosi a Vláďa poznal Manuelův hlas, "potom jsem ho uviděl v Mombase a hned jsem tušil, že má něco nekalého za lubem. Když jsem ho však zastihl v uličce nedaleko hotelu Europe, byl jsem už přesvědčen o chystaném úkladu. A tak jsem rychle odstěhoval chlapce a sám jsem číhal. Opatrný lupič přišel teprve o půlnoci, vlezl oknem do pokoje, kde doufal, že nás překvapí v spánku. Když skočil do místnosti, vyrazil jsem z chodby proti němu. Naneštěstí vrzly dveře, lupič vypálil na mě ránu z revolveru, kterou jsem mu ovšem nezůstal dlužen, ale než se rozptýlil dým, unikl zlosyn oknem, kudy přišel.

Byl bych si nejraději dal pár pohlavků, že jsem se tak unáhlil. Proč jsem jen nepočkal, až vejde do vedlejšího pokoje, kde bylo zavřeno? Nevím, jestli ho má kulka trefila, nenašel jsem po ní stopy, ale zato je jisté, že vrah je nám na stopě a že musíme rychle zmizet, protože za chvíli jich bude víc. Ten ničema si najde společníky a pomocníky!"

Tu se ozval hospodářův hlas: "Jsi jist, že za vším je Pedro Touro?"

"Tak jist, jako že se Manuel jmenuji," odpověděl druhý hlas. "Nejde tu o můj život, ani po Bumsově hlavě nikdo netouží, ale jde o to, aby zahynul dědic senhora Eduarda Jambora, to je jisté."
"Que rapaz amável! - Jaký roztomilý chlapec! Jaký hřích a jaká ukrutnost má být na něm spáchána!" vzdychl dono José.

"Senhor Eduardo era um homem rico - pan Eduard byl bohatý muž," pravil Manuel, "a v tom vězí příčina všeho zla. Pedro Touro se chce zmocnit celého majetku, a dokud bude chlapec naživu, nedosáhne hanebného cíle."

Vláďa skoro ani nedýchal. Právě se bezděky dověděl, jaké nebezpečí mu hrozí. Pochopil, že Pedro Touro najal vraha Adulara a že ten se již pokusil o zločin. Vláďa byl přesvědčen, že jen díky moudrosti a prozíravosti Manuela unikl jisté smrti.
Osudný strýcův odkaz přivolal přízrak záhuby.„

Muži opět hovořili, totiž mluvil především Manuel á Hone José jenom přizvukoval.

"Musím vykonat přípravy k cestě do hor co nejdříve," prohlásil dono Manuel, "potřebuji k tomu dva kryté vozy na vysokých železných kolech, dva páry mezků a jeden pár koní; dále pak potraviny na týden, protože se cestou nesmím zdržovat lovem. Můžeš mi to všechno prodat ? Zaplatím dobře."

"Cožpak o to, vozy mám, ale nemám dost zvířat a po strojů, avšak zítra je opatřím. Taky čeledína ti mohu dát," odpověděl dono José.
teNe, děkuji, čím méně lidí, tím lépe," pravil dono Manuel, "na jednom voze pojede černoch" s nákladem, na druhém já s chlapcem."

"Ujednáno," souhlasil dono José, "a teď už spi, musíš si odpočinout, tady jsi v bezpečí."

Hovor utichl. Vláďa však již na spaní ani nepomyslel. Uvědomil si nebezpečí, a místo aby pociťoval bázeň, rodil se v něm a rostl hněv. Chápal nyní úzkost laskavého strýce Eduarda, chápal obavy dona Manuela a Bumsův strachy avšak sám se nebál. Bude zápasit nejen o svůj život, nýbrž i o strýcův majetek. Jména Pedra Toura a Antonia Adulara si vtiskl do paměti jako jména svých nepřátel. Přemýšlel, jak by se ubránil anebo jak by jim unikl. Dono Manuel patrně ví, že na kraalu v horách je bezpečno a proto bude nutné, aby se co nejdřív vydali na cestu.

Když se ráno celý dům probudil, Vláďa se umyl a oblékly aby mohl pozdravit minhu senhoru - milostivou paní, která ho pozvala k snídani. Přišli také dono José s donem Manuelem, ale Vladimír se tvářil, jako by jejich noční rozmluvu nebyl slyšel.

U stolu se mluvilo b různých událostech, jen o brzkém' odjezdu hostů nepronesl nikdo ani slova.

Po snídani se obyvatelé rozešli po domě. Vláďa ale zůstal u paní, která ho zavedla do krásné zahrady za dvorem a ukazovala mu nádherné květiny, podivné stromy a keře a svou pýchu - drůbeží dvůr. Byla tu hejna slepic a kachen, avšak nejvíc tu bylo pronikavě křičících perliček.

"Perličky jsou v Africe doma," vysvětlovala paní domu, "a všude na lagunách a rybnících je hojně kachen a hus, a tak není divu, že si zdejší lidé ochočují tyhle ptáky, kteří již ve druhém pokolení zapomenou na svou původní divokost."

Senhora Amália byla z portugalské Coimbry a toužila po návratu do vlasti. Před třinácti lety se ve svém rodišti

seznámila se studentem Josém Camponésem, který se dvakrát marně pokusil o zkoušky. Nakonec studií zanechal, oženil se a celé ženino věno utratil za dva lodní lístky do Mosambiku. Zbylo mu z věna velmi málo, avšak špatný student se ukázal jako dobrý hospodář; jeho jméno Camponěs - rolník to prozrazovalo. Po usilovné a namáhavé práci získal po desíti letech na farmě ve vnitrozemí mnoho plodin a dobytka a i něco peněz. Moudře převezl své zboží k moři, postavil si zde dům, částečně zanechal hospodaření a se zdarem se oddal obchodu.

Manželé Camponěsovi neměli děti. A protože už měli 'dost peněz, senhora Amália často domlouvala manželovi, aby se vrátili domů - do Portugalska. A tak senhor José čekal jen na dobrého kupce, jemuž by své nemovitosti prodal.

"A tenhle ráj, tuhle krásnou zahradu, pohodlný dům, to všecko tady opustíte bez lítosti?" ptal se Vláďa.

"Bez lítosti," odpověděla senhora. "Tahle krása je jedovatá, dům nás neu.chrání od zimnice a všecky krásy Afriky blednou před Coimbrou. Vždyť tam jsem byla 'doma!" Senhora lehce vzdychla a potom, když pohlédla ze strany na Vláďu, zeptala se s úsměvem. "A vám se ještě
nestýská po domově?"

"Ne, minha senhora," odpověděl Vladimír, "nesmí se mi stýskat, mám tu důležitou práci."

"Eh, orlík, orlík," řekla paní s úsměvem. "Sotva je vám patnáct let a již z vás mluví muž. Oh, ti muži, oh, ti muži! Ti mají vždycky důležitou práci."

Vladimírovi neušlo, že senhor José obchází na dvoře dva' vozy, že na nich sluhové leccos kutí a že Bums dělá, jako kdyby také pomáhal. Potom však černoch kamsi zmizel a nepřišel ani k obědu. Také Manuel byl dopoledne jistě mimo dům.

Odpoledne se Vláďa na zahradě učil portugalštině a senhora Amália mu byla laskavou učitelkou. Ve stínu stromů, s lahodným ovocem na talířích a s ochlazeným nápojem v číši se pěkně a příjemně studuje, zvláště když vlídná učitelka opravuje výslovnost tak milým způsobem a směje se tak srdečně a upřímně žáčkovým častým chybám.

Manuel vyjel odpoledne s donem Josétn jen na dvě hodiny, a když se vrátil, požádal Vladimíra o rozmluvu. . Dono Manuel byl zjevně ustaraný a zřejmě se po cestě rozhodl, že svému mladému pánovi musí povědět aspoň částečnou pravdu. Vždyť chlapec je již dosti dospělý a inteligentní, aby pochopil, co se chystá a jaké mu hrozí nebezpečí.

Po prvních Manuelových větách Vladimír uhodl, o čem s ním chce správce rozmlouvat. Umínil si však, že ani slovem neprozradí, že včera v noci vyslechl část rozmluvy Manuela s donem Josém.

"Senhore Vladimíre Jamboře," promluvil Manuel obřadně, "podle vůle vašeho strýce a mého laskavého pána se musíme co nejdříve vydat na kraal do hor nejen proto, že zdejší podnebí je nebezpečné vašemu zdraví, nýbrž i proto - nelekejte se -, že se objevili náhončí vašeho nepřítele Pedra Toura. Jistě jste pochopil, proč je Pedro Touro vaším nepřítelem. Sám je bojácný ničema, dovedl si však opatřit bezohledné a strašné pomocníky, proto všechen ten spěch. V tomhle koženém kufříku jsou mnohé cenné listiny a je tam taky mnoho peněz. Jsou to vaše peníze a vaše listiny, jež jste zdědil po svém strýci. Opatrujte kufřík dobře, opatrujte jej jako oko v hlavě. Odevzdávám jej vám, protože se musím vydat ještě jednou do města a nevím ...".-

"Pane Manueli," zvolal Vladimír, "jestli je cesta do města nebezpečná, jak tuším, není přece nezbytné, abyste, ji podnikal a vydával se v nebezpečí. Kdyby vás stihla nehoda, tím spíš stihne neštěstí taky mě."

"Nebojte se, cesta je nutná právě proto, abych nebezpečí odvrátil. Mimoto zde máte mého přítele Josého Carri-ponése a Bumse. Těm můžete důvěřovat, ti vás ochrání v době mé nepřítomnosti."

"Nebojím se o sebe," prohlásil Vladimír, "ale o vás, pane Manueli."

"Opravdu?" zeptal se správce, "Opravdu se o mě bojíte, milý mladý pane ? Podejte mi ruku a dovolte, abych ji stiskl!"

Ale Vladimír přiskočil a objal Manuela kolem krku. Cítil, že toto je jeho pravý a snad jediný přítel.

Manuel přitiskl hocha k prsům, potom mu ještě jednou doporučil, aby uklidil kufřík na bezpečné místo, a rychle odešel.

Vladimír byl smutný. Starosti se hrnuly na jeho mladou hlavu. Tušil, že se Manuel vědomě odvažuje k důležitému a nebezpečnému činu.

Po chvíli však přišla pro Vladimíra pani domu a zvala' ho, aby si s ní Opět vyšel do zahrady, neboť chtěla Vláďu nějak zabavit.

Vladimír, který si již vybral i druhého psíka, hned volal "Fome", hned "Fogo", aby si teriéři zvykli na jeho hlas a běhali za ním.

Mladý člověk obvykle brzy zapomene na starosti, avšak: když se Bums vrátil z dlouhé toulky, vzpomněl si Vladimír opět náhle na Manuela a rázem zmizela jeho veselost.

Však také Bums poplašil celý dům. Domluvil prý se se správcem Manuelem, který rozkázal, aby tlumoky, kufry, pytle i koše naložil na vozy a aby připravil postroje na zvířata. Odpoledne rychle míjelo, a poněvadž noc zde přichází bez smrákání, Bums pospíchal, aby všechno bylo připraveno k odjezdu včas.

Don José již poručil, aby služebníci rozžehli v domě světla, avšak Manuel se dosud nevrátil. Paní domu úmyslně oddalovala dobu večeře, když však se dona Manuel ještě nevracel, povečeřeli bez něho a dono José se chystal,: že mu půjde se dvěma čeledíny naproti.

Náhle se ze dvora ozval hluk, a než se domácí vzpamatovali, objevil se ve dveřích smrtelně bledý Manuel, podpírán dvěma čeledíny.

"Proboha, co se stalo?" vykřikl Vladimír a skočil k do-" nu Manuelovi.

"To nejhorší, co se mohlo stát. Jsem vážně raněn, do-vlekl jsem se sem jenom proto, abych vám řekl, abyste ihned uprchl. Ale hned, José, Bumsi, hned!"

Jen na tolik zbylo ještě statečnému muži síly, potom se zhroutil a svezl se po pažích čeledínů na podlahu.

"Mrtev! Můj jediný přítel je mrtev!" zalkal Vladimír, a klesl na kolena u Manuelova těla.

"Bums je taky váš přítel. Já to tušil. Teď ale odsud honem pryč!" hlaholil černoch a vyběhl do dvora. Na cestě našel

svítilnu na zdi, strhl ji a běžel do stáje.
"Jděte za ním a pomozte mu!" poručil dono José čeledínům, a skloniv se nad Manuelovým tělem, chvíli naslouchal a pak položil ruku na přítelovo srdce. "Není mrtev, ztratil jen vědomí. Rychle mi pomozte, uložíme ho do postele. Přineste studenou vodu a ty, ženo, obvazy a houbu. Vidíte, že krvácí z prsou."
Vladimír také pomáhal, avšak sotva se Manuel octl na lóži, dono José se vzpamatoval, a položiv na Vladimírova rameno ruku, řekl vážně:
"Udělejte, co přítel radí, a hněď prchněte! Přičiním se, abych Manuela zachránil. Až se uzdraví, pospíší za vámi do kraalu v horách. Bums vás tam doveze a s mým čeledínem vás ochrání."
Paní domu zatím přinesla obvazy i houbu a služky vodu. Jen Vladimír stál nepohnutě a nemohl přítele opustit. Rozhodný José však poručil paní:
"Odveď ho a vyprav na cestu. Všichni ostatní ven, jen
Antonio tu zůstane." ,
Vladimír děkoval, avšak dono José vykřikl:
"Prchejte, dokud je čas! Sbohem!"
Vladimír si ještě vzpomněl na kufřík a doběhl si pro něj. Když byl zpátky na dvoře, připletl se mu pod nohy psík.
"Ach Fome!" zvolal Vladimír, avšak paní uchopila psíka za kůži a vhodila jej do vozu. Kterýsi vtipný čeledín tam ještě vhodil i druhé štěně.
Na kozlíku prvního vozu seděl vážný starší muž a na kozlík druhého vozu již šplhal Bums.
"Bůh vás opatruj, milé dítě!" pravila paní domu. Objala Vladimíra jako matka, políbila ho na obě tváře, a když jí líbal ruce, bránila se: "Vraťte se k nám brzo zdráv!"
Vladimír vstoupil hbitě do vozu, a než mohl vyslovit .díky za pohostinnost, šlehl Bums do koní a již vyjížděl ze vrat dvora do tmavé noci osvětlené jen hvězdami.
"Vaše puška, senhore Vláďo, je položena za sedadlem. Až střelí Bums, honem taky střelte," napomínal Bums za jízdy, jakmile tma pohltila budovy statku Josého Camponése.
Bums znal dobře směr, kterým měl ujíždět, a proto jel napřed. Jel jistě správně, neboť vozka na druhém voze nic nenamítal a hnal pár mezků za prvním vozem.
Vladimír si nevšímal okolí, hladil sice psíky, kteří se tulili k jeho nohám a snažili se vyšplhat na jeho klín, avšak chlapcovy myšlenky zůstaly u Manuelova lože.

III. KAPITOLA

v níž je líčeno rychlé cestování, důmysl chytrého Bumse a naprostá neposlušnost Manuelových rozkazů, z čehož vzniklo podivuhodné dobrodružství, kdy uprchlíci byli sice dostiženi, avšak nebyli zajati ani zarmouceni

Bums pobízel koně povzbuzujícími slovy i lehkým bičem. Vláďa sice nemohl určit směr, kterým ujížděli, ale několikrát uslyšeli šumot řeky po levici. Asi v deset hodin vyšel měsíc a slabě osvětlil širošírou step, v níž se bělaly četné skvrny, patrně stojaté vody.
Když Bums dopřál koním poprvé oddechu, zeptal se Vláďa černocha, kam vlastně ujíždějí.
"K horám, jak poroučel senhor Manuel," pravil Bums.
"A kudy jedeme?" ptal se opět Vláďa, neboť přece jenom pociťoval nejistotu a jakousi úzkost, když nevěděl, kudy a kam se v chladné noci žene.
"Quatro rios - Čtyři řeky říkáme této krajině," odpověděl Bums, "nebo také Terra má - Špatná země, protože tu není zdrávo. Zahalte se do pláště, pane Vláďo, a přikryjte se pokrývkou!"
Čeledín, který poháněl mezky, dohonil první povoz a tázal se Bumse, jak dlouho ještě tak rychle pojedou.
"Dokud nedorazíme k prvním horám," odpověděl Bums. Tady v rovině je na nás ze všech stran vidět."
Opatrný Bums znova pobídl koně ke klusu.
Step je v noci hluchá. Vladimír nepostřehl jiný zvuk kromě dupotu kopyt, vrzání postrojů a mírného rachocení otáčejících se kol. Půda byla nerovná, a přestože povoz spočíval na dlouhých pružných perech, otřásalo sedadlo Vláďou tak, že si nemohl ani na chvilku zdřímnout. Kdykoli se vozy přiblížily k řece, zaslechlo Vladimírovo bystré ucho cizí zvuky; buď tam cosi funělo, nebo pleskalo ve vodě, anebo pronikavě vykřikl některý vodní pták.
Vláďa dosud nepoznal krásu jižního nebe a neuměl podle jeho hvězd určit čas. Vytáhnout hodinky se ale neodvážil, protože by musel shodit pokrývku a rozhalit plášť.
Koně i mezci byli vytrvalí, běželi klusem, kráčeli krokem, avšak neprojevovali únavu, která by se jistě brzy dostavila, kdyby měli tak dalekou cestu vykonat za horkého dne. Protože vítr vál k řece, nedoráželi sem houfně moskyti a zbloudilým jednotlivcům se Vladimír snadno ubránil.
Po půlnoci polevili i koně v běhu, a opatrný Bums jim musel dopřát delší dobu k oddechu.
Při klidné a pomalé jízdě rozprávěl Bums s Vladimírem:
"Vaše Excelence ví," sděloval Bums, "že utíkáme a že musíme utíkat, protože zlý Pedro Touro poslal vraha Adulara, aby zabil senhora "Vláďo". Zlý Pedro Touro poslal mnoho adularů, chytrý Bums to slyšel. Musíme utí-kat, nebo bude s námi zle. Tady je málo Evropanů, proto by každý negro - černoch pověděl, že viděl mladého bílého senhora na voze. A tak Bums chytře vymyslel, že udělá z bělocha černocha."
"Cože, ze mě že uděláte černocha, Vaše Milosti?" ptal se užaslý Vladimír.
"Ano, hned ráno to udělám," odpověděl Bums. "To bude Bumsův velmi chytrý kousek. Včera odpoledne jsemi si opatřil šťávu, kterou natřu senhora "Vláďo" a na voze. budou potom dva černoši a nikdo zlému Adularovi nepoví o bílém senhorovi a ten lupič nezabije pana "Vláďo"."
Vladimír se zachvěl. Avšak když přemýšlel o Bumsových slovech, shledal, že jeho "chytrý" kousek není právě hloupý, a proto se ve dřímotě usmíval při vzpomínce, co by říkali strýc Josef a jeho přátelé v Čechách, kdyby se

dověděli, že Vláďa se stal černochem.

Nakonec únava a mládí přece zvítězily a Vladimír" pevně usnul. Sklouzl ze sedadla mezi psíky a ti ho zahřívali ze dvou stran, aniž rušili jeho zdravý spánek.

Před východem slunce dopřál opatrný Bums koním delší odpočinek. Předjel vůz tažený mezky o hodinu cesty a získaného času využil k tomu, že Vladimírovi skutečně natřel celé tělo i vlasy jakousi žlutou šťávou, která se vsákla do kůže a rychle hnědla. Druhý nátěr na krku a na plecích změnil barvu pleti tak, že chlapec byl teď tmavší než sám Bums a že jeho vlasy zhrubly, stočily se v kudrny, které nesměl Vladimír rozčesávat.

"Že senhor "Vlád'o" je teď černoch, nemusí čeledín pana Camponese vědět," rozhodl Bums, "proto si zdvihněte, senhore, límec! Čeledína se musíme co nejdřív zbavit."

Příležitost se k tomu naskytla brzy. Ačkoli Bums hnal koně vytrvale, přece neurazili v noci víc než šedesát kilometrů od mořského břehu, a protože se nevzdálili příliš od řeky - Vladimír našel hned ráno v atlase, že se jmenuje Ngambo, a poznal, že přichází z pohoří Čigo -, projížděli krajinou dosti hustě obydlenou bantuskými domorodci, kteří sem po řekách dopravovali plodiny z vnitrozemí a provozovali tu čilý obchod.

Když čeledín dona Josého Camponese dohonil první vůz, byl velmi mrzutý. Vždyť za celou noc oka nezamhouřil. A tak Bums využil jeho rozmrzelosti a dokonce se snažil, aby ještě vzrostla. Proto schválně litoval, že za noci bylo vykonáno málo a že je třeba, aby po krátkém odpočinku ztracený čas opět dohnali. Lenost domorodců a míšenců je často větší než touha po penězích. Čeledín se lekal další namáhavé jízdy; a tak když mu Bums v pravou chvíli nabídl pěknou odměnu a ukázal mu na řeku, po níž pluly čluny se zbožím po proudu směrem k městu Mosambiku, čeledín ochotně souhlasil, že se rád vrátí domů.

"Dám ti mnoho peněz, Absolone, musíš mi ale odpřísáhnout, že budeš všude tvrdit, že jsi nikdy neviděl mladého bílého senhora a že nikomu nepovíš, kam odcestoval Bums. Jinak by pro tebe přišel bílý ďábel a vzal ti tu tvou černou duši. A kdyby ti někdo třeba i smrtí hrozil, nesmíš nic prozradit," zapřísahal čeledína Bums.

Černoši jsou dobří řečníci a Bums dobře znal povahu svých pověrčivých rodáků; proto hrozil bílým ďáblem, poněvadž ten je pro Afričany nejhorší.

A tak čeledín přísahal velmi ochotně, a když obdržel hrst peněz, chtěl poděkovat také bílému senhorovi.

"To není třeba," pravil honem Bums, "bílý senhor teď spí, protože celou noc bděl. Až se vrátíš do kraalu tvého pána, jistě tě znovu odmění, ovšem, budeš-li mlčet," sliboval čeledínovi Bums.

Než čeledín zamířil k řece, ještě se najedl. Byl rád, když viděl, že se Bums vskutku vydal na další cestu a že kráčí podle vozů a pohání oba potahy.

Bums se chtěl vzdálit od řeky a najít osamělé místo, kde by ve stínu baobabu přečkal hodiny horkého dne a dopřál zvířatům odpočinku.

Vladimír zatím spal jako dudek". V noci se nedospal a po nočním chladu mu teplé sluneční paprsky byly příjemné.

Bums vytrvale kráčel asi hodinu, než konečně našel vhodný strom, který dosud neodkvetl a neopadal. Měl hustou korunu, jež skýtala příjemný a chladný stín, v němž si libovala i unavená zvířata.

Bums měl teď mnoho práce. Musel nakrmit koně i mezky, sám pojedl ze zásob a pomýšlel na snídani pro pana "Vláďo", jehož černé tváře se ve zdravém spánku leskly potem.

Naštěstí bylo v okolí dost vody a zvířata si k ní došla sama, aby se dosyta napila. Potom ulehla do stínu.

Černoch ale nepomýšlel na odpočinek, neboť "statečný" Bums se dosud nezbavil strachu. Viděl senhora Manuela, jak padl-- a jistě již zemřel - a kdo ho zabil? Zlý Adular, který teď snad už běží po stopách vozů! Proto Bums vylezl na strom a opatrně se rozhlížel po okolí. Nikde však neviděl nic podezřelého.

Po dvou hodinách se Vláďa probudil, ačkoli vůkol bylo ticho a jen v koruně obrovského stromu cvrlikali drobní ptáci. Chlapec se dobře vyspal a probudil ho vlastně hlad.

Jak se podivil, když nad sebou spatřil obrovskou korunu baobabu jako klenbu velechrámu, a jak si pochutnával, když mu Bums připravil snídani, jakou dostával z laskavých rukou paní Camponésové.

Oba teriéři, Fogo a Fome, už čekali na Vláďovo probuzení. Jakmile vozy zastavily, chtěli psíci dolů. Potom hbitě proběhli celé zastíněné okolí a prozkoumali, není-li tu něco, co by neměli strpět. Černoch byl pro ně sice autoritou, avšak Vladimír byl milovaný pán. A tak netrpělivě čekali, až se probudí. Když chlapec začal snídat, sedli si k němu pěkně blízko, hleděli mu do očí a čekali na svůj díl, neboť nic tak psovi nechutná jako sousto, jež si pán odepře a spravedlivě podá svým čtyřnohým přátelům a věrným služebníkům.

"Teď budete bdít vy, pane Vláďo," pravil černoch, "protože Bums musí taky spát, aby se mohl kvečeru zas vydat na cestu."

Vladimír slíbil, že bude bdít a že Bumse hned probudí, kdyby spatřil, že se někdo blíží ke stromu.

Krajina tu byla rovná, takže bylo vidět široko daleko. Drsná tvrdá tráva tvořící kopečky nevzrostla po deštích výš než na půl metru a tisíce cibulovitých rostlin vyplňovaly místa a mělčinky mezi trsy trav. Snad nikde na světě není tolik cibulovitých rostlin jako v Africe, a Vladimír se nemohl vynadivit rozmanitým květům: liliím, krokusům, bledulím, tulipánům, anebo žlutým rostlinám podobným orsejům. Bzukot hmyzu splýval v jediný hluboký tón, a nad květy se vznášeli nádherní motýli s černými nebo hnědými křidly.

Dlouho se Vladimír rozhlížel kolem a litoval, že jeho knihy a jeho atlasy motýlů, brouků a rostlin jsou uložený v kufru, který ležel pod bednou. Však si vše časem vynahradí; nyní je především nezbytné, aby si prohlédl mapu a na ní aby určil, kde se asi nalézají. Z mapy vyčetl, že step na východě, ve vzdálenosti asi jednoho sta kilometrů od břehu, je přerušena pahorkatinou, v níž nejvyšší vrchol je dvě stě sedmdesát metrů vysoký, a že Šalave, nejbližší město na západě, kam asi černoch pospíchá, je od Mosambiku vzdáleno nejméně dvě stě kilometrů.

Náhle Vladimír zatoužil po lovu, totiž rád by se byl prošel s puškou v ruce kolem stromů ve větším okruhu. Když však vystoupil, provázen Fomem a Fogem, ze stínu, brzy ucítil palčivost paprsků a raději se vrátil. S mapou na kolenou usedl

nedaleko spícího Bumse a brzy zapomněl na okolí. Jeho myšlenky zaletěly daleko za moře a jeho oči se naplnily slzami. Vzpomněl si na milované rodiče i na laskavého strýce Josefa a na svůj slib, že bude často psát. Vyskočil, aby splnil svůj slib, avšak hned zase usedl, protože si uvědomil, že psát nemůže a nesmí. Komu by měl odevzdat a svěřit dopis, aby jej dodal poštovní lodi?

Ze smutného zadumání ho vyrušily tiché zvuky. Cosi škrábalo na kůře stromu. Pohlédl na patu kmene a udiveně zíral na párek velikých krásných aksamitově černých brouků. "Goliáši," zašeptal, ale ani se nehnul.

Brouci, patrně párek, se dobře snášeli a kývali na sebe 'dlouhými ostnatými vidlicemi jako dva sloni, když se ce-lují choboty. Byli to opravdoví obři v rodě brouků, jako jsou sloni obry mezi čtvernožci. Vladimír odhadl jejich délku skoro na deset centimetrů.

Zajímavé divadlo tak zaujalo Vladimírovu pozornost, že ani nepostřehl, že se Bums mezitím probudil a prohlásil, že je čas k obědu a že, jakmile největší žár pomine, se opět vydají na cestu. Za dvě hodiny před západem slunce urazí zvířata, která si vydatně odpočinula, pěkný kus cesty. V noci dál nepojedou, protože Bums už tady nezná cestu; musí totiž odbočit k severu a hledat brod Y řece tekoucí na severu skoro rovnoběžně s Ngambou.

Vladimír hleděl na mapu a tázal se černocha:

"Proč bychom hledali brod řeky Mikali, když nás řeka Ngambo vede přímo do hor ?"

"Protože Adular a jeho společníci vědí o kraalu senhora Eduarda v horách zrovna jako my a kdoví, jestli nás už nepředešli," odpověděl Bums. "Proto musíme horstvo obejít."

"Hledejme brod severně od Šalave, tam je řeka jistě velmi úzká."

"Bojím se, že nám Adularovi lidé půjdou od Šalave vstříc, jestli nás předešli," bránil svůj plán Bums. "Chceme-li je svést z pravé stopy, musíme jet k severu," tvrdil černoch. Vladimír zapomněl na párek goliášů a hbitě pomáhal Bumsovi v přípravách na oběd. Bums byl výborný kuchař, zásob z kraalu bylo dost, a aby i příroda přispěla k obohacení stolu, vyšplhal Bums na baobab a utrhl několik svěžích letorostů s jemnými listy na salát.

Ve čtyři hodiny odpoledne zapřáhli zvířata do vozů, á Vladimír vylezl také na kozlík jednoho z nich, aby se osvědčil jako vozka. Fogo ani Fome se nad tím nepozastav vili. Tažná zvířata běžela rychle, avšak přesto krajina neměnila tvářnost a ráz, stále jen step, prostoupená tu a tam baobaby, sítinami kolem stojatých vod a pruhy nízkých trnitých křovin.

Bums se úzkostlivě vyhýbal vesničkám domorodců, ale přece se nemohl vyhnout dlouhé karavaně vozů tažených voly. Celý ten dlouhý průvod náležel černému obchodníkovi, který odvážel své zboží - bavlnu á slonovinu - k moři.

Pěkná zvířata a lehké vozy vzbudily obchodníkovu pozornost, když objížděl na koni svůj dlouhý řetěz povozů; proto se zeptal Bumse, kam jede a co veze.

"Jedeme do Šalave," odpověděl Bums, "a vezeme svému pánovi zboží, které bílí senhorové nemohou postrádat."

To bylo jasné i zdvořilé, a proto Bums švihl do koní á jel dál, nestaraje se, zdali je černý obchodník spokojen či ne. Na rovníku zapadá slunce v šest hodin, zato na patnácté rovnoběžce si dopřává chvíle prodlení, které stačily^ aby oba vozy ještě dospěly k úpatí pahorků, jež uzavíraly v oblouku cestu k západu. Pahorky byly porostlé háji často přerušovanými travnatou stepí, jež s úspěchem útočila i na pahorky a svými tvrdými travinami dobývala půdu až na vrcholky.

"Snad ani nebudeme stavět stan," rozhodl Bums, "bude se nám dobře spát na voze pod plachtou. Do půlnoci budu bdít já a potom vzbudím vás, senhore. Ale teď je čas na večeři."

"Není tady dravá zvěř?" zeptal se Vladimír, neboť si vzpomněl na knížky, jež jako chlapec tak hltavě četl a v nichž bylo popsáno tolik možných i nemožných dobrodružství.

"Ze tu dravá zvěř je, o tom není pochyby, ale není třeba, abychom se báli. Dravá zvěř jde buď k vodě, aby se napila, anebo na lov. Pokud je v této krajině dost kořisti, pak jsou tu i šelmy, anebo tu kořist není a potom tu nejsou šelmy," vykládal šalomounsky zkušený Bums.

"Nebojím se útoku na vozy," řekl Vladimír trochu zahanbeně, "ale bojím se o naše zvířata."

"Kdo by je uvázal, jednal by pošetile, protože by se nemohla bránit," odpověděl Bums, "my však je pustíme. Kůň i mezek dovedou utéci anebo roztříštit kopyty lebku levhartovi tak jistě jako kule z pušky. A pak naše štěňata jsou tak bázlivá, že by nás kňučením upozornila na šelmu, která by se přiblížila na sto kroků. Viďte, koťátka ?" "Koťátka" válející se za jízdy u Vladimírových nohou chtěla nyní opět dolů. Čumáčky přitiskla k zemi a jezdila jako hadi kolem dokola: vždyť jim byla na voze už dlouhá chvíle.

Když se psi dostatečně proběhli a přesvědčili se, že v okolí není nebezpečno, vrátili se k Vladimírovi a žádali polaskání.

"Dobře, koťátka," pravil Vladimír, opakuje Bumsova slova, "teď povečeříme, a jakmile oheň vyhasne, půjdeme spát."

Fome položil pacičku na Vladimírovo koleno a cosi naznačoval, čemuž chlapec nerozuměl; avšak Fogo mu vlezl pod paži a opřel se o loket.

"Aha!" dovtípil se Vladimír. "Chcete pohladit! No dobrá!" Nato přitáhl oba psíky k sobě a chvilku je hladil. Za tohle ho museli oba líznout na tvář, neboť pochopil, po čem toužili.

Bums byl pohoršen, avšak Vladimír se jen usmál černochovým výčitkám.

"Cožpak je můžete mít rád?" ptal se Bums. "Mám rád všecko na světě. Miluji květiny a ptáky, miluji všechny čtvernožce i hmyz, miluji oblohu, stromy, hory, zem, vodu, vzduch ..." Bums otevíral úžasem oči i ústa. "Snad nemilujete i hyeny, šakaly a leopardy?" "I ty, i opice, slony, pštrosy, zebry, antilopy, hrochy a nosorožce..."

"Och, och!" vzdychal černoch. "Vím, že bílí senhorové jsou podivíni. A co když vás budou chtít sežrat?"

"Pak se budu bránit," odpověděl Vladimír, "a snad je i zabiju, ale budu je mít rád."

"Ale proč, proč?"

"Vyšli z ruky Stvořitele jako já a byl bych nerozumný, kdybych jen tak pro nic za nic ničil a nenáviděl to, co vyšlo z

Jeho rukou."

Bylo toho málo, co řekl chlapec, avšak bylo toho příliš mnoho pro Bumse, a proto černoch umlkl. Za těch deset let viděl a slyšel mnoho podivného u svého bílého senhora, že však i děti bělochů jsou podivíni, to nechtěl pochopit. Senhor Eduard byl podivín, který se však přizpůsobil africkému životu, plnému nebezpečí a stálých půtek s přírodou, avšak i tento chlapec projevoval úžasné podivínství. Nebude-li ho Bums chránit jako nemluvně, jistě zahyne - z lásky ke tvorstvu, jež ho otráví nebo pohltí.

Bums byl dobrák, miloval pana "Vláďo" jako dosud nikoho, nevyjímaje ani senhora Eduarda, proto se dlouho nehoršil. Jen litoval nerozumného chlapce a sám se sebou zápasil, má-li ho zavést tam, kde doufal, že ho zachrání před úklady Pedra Toura, avšak nikoli před zákony přírody.

Noc minula klidně. Bdícího Bumse nepoplašily ani stíny, jež se občas míhaly v okolí malého tábora, ať již to byli těkaví šakalové nebo věčně hladové hyeny. Koně a mezci se pásli a potom klidně leželi. Bums důvěřoval jejich bystrým smyslům. Kdyby se blížila šelma, jistě by ihned projevili nepokoj. Proto o půlnoci Bums Vladimíra neprobudil a ani sám se nebránil dřímotě, která se brzy proměnila ve spánek. Protože spali na vozech, neobávali se chladu země ani nevítané návštěvy žab anebo plazů, a plachty vypnuté nad vozy je chránily před chladem a potulujícím se nočním hmyzem.

Ráno se probudil dříve Vladimír a měl se chutě k dílu, aby připravil snídani. Cožpak nebyl Vláďa teď taky černochem a mladším druhem Bumse?

Rachot plechového nádobí probudil i Bumse, který se
trochu zastyděl, že na stráži zaspal, a tak se hned rozběhl,
aby sehnal k vozům koně i mezky, kteří se k ránu vydali
trochu dál za pastvou.

Oba "černoši" právě snídali, když náhle Bums upustil plechovou nádobu, z níž pil, a překvapeně vyskočil.

"Pane Vláďo!" vykřikl Bums. "Vidíte, někdo nás honí a už nás našel! Kde jsou naše pušky? Musíme ho zastřelit!"

Bums skočil k vozu a uchopil dvojku, kterou měl vždy položenou u nohou pod sedadlem.

Také Vladimír byl překvapen a zíral na blížící se povoz, trochu zvláštní, protože měl jen dvě vysoká kola, mezi nimiž se houpala jakási podlouhlá díže, od níž trčely dopředu dvě oje, mezi kterými klusal statný mezek. Teprve když se povoz přiblížil asi na sto kroků, Vladimír spatřil, že v díži vězí veliká koule, na jejímž vrcholku sedí bílá tropická přílba, a nad ní že trčí dlouhý bič.

Odhodlaný Bums již zdvihl pušku k líci a rozkřikl se jako na lesy:
"Stůj, nebo střelím!"
Avšak cestující v podivném povoze patrně neslyšel anebo se nebál, protože nezastavil, naopak hnal mezka přímo k vozům.

Vladimír včas postřehl nebezpečí a srazil Bumsovu pušku.

"Nedělejte hlouposti, Vaše Milosti! Cožpak se smí střílet na lidi, které neznáme, a o nichž určitě nevíme, jestli jsou našimi nepřáteli?"

,',Až to poznáme, bude už pozdě, senhore," odpověděl Bums hněvivě.

Na další hněv již nebylo kdy, neboť cizí povoz se zastavil a tučná, krátká ruka zdvihla nevysoko přílbu; sotva však na pozdrav, spíš proto, aby cestující lépe viděl.

"Ach, negrové!" zvolal tlouštík. "Dobré jitro! Copak tu robíte?"

Cizinec mluvil sice portugalsky, avšak bylo zřejmé, že nestudoval tuto řeč na universitě v Coimbře nebo v Lisabonu. Jeho plátěný kabát s mnoha kapsami byl přepásaný, široké nohavice mu splývaly do tuhých kožených holenic a jeho nohy vězely ve střevících, jejichž podešve byly plné cvočků.

"Dobré jitro, pane," odpověděl Vladimír, "odpočívali, jsme ..."

" ... a pojedeme, kam nám bude libo, Vaše Excelence," dodal Bums.

"To je velmi dobré," pravil cizinec, "avšak ve stepi panuje chvályhodný zvyk, že kdo snídá, pozve pocestného."

"Zvu vás upřímně, senhore," zvolal Vladimír, "velice nás poctíte a zavděčíte se .. ."

" ... když pojedete hned zas dál," dodal Bums, jemuž bylo jak nahému v trní. Ten bílý senhor v podivném voze se mu nelíbil.

"Děkuji Vaší Milosti a přijímám," řekl tlustý cizinec; povolil řemen, vytáhl hák a jeho díže se sklonila tak, že se tlouštík vykulil. Jeho postava připomínala dvě koule na krátkých, sloupovitých nožkách. Větší kouli tvořilo břicho, a prsa, menší hlava.

"Žanetko, můžeš si jít mezi kamarády," říkal tlouštík mezkovi, odepínaje mu postraňky, "a můžeš taky posnídat." Potom cizinec svázal postraňky, přehodil je mezkovi přes hřbet a teprve za odcházejícím mezkem vyšel z ojí. "Tak copak negrové, máme k snídani? Mám hlad jako hyena. Jel jsem celou noc a byl jsem velmi poplašený."

Vladimír bystře pozoroval cizince. Jeho obličej byl okrouhlý, čistě vyholený až na kníry, které mu tvrdošíjně lezly do úst. Malá očka byla ozbrojena skly obroubenými rohovinou, široký nos se trochu zardíval a ústa usmívala. Brady měl tlouštík jistě tři a v týle jakýsi otok.

Cizinec si v okolí zdánlivě ničeho nevšímal, jen snídani věnoval velkou pozornost a čest, neboť jedl za tři. Teprve když se pořádně najedl a napil, ohlédl se po Žanetě a řekl:

"Milí negrové, zdá se, že nejste ani zvědaví, co. mě na cestě poplašilo. Představte si jen mé leknutí! Jedu stepí a vtom mě udeřily do hlavy bosé nohy člověka, který visel na větvi baobabu. Připomínám, že se to stalo dnes v noci. Rozsvítím baterku a Co vidím? Nade mnou visí černoch a má vyplazený jazyk. Chvíli se dívám a pak poznávám, že je to Jeho Milost'Bums - a nad ním visí druhý černoch, jemuž už pouští barva, nejspíš tedy senhor Vladimír Jambor. Hahaha! Nechal jsem je viset. Co s nimi, když už.supové seděli na vrcholku?"

Bumsova ústa a bohužel i Vladimírova se bezděky otevřela a oba zírali v údivu na tlouštíka, který se smál, až mu slzy

vytékaly zpod brýlí. Potom jim zatápěl ještě hůř:

"Adular, ten vrah, a jeho deset druhů se žene ke kraalu v horách, protože mezkové utekli se vzácným nákladem, po němž lupiči touží. Jistě je najdou; vozy zanechávají Stopy viditelné i hrochovi a o přemalování senhora Vladimíra se lupiči dověděli od dona Manuela, který jim to dobrovolně pověděl, když mu bylo špatně."

Vladimír se již vzpamatoval a trochu se uklidnil, když poznal, že tlustý cizinec přišel s dobrými a přátelskými úmysly. Posmívá se sice Bumsovu důmyslu, avšak všechny tyhle podrobnosti se mohl dovědět jen od přátel. Proto chlapec odpověděl také žertovně:

"Jestliže senhor je členem pohřební společnosti, měl přece jen černochy pohřbít pod baobab. A protože náhodou známe senhora Manuela, velice by nás těšilo, kdybychom se dověděli, jak se mu daří."

"Kdybych byl zastihl senhora Vladimíra naživu,", začal vyprávět tlustý cizinec ...

"Nehrajme si na schovávanou, pane!" zvolal rychle Vladimír. "Trápím se obavami o život pana Manuela. Jsem Vladimír Jambor a tohle je můj druh Bums, kterého jste jistě poznal. Proč nás ale honíte? Jaké přinášíte zprávy?"

"Aj, ja, to je mnoho otázek najednou," pravil cizinec" vážně. "Nuže ano, honil jsem vás a díky bohu jsem vás šťastně dohonil. Jsem místodržitel francouzské pojišťovny Securitas z Quelimane. Pan Eduard Jambor pojistil svého synovce u naší společnosti. Milión franků jě pěkná částka, a tu reprezentuje pro společnost vaše osůbka, senhore. Proto jsem byl vyslán, abych nad vámi bděl. Pospíšil jsem do Mosambiku a měl jsem štěstí, že jsem se hned setkal se svým přítelem Josém Camponésem, který je dost rozumný, aby mi důvěřoval. Dovedl mě do svého domu k lůžku těžce raněného dona Manuela Guardy, který dostal kuli do prsou. Dono Manuel se sice domnívá, že Adu-lara snad zastřelil, avšak sám byl postřelen od jeho druha a teď se bojí pomsty ostatních členů tlupy. Od dona Manuela a od manželů Camponésových jsem se dověděl, že vás Bums odváží ke kraalu senhora Eduarda Jambora v horách Čigo, a tak jsem se vydal rychle za vámi. Nejdřív jsem si změřil rozpětí kol vašich vozů, abych nesešel z pravé stopy. Ujížděl jsem podél řeky a měl jsem opět štěstí. Potkal jsem čeledína dona Josého, který mi řekl, kde vás opustil. Vaše stopy jsem našel pod baobabem. Potom jsem potkal karavanu vozů a od obchodníka jsem se dozvěděl o dvou vozech a dvou černoších. To mi stačilo. Měsíc pěkně svítil, Žanetka šla vytrvale, a tak jsem šťastně dojel právě k snídani. Že to všecko vím, děkuji svému štěstí a pochybuji, že to všecko vědí i vaši pronásledovatelé. Bums jednal správně a jeho odbočení od přímé cesty do Šalave musím jen pochválit."

Bums si oddechl. Ten tlustý cizinec nebyl přece jen tak' protivný, jak se na první pohled jevil.

Vladimír však nebyl dosud spokojený.

"A co dono Manuel ? Vyvázne z nebezpečí ? Trpí mnoho ?' Pečuje o něho lékař?" zahrnoval tlouštíka otázkami.

"Milý senhore Vladimíre, nestrachujte se o život muže, jehož patrně máte rád. Senhor Manuel se uzdraví, avšak lékaři ho nepustí z rukou dřív než za několik měsíců. Vždycky jsou rádi, když jim padne do rukou tak pěkně zřízená kořist. Senhora Amália vás pozdravuje a vzkazuje, vám, že sama pečuje o vašeho přítele Manuela."

Bums to již nemohl vydržet a zvolal:

"Senhor Manuel nám nemůže pomoci, a tak si musíme pomoci sami."

"Správně, Vaše Milosti," souhlasil místodržitel pojišťovny Securitas, "oznamuji vám však, že mě chtěj nechtěj musíte přizvat do rady. Naše zájmy jsou společné. Musíme tedy pracovat také společně. Á propos! Říkejte mi monsieur Duboc*). Říkám to proto, že se obávám, abyste mi brzy nedal podivné jméno ve své libozvučné suahelštině," řekl tlouštík Bumsovi.

(Bums už mu to podivné jméno stejně dal, ovšem jen v duchu, avšak později mu tak říkali i mnozí jiní lidé, neboť jméno pan Kiboko - hroch. M. Dubocovi velmi přiléhalo.)

"Bumsi, co tedy teď zamýšlíte?" ptal se Vladimír, protože i on chtěl mít slovo v radě.

"Chytrý Bums už všecko promyslel," odpověděl černoch' sebevědomě. "Vyhledá brod a pojede dlouho k severu a potom k západu, aby se vyhnul pohoří Čigo i vzdálenému pohoří Namuli. Jakmile dorazíme do krajiny obývané kmeny Moraviů, s nimiž jsem spřízněn, budou i bílí senhorové zachráněni, protože tam se Adular ani jeho tovaryši neodváží."

"Velmi dobrý plán," pochvaloval si M. Duboc Bumsovy úvahy, "ale podívejme se teď na mapu. Hleďme, hleďme, Vaše Milost nám nabízí procházku dlouhou nejméně pět set kilometrů a nepochybně nám chce dopřát pohled na podivuhodné jezero Širva, že?"

"To je možné, že dojedeme až tam," souhlasil Bums, "a projedeme taky územím Manganjuů, abychom dospěli k velké řece, po které potom poplujeme zas k moři."

"Vaše Milost patrně míní řeku Zembezi," hádal M. Dubuc. "Plán to není špatný, ale výlet je trochu dlouhý a bojím se, že pojišťovna Securitas mi k němu nedá svolení."

"Slíbil jsem, že senhora "Vláďo" bezpečně dovezu ke guvernérovi," pravil Bums, "bezpečnější cestu neznám. Manganjuové jsou moji bratři a na ně se mohu spolehnout."

M. Duboc se zamyslil. Již dávno si přál, aby mohl pocT-< niknout dalekou cestu do vnitrozemí Afriky, a nyní se mu nabízela příležitost. Nepodceňoval nebezpečí, jež hrozilo Vladimírovi, neboť i jemu bylo známo, že penězchtivý Touro bude hocha pronásledovat a že najde mnoho ochotných pomocníků. Zmizí-li chlapec na delší dobu mezi vzdálenými kmeny, ztratí se jeho stopa, ostražitost nepřítele ochabne a chlapec mezitím proklouzne do bezpečí. Avšak u pana Duboca rozhodovala také potlačovaná vášeň; M. Duboc byl horlivým přírodopiscem, jemuž se prá-i vě otvíraly vzdálené krajiny, které byly pro něho dosud nepřístupné. A tak se M. Duboc náhle rozhodl:

Neopustí Vladimíra, zapomene na pojišťovnu a dopřeje; si radostné prázdniny v obdivuhodné panenské přírodě.

IV. KAPITOLA

v níž je popsána cesta výpravy do území černošského kmene Moraviů, na které M. Duboc projeví mnoho příro* dopisných vědomostí, Bums mnoho chytrosti a VladimírÁ trochu statečnosti, což všem výborně prospívalo

"Bumsův plán je dobrý," prohlásil M. Duboc, "a protože, než nastane polední žár, můžeme mezi sebe a přímoří položit několik kilometrů, vyjedeme hned. Podle mapy směřuje tato pahorkatina k řece. Pojedeme tedy podle ní a tak snadno najdeme i brod."

Bums byl zjevně potěšen, a proto ani nic nenamítal když M. Duboc prohlásil, že vůdcem výpravy bude sice Bums, avšak pánem že bude on, jak se slušelo na bílého senhora, provázeného dvěma "černými" sluhy.

Vladimír se jen zasmál, a vhodiv Fomeho i Foga do svého vozu, hbitě zapřahal koně do vozu.

M. Duboc, ačkoli byl tlouštík, uměl se rychle otáčet a jeho Žaneta se sama postavila mezi oje. Slunce sice již pálilo, avšak lesy sbíhaly s pahorků až do stepi a často poskytovaly na hodinu cesty stín.

Bystrému Vladimírovi neušlo, že mezi trsy trávy pobíhali ptáci, velicí jako bažanti, a brzy se přesvědčil, že jsou to perličky. A když navrhl, aby se na ně podnikl hon, souhlasili Bums i M. Duboc, avšak odkazovali Vladimíra až na zastávku. Slibovali, že divokých perliček najde dost.

Mnohem zajímavější podívanou poskytlo cestovatelům stádo antilop. Páslo se však po větru a brzy zmizelo, ba dříve, než mohl M. Duboc určit jejich druh.

Nad zalesněnými chlumy se vznášeli velicí ptáci, které! M. Duboc prohlásil za jestřáby.

Jednou však Bums přece neodolal, seskočil z vozu a vyšplhal na nízkou rozvětvenou palmu, aby na ní natrhal jakési ovoce, snad hrušky, jak se Vladimír domníval. Avšak M. Duboc se smál a ukázal Vladimírovi, že jsou to peckovice, plody palmy duna, jejichž pecky jsou obaleny sladkou dužinou, která výborně chutná, zvláště má-li člověk žízeň.

"Z listů splétají černoši rohože i koše. Jen si všimněte tuhých žeber," poučoval pan Duboc Vladimíra, avšak hned, upozornil Bumse, aby, když už je dole, utrhl také houbu rostoucí pod stromem na kořeni. "Je to pýchora africká" prohlásil, "uvidíme, jak dobrá polévka z ní bude."

"Je to opravdu houba?" tázal se Vladimír.

"No, nějaký cizopasník to je," odpověděl M. Duboc a uložil pýchoru do vozu.

V hájích rostlo mnoho podivných stromů, Vladimírovi naprosto neznámých. Že to jsou palmy, to ovšem poznal podle širokých listů, buď svinutých, nebo roztřepených. A poznal i banánovníky, které kdysi viděl ve skleníku.

M. Duboc upozornil Vláďu na stromy podobné obrovským rozevřeným slunečníkům a dokazoval, že tyto stro-my jsou tu přistěhovalci a že jejich semena sem byla buď úmyslně, nebo náhodou přinesena. "

"Jsou to vrcholáky, čili katapy, které původně rostly jen na Madagaskaru. A pro jejich chutná jádra, ukrytá v peckách, je lidé rozsázeli po celé východní Africe. Až je ochutnáte, budete se mnou souhlasit, že chutnají lépe než mandle."

Po třech hodinách musela výprava odpočívat; zvířata byla horkem unavena a lidé také.

Vladimír rychle seskočil, vypřáhl koně, kteří pospíchali 'do stínu stromů, aby ulehli a vyváleli se; na pastvu ani nepomysleli.

Vladimír slíbil k obědu perličky a chtěl svůj slib splnit. A hle, oba psíci, jako by pochopili svou povinnost, hned nabízeli své služby, že prý půjdou na lov také. A tak šli čtyři, neboť i M. Duboc se vydal na výpravu.

Prvním Vladimírovým úlovkem nebyla perlička, ale pták' podobný křepelce s oranžovou skvrnou na hrdle. Mladý lovec byl překvapen, neboť M. Duboc prohlásil, že perepel africký je velmi plachý pták, ale zároveň dodal, že má výborné maso.

Vladimír přece zastřelil ještě dvě perličky a ještě něco, nad čím ustrnul a M. Duboc si odplivl. Chtěli to zahodit; vždyť to byla krysa, veliká jako zajíc, s ohyzdným ocasem! Avšak Bums, který právě přiběhl, prohlásil, že usekne-li se zvířeti jeho ošklivý ocas, zbude docela slušná zvěřina s dobrým masem. Učený M. Duboc potvrdil, že 'domorodci noháče africké jídají, sám však prohlásil, že raději sní obě perličky. Při obědě sice dvě nesnědl, spokojil se jen s jednou, zato však z perepela zbylo na Vla-'dimíra vskutku málo a na Bumse nic.

Po obědě uprchlíci odpočívali ve stínu jakýchsi palem, a když M. Duboc prohlásil, že jich v tropech roste na tisíce druhů, Vladimír se vzdával naděje, že je všechny kdy pozná.

"Žiji tu, milý hochu, již deset let," pravil M. Duboc, "a znám jich sotva dvě stě. Podívejte se, tady je pás oleandrů, roste jich tu několik tisíc a zatím v městech již pět oleandrů tvoří hospodskou zahradu. Není to směšné?, Pardon, po obědě vždycky hodinku spím." Převalil se na bok a už spal.

A protože Bums projevil podobné přání, Vladimír, slíbils že bude bdít.

Jen oba psíci odložili odpolední spánek a zvědavě čekali, co jejich pán podnikne.

Když se Vladimír přesvědčil, že spáči klidně oddechují, sebral svou milou pušku a odkradl se do pralesa, kde bylo sice taky horko, ale sluneční paprsky tam tolik nebodaly a nepálily. Vladimír nechtěl odejít daleko, avšak musel se vyhýbat skupinám stromů, jež nesly tíhu lián a tvořily tak neproniknutelné houštiny, že v nich nebylo zdánlivě života. Liány byly někde posety květy, nad nimiž se jako; jiskry kmitaly velké medosávky. V tom tichu a horku se náhle ozvaly podivné zvuky, takže Vladimír se až zalekl. Uslyšel podivné skřeky, které se proměnily v naříkání, potom ve řvaní a koneckonců ve lkaní, jako kdyby někdo umíral. Ne, to nemohl Vladimír snést; rozběhl se' směrem, odkud se hlasy ozývaly, a byl by i život obětoval,; aby ubohé oběti prospěl. Avšak když doběhl na místo, odkud lkaní zaznívalo, spatřil jen houfek ptáků, kteří se těžce vznesli a opět přelétli na nejbližší strom. Vladimír, chtěje se zbavit tísně, na jednoho ptáka vystřelil. Když ho ale zvedl, shledal, že pro večeři mnoho nezískal, neboť pták byl pozoruhodný jen svým zobákem.

Po chvíli Vladimíra mnohem více zaujalo hejno opic, které výtečně skákaly; a když potom M. Dubocovi řekl, že byly černé a že měly jakési bílé pláštíky od krků až k rameni a bílý chvostnatý, skoro koňský ocas, prohlásil M. Duboc, že to byly guerézy, opice, které nemají palce.

"A tohle zahoďte," dodal M. Duboc, ukazuje na uloveného ptáka, "to'je zoborožec a ten jen straší lid hanebným

křikem." Nad jedním dárkem se vyspalý M. Duboc přece jen zaradoval. "Ale to je přece nádherný krasavec! Kde jste ho chytil? Víte, že jste zdvihl pět franků? Jdu' s vámi stejně jenom proto, abych si tu nasbíral tyhle překrásné brouky," horoval M. Duboc a ukládal kovově lesklého brouka pečlivě do krabice, zabaliv ho dříve do hedvábného papírku.

Dvě hodiny před západem slunce se malá karavana opět vydala na cestu. Než nastal večer, ohlásila se v blízkosti řeka, neboť na západě se při zemi objevily bílé mlhy.

"Přenocujme tu!" poroučel M. Duboc. "Za tmy bychom brod nenašli a tady je bezpečněji než u řeky jak před divou zvěří, tak i před moskyty, kteří jsou možná ještě krvelačnější."

Noc uplynula klidně, alespoň pro Vladimíra, který ne-slyšel křik ptáků ani řev šelem, protože sladce spal a probudil ho teprve ranní křik perliček.

Když výprava dorazila k řece, nemusela brod ani hle-'dat. Řeka zde byla tak úzká a mělká, že zvířata do ní vstoupila bez bázně a bez obtíží přetáhla vozy.

Město Salave leželo sotva čtyřicet kilometrů jižněji, jak se dověděli od domorodců, kteří tu bydleli ve vsi pod ložené na úpatí pahorku. Mapa i domorodci je poučili, že se musí přeplavit přes řeku Mukubure, a M. Duboc se rozhodl, že se nevzdálí od jejího přítoku, přicházejícího od západu, aby se neocitli na bezvodé planině.

Na březích řeky rostly háje stromů, jejichž bělavé listy připomínaly olivy. M. Duboc pravil, že stromy se jmenují koly zakončíte a že černoši je pěstují na vlhkých místech, protože rádi mlsají kolové oříšky. Potom poručil Bumsovi, aby z oříšků uvařil kávu.

Černoši z nich sice kávu nevaří, ale zato je žvýkají, až jim rty zčervenají.

"Vám nebudou chutnat," pravil M. Duboc Vláďovi, "protože jsou natrpklé, ba hořké, ale napijete-li se potom vody, zachutná vám jako víno."

Zvědavý Vladimír oříšky přece okusil, avšak nechutnaly mu. Zato si pochvaloval odvar, který ho velmi příjemně naladil.

"Arabové říkají kolovým oříškům súdánská káva," řekl M. Duboc, „a užívají tohoto nápoje, aby si vzpružili ochablou mysl a nabyli veselé nálady."

U vody byly spousty drobného ptactva a četné stopy prozrazovaly, že sem chodí zvěř, aby uhasila žízeň. Zdejší domorodci si stěžovali na divoké vepře, kteří ničili jejich políčka kukuřice a melounů, a na ušaté a liškám podobné fenky, kteří jim za bílého dne kradli drůbež.

"A co levhart?" tázal se M. Duboc. "Ti jsou tu přece taky?"

"Dost jich tu je," odpověděl čilý domorodec, "ale naše ženy mají tak pronikavé hlasy, že se jich i levhart stydí a zahanbeně uteče."

"Vidíš, chlapíku, žiješ skoro v nitru Afriky a vtipkuješ právě tak špatně, jako se vtipkuje v nitru Evropy," rozhorlil se M. Duboc.

Udivený černoch mu sice nerozuměl, ale protože mu běloch klepal na rameno, cenil zuby velmi spokojeně.

Zato Bums se bavil v jiné skupině černochů méně příjemně. Dověděl se totiž, že včera tu zastavil jezdec, který se vyptával, jestli lidé ze vsi neviděli bílého chlapce v doprovodu černocha. Když dostal zápornou odpověď, od-klusal prý jezdec podél řeky po proudu. A pozdě odpoledne tudy projel ještě černý obchodník ze Šalave, a také se prý vyptával na bílého chlapce.

Chytrý Bums chtěl svést slídiče z pravé stopy, avšak moudře se rozmyslel a mlčel. Pochopil, že kdyby projevil jen slovem, že o bílém senhorovi něco ví, že by se za ním pustili slídiči už jen z pouhé zvědavosti, aby se od něho dověděli podrobnosti. Proto řekl, že přijíždí ze severu a že o mladém, bílém senhorovi nikde neslyšel. Zato své společníky pobízel ke spěchu, aby do večera dorazili do Šalave. Jakmile však dojely vozy tak daleko, že je černoši ze vsi nemohli vidět, obrátily se přímo k západu.

Do večera dorazili prchající k řece Mukubure, kde šťastně našli brod a dopřáli zvířatům i sobě odpočinku teprve za řekou.

V noci uslyšel Vladimír poprvé hlas lva. Byl by ho nepoznal, kdyby ho byl M. Duboc neupozornil. Ze lvího hlasu znělo sice mnoho "g" a „r", avšak nebyl tak strašný jak" o tom Vladimír slýchal, ba přiznal se, že včerejší zoborožec ho svým děsným lkaním poplašil víc. A protože koně i mezci byli znepokojeni, nutil černoch své bílé průvodce, aby mu pomohli vybudovat kolem vozů hradbu z trnitých keřů, jež tu hojně rostly. A mimoto Bums snesl na hromadu hojnost paliva, které zapálil.

Avšak lev byl zřejmě sytý anebo nalezl jinde jinou kořist, a tak tábor neznepokojil. Zato se kolem ploužily jiné stíny: hyeny a šakalové, číhající na zbytky hostiny, jež jim zanechává odvážnější šelma z ulovené kořisti.

Jakmile první sluneční paprsky ozlatily koruny vysokých stromů, probudil Bums oba spáče a předložil jim' studenou snídani, kterou si doplnili horkým čajem. Ale po snídani Bums bělochy nutil, aby se ihned vydali dále k západu.

"U Moraviů se vyspíme dosyta," sliboval černoch, "proto jen rychle k nim!"

Povozy uhánějící proti proudu řeky po levém břehu řeky projížděly pozemským rájem. Nebyla tu již jednotvárná step porostlá trávou a prostoupená tu a tam skupinami stromů, nýbrž byly zde tučné louky, velmi často, přerývané rozkošnými háji, neboť blízké, hustě zalesněné pohoří vysílalo své bujné porosty jako přední stráže hluboko do stepi.

A jak hojné a rozmanité bylo stromoví, tak rozmanité a hojné bylo tu zvířectvo. Udivený Vladimír viděl stáda antilop a pakoňů, spatřil pruhované zebry i pštrosy, a když v dobách odpočinku vyšel s puškou, provázen M. Dubocem a oběma psíky, mezi stromy, podivoval se množství různých ptáků, opic a ještěrek. Bavily ho hrdličky chechtavé, tak hojné, že chechtotem zněl celý háj, a když M. Duboc vypravoval, že někdy jich je v hejnech na sto tisíc, už se ničemu nedivil.

"A zkrotly by v kleci?" zeptal se Vláďa.

"Právě tak jako hrdličky domácí," odpověděl M. Duboc.

"Myslím si ale, že by se vám svým neustálým hihihi brzo zprotivily!"

Nad vrcholky poletovali luňáci a se zálibou pozorovali řeku, protože rybky jsou jejich pochoutkou. Temně zelení holubi vrkali a dudci stromoví na sebe pronikavě pokřikovali.

M. Duboc také nesl pušku, avšak mnohem pečlivěji prohlížel kůru stromů než jejich koruny. Pátral po vzác-ných broucích a ospalých můrách.

Vladimírovu pozornost zaujalo hejno dudků. Jen opice jsou smělejší a veselejší než tito ptáci. Jako kdyby si řekli "co jeden, to druhý", všichni napodobují pohyby svých vůdců. Někdy jich visí celý hrozen jako roj včel na jedné větvi, jindy šplhají jako na povel a přitom si prozpěvují: gragaga, gragaga a dlouhými, zakřivenými zobáky vnikají do každé skuliny. Vladimír jednoho sestřelil.

Líbila se mu krásně modrá, kovově lesklá hlava, zahrávající do zelena i do červena, tmavé lesklé peří na těle i bílé vejčité skvrny na ocasích perech. M. Duboc chlapci slíbil, že mu dudka vycpe. Nejpodivnější bylo, že po ráně se ostatní ptáci nepoplašili ani neuletěli. M. Duboc tvrdil, že by je mohl postřílet všechny, aniž by jediný uletěl. Tak silná láska je k sobě poutá.

Sotva však Vladimír opustil jedno divadlo, hle, již se Snu nabízelo druhé. Došel ke stromu, na němž si vystavěli snovači pospolití svůj palác. Představte si doškovou střechu kulovité chalupy, nebo lépe obrovský slunečník ze sítí, stébel, rákosí a různých vláken, zavěšený jako zvon, anebo si představte veliký hrotitý klobouk houby bedly, visící na stromě. Kolik má vespod dírek, tolik má hnízdo vchodů a tolik komůrek, pro každý párek jednu. Když zaklepete na strom a drobní obyvatelé se s křikem vyrojí, zdá se vám, jako kdyby kolem úlu lítaly velké červené a žluté včely.

M. Duboc o nich věděl zajímavé věci a sliboval Vladimírovi, že mu ukáže snovače žluté, kteří snadno zvyknou v kleci a snovače ohnivé, kteří se pyšní dlouhými ocasními péry, jež jim po hnízdění vypadávají, protože jim překážejí v letu.

Vladimír se měl na pozoru před jedovatými hady, jichž je v jižní a střední Africe velké množství, avšak nejlepšími ochránci před hady byli Fome a Fogo, kteří ihned vypátrali ošemetného plaza a statečným štěkotem jej zahnali.

M. Duboc vnutil Vladimírovi již při vstupu do lesa do ruky pružný prut, prý nejlepší zbraň proti hadům.

Náhle zadržel M. Duboc Vladimíra a ukázal mu zvláštní jev. Ptáček, vykřikující vytrvale hui, hui, huit, poletoval ze stromu na strom a stále se ohlížel, jako kdyby někoho vyzýval. Vtom lovci spatřili nemotorné zvíře porostlé šedivou a černou srstí; bylo větší než náš jezevec a opatrně kráčelo směrem, jejž zjevně určoval pták.

"Co se to děje?" ptal se Vladimír šeptem a veselý M. Duboc vysvětloval:

"Ptáček se jmenuje medozvěstka a huňáčovi říkáme medojed kapský. Medozvěstka vypátrala kdesi lesní včely a teď vede medojeda k přirozenému úlu, který medojed vyplení, protože jeho tlustou kůží žihadla včel neproniknou. A za to ponechá medozvěstce voskové plástve, jimiž se ten zajímavý pták živí. Jak se vám to líbí?"

"Nelíbí," odpověděl Vladimír, "jsou to lupiči na výpravě."

"Příroda nezná lupiče," pravil M. Duboc vážně, "všechno je v ní zařízeno účelně, jen lidé se vymykají z přirozeného řádu a těm by název lupičů jistě svědčil nejvíc."

Bums již netrpělivě očekával oba bělochy, neboť jim přichystal výbornou hostinu. Věděl, že jsou v řece ryby, a proto, když M. Duboc s Vladimírem odešli, vyhledal rybářské náčiní a vydal se k blízké řece. Nabodl na udici hmyz, který našel na stromech a keřích rostoucích nad vodou, a po malé chvíli se na udici třepetala ryba podobná našemu cejnu; na červa, napíchnutého na jinou udici, chytil sumečka, a když odhadl, že i pan Duboc bude mít dost, přestal lovit. Náhle zaujalo jeho pozornost zvláštní zvíře. Bums rychle vysypal ryby z vaku, navlékl je na dlouhý prut, a potom opatrně hodil vak na jakousi ještěrku, jež na cosi vytrvale číhala. Černochovy bílé zuby se zaleskly v úsměvu, když zdvihl kořist a pospí-< chal k vozům...

. Toho dne měli naši cestující rybí polévku a pečené ryby, které M. Duboc ihned pečlivě určil a které Vladimír, s chutí jedl.

"Tahle ryba se jmenuje krasan drsný," pravil M. Duboc, "a je ve všech zdejších řekách hojná, zato tahle tučná sumcovitá ryba je podivnější a vzácnější. Kdyby byla živá, ukázal bych vám její vláknité žábry, a bude-li voda v řece dost čistá, ukáži vám hnízda z trávy, která si tyto ryby splétají."

Když běloši pili kávu, přinesl jim Bums svůj dárek". Z vaku vysypal - chameleóna!

"Ach, chameleón!" zvolal M. Duboc. "Jistě ho Vaše Milost našla u řeky, protože tam tenhle chlapík tuze rád a často pije."

Chameleón se díval každým okem jinam a nijak nedbal na lidskou společnost. Náhle však otevřel tlamičku, z níž vyletěl jazyk, a již lapil tučnou mouchu, která se na něj také přišla podívat.

Vladimír si pečlivě prohlížel podivné zvířátko, jehož tělo bylo zelené jako listí s odstíny barvy žluté a oranžové, a chtěl se také pochlubit vědomostmi. Proto řekl:'

"Ach, to jsi ty, chlapíku, který měníš tak rychle barvu jako někteří lidé přesvědčení?"

"No, no, no!" chlácholil M. Duboc Vladimírovu horlivost, "s tou změnou barvy to nebude tak hr. Tenhle chlapík je příliš lhostejný a musí být velmi rozhněvaný anebo nadmíru poděšený, aby ji změnil. Vyleze-li ze tmy na - slunce, zčerná někdy v několika minutách; pravda, někdy bývá šedohnědý a někdy i bílý, když to je třeba. Jeho tělo je svrchu pokryto průhlednými destičkami, a proto v těchto místech můžeme změnu barvy pozorovat, avšak vespod barvu nikdy nemění. Podívejte se na jeho hlavu, podobá se žabí, s jakousi čepicí na temeni. Nohy chameleóna mají na konci jakési kleště a ocásek tohoto zvířátka se stačí spirálovitě."

"Mohli bychom si ho vzít s sebou?" tázal se Vladimír.

"A proč? Ve vlhkých místech je všude hojný, bez potravy vydrží dlouho, avšak žíznit nemůže, brzy by nám pošel. Má chudák tolik nepřátel: nepohrdá jím ani dravec, ani volavka, ani tukan, ani čáp či plameňák, ba i velcí, hadi jej uchvacují, proč by jej měl trápit ještě člověk ?"

"Doneseme ho k řece!" rozhodl se rychle Vláďa. Bylo mu líto tvora, který má tolik nepřátel.

Druhý den opustili naši přátelé řeku, která by je byla přivedla k velké osadě Nadjive. Obávali se, že Tourovi slídici mohli proniknout až sem, a tak opět ujížděli stepí. Tato step byla docela jiná než step pobřežní. Zde rostlo dosti trnin, zvláště akácií, slunečníkům podobných ole-andrů a voskomilů a jako naše čapí, nůsky rděly se a modraly v trávě pěkné stříbřence.

Při první zastávce si Vladimír zas vyšel na lov, neboť potřebovali čerstvé maso, a ulovil dropa. Všichni však dostali chuť na maso antilopy, ale zvířata byla velmi plachá a na stepi nebylo snadné se k nim přiblížit. Zato se jim dostalo náhrady, na kterou nevzpomněli, a zásluhu o pamlsek měl tentokrát chytrý Bums. Nechtěl se však o zásluhu dělit s ostatními, a proto je poslal s uloveným dropem k vozům. Ještě bělochům horlivě doporučil, aby ptáka oškubali, a pak sliboval, že se brzy vrátí. A vrátil se asi za hodinu a smál se již zdaleka.

"Nesu něco dobrého na zub!" volal. "Dobře že nám sen-hora Amália darovala slaninu."

"Co to asi bude?" tázal se M. Duboc, jehož chuť k jídlu byla již tuze známa a jemuž by drop sotva stačil, a to by jistě nedostal celého; vždyť tu byl ještě Vláďa a Bums, nepočítaje mezi jedlíky Fomeho a Foga, kteří by dostali jen kůstky!

Bums sice nenesl nic v rukou, a přesto sliboval pochoutku! Opatrně usedl mezi vozy a směje se sáhl si za košili a vytáhl vejce - avšak jaké vejce!

"Pštrosí vejce!" zvolal M. Duboc radostně.

"A snad čerstvé?"

Bums jen zatřásl kudrnami a vytáhl ještě jedno.

"Obě čerstvá!" zvolal. "Obě, Bums to zná! Jak si je bude přát, Vaše Excelence? Natvrdo, naměkko nebo míchaná ?"

"Míchaná, Vaše Milosti!" zvolal blaženě M. Duboc. "Hned rozdělám oheň, pánev máme a slaninu taky."

"Rozbiju jen jedno," prohlásil Bums, "vydá za čtyřiadvacet slepicích vajíček, a upeču-li k tomu dropa ..."

Vladimír byl zvědavý, jak mohl Bums najít pštrosí vejce, když pštrosa neviděli.

"Viděl jsem jiného chytrého ptáčka," vysvětloval Bums,: "a protože step přecházela v písčinu, dovtípil jsem se, že tu pštrosi snášejí vejce ...."

"Ptáček vím o nich pověděl?" ptal se Vláďa dychtivě.

"Nu ano, je takový ptáček, který hlídá a varuje hnízdící pštrosy, protože pštrosi sedí na vejcích, když vzduch ochladne a zahřívají je," poučoval M. Duboc.

Hostina byla skvělá, a protože i koně a mezci se dosyta napásli, všichni v táboře odpočívali a usnuli blaženě a nestarali se o bezpečnost.

Dupot koní a mezků probudil Bumse. Jeho smysly byly bystřejší než smysly bělochů. Bylo jistě již k ránu. Černoch se ulekl, neboť hned poznal, že nablízku je šelma, a kolem vozů nebyla trnitá hradba. Naštěstí i Vladimírovo spaní bylo lehké, takže po Bumsově výkřiku se chlapec ihned probudil, zatímco M. Duboc chrápal, jako když pilou řeže.

"Senhore, nelekejte se," volal Bums, "je tu v blízkosti šelma, Bums střelí a vy střelte taky."

"Ne, ne," vykřikl Vláďa, "nestřílejte, Bumsi, do větru, chci šelmu vidět." Chlapec již měl pušku v ruce a pátral kolem.

"Tam, tam se plíží," vydechl Bums a ukazoval na stín, který se plazil k zadnímu vozu.

Vláďa vstal na voze, a přiloživ pažbu k líci, vystřelil.

Rána probudila i M. Duboca. Mnul si oči a patrně zapomněl, že je v Africe, a vykoktal francouzsky:

"Quelle affaire? - Co se děje? Proč střílíte?"

Koně i mezci byli titam; po ráně step utichla a stín zmizel.

"Na co jste to střelil, mladíku?" ptal se znovu M. Duboc.

"Nevím, pane. Jen na podezřelý stín." Vláďa stiskl baterku a snažil se osvětlit blízké okolí.

"Patrně na hyenu nebo ná šakala, a proto jste mě probudil?" hněval se M. Duboc. "Ještě není ráno."

"Kdyby to byla hyena, neutekla by naše zvířata," odpověděl Vláďa, a teprve nyní si uvědomil, že se mu ruce třesou.

"A trefil jste?" ptal se M. Duboc.

"Nevím," odpověděl Vláďa, "ale brzy se to dovíme, už je půl šesté."

"Jestli jste zvíře chybil, nedovíme se nic," mručel M. Duboc.

"Jestli jsem je zasáhl, najdeme je," tvrdil Vláďa, "střelil jsem třaskavou kulí."

Na spaní nebylo již ani pomyšlení, a když se náhle rozednilo, vykřikl Bums, který se už potuloval kolem ležení. "Senhore Dubocu, pane Vláďo, sem, sem! Je to lev!"

Vladimír a M. Duboc běželi k Bumsovi, který vyjeveně zíral na mrtvé zvíře.

"Není to lev, ale levhart," tvrdil M. Duboc, á podávaje Vladimírovi ruku, řekl jen: "Odpusťte!"

Nyní pochopili všichni. Vladimírova rána byla šťastná, zasáhla plec, takže zvíře bylo okamžitě mrtvé, avšak mínění, proč levhart napadl tábor, byla různá.

M. Duboc žertoval, že šelmu přilákala vůně smažených vajec, Vladimír se zas domníval, že levhart přišel ulovit Fomeho a Foga, kteří utekli z vozu a pobíhali kolem tábora, a Bums tvrdil, že šelmu přilákalo chrápání M. Duboca, neboť prý vrčel právě tak jako levhart. To však řekl potichu jen Vladimírovi, neboť s bílým, tlustým senhorem se nesmí žertovat.

Když naši cestovatelé urazili víc než padesát kilometrů po stepi, vraceli se opět k řece, protože na stepi se jim do cesty stavěly opět pahrbky. Osadu již měli za sebou, a tak se oddávali naději, že své pronásledovatele oklamali.

Podle Bumsova tvrzení dorazí za tři dny rychlé jízdy do území kmene Moraviů a potom již budou v bezpečí.

Naštěstí byla tažná zvířata zdravá. A protože nemusela přepínat síly a měla dostatek vody i potravy, vykonávala za chladnějších denních hodin pěkný kus cesty.

Návrat k řece byl radostný. Čím víc se k ní přibližovali, tím krásnější a rozmanitější byla krajina.

M. Duboc sotva stačil poučovat Vláďu o stromech, zvířatech, ptácích, plazech a hmyzu.

"Hleďte, mladý příteli, tady je jistě vlhko, protože tu rostou bambusové houštiny, a zde ... Ano, tady se musíme zastavit a prohlédnout si africký skvost, tuhle štíhlou palmu. Pamatujte si její podobu a jméno, je to lontar africký čili

déleb. Je to vedle kokosovníku nejužitečnější africká palma. Řeka je už bezpochyby nablízku, protože lontar roste jen u moře nebo u řek. Všimněte si jejího nabubřelého kmene při zemi i pod korunou a těch listů, které zdobí její nádhernou hlavu! Víte, že kdyby list spadl a vy jste ho změřil, že byste zjistil, že je dva a půl metru dlouhý?"

"Krásná je ta palma, pravda," souhlasil Vladimír, "a je-jí užitek?"

"Nemohu si na všechno vzpomenout," pravil M. Duboc, "avšak indický básník, který opěvoval tuto palmu, vypočítal osm set jejích výborných vlastností. Tak za prvé: tyto stromy dávají letorosty na výborný salát; jejich nedozrálé plody obsahují lahodné mléko, uzrálé chutnají jako mandle; ze dřeni palmy je výborné ságo; nařízne-li se prašníkové květenství, roní cukernatou šťávu; z jediného květenství vytekou dva až čtyři litry šťávy, která se kvašením promění v palmové víno zvané toddy."

"Oh, toddy, toddy! Výborné toddy!" vykřikl fiums a olizoval si rty.

"Vidíte," pravil M. Duboc, "každý černoch je zná."

Vladimír se poklonil stromu, neboť jinak nedovedl projevit svou uznalost.

"A tady je další skvost," vykládal neúnavný M. Duboc.

"Je to jen liána, landolfie květnatá."

"Kde? Kde?" ptal se chtivě Vláďa.

"Tato liána tlustá jako prst a mnoho metrů dlouhá; vidíte, jak se otáčí kolem stromu?"

"Vidím, že kvete modře," zvolal Vláďa, "avšak nechápu..."

"Počkejte, hned pochopíte," uklidňoval M. Duboc chlapce a rozhlížel se po skupinách stromů podobných našim jasanům.

"Ach, tam nahoře," vykřikl, "mohl byste tam, Bumsi, vylézt?"

V koruně stromu svítilo ovoce žluté jako pomeranč.

"Není třeba, aby tam Bums lezl," řekl Vladimír, "sestřelím je."

Poprvé chybil, ale po druhé ráně pomeranč spadl. "Nuže, tak ho ochutnejte!" pobízel M. Duboc.

"Ta je ovoce landolfie."

Vladimír se nedal dvakrát pobízet, protože měl žízeň, "Výborné!" zvolal, když si kousl.

"To není všecko," pravil M. Duboc, "tahle rostlina je mnohem užitečnější tím, že jí z poraněných míst vytéká šťáva podobná mléku, která se ve vodě sráží v červený kaučuk."

Vladimír dlouho zíral na stromy kolem, a potom přistoupiv k M. Dubocovi, uchopil ho za ruce a vroucně zvolal:

"Drahý pane Dubocu, buďte mým učitelem! Netoužím po bohatství a neptám se po užitku z chtivosti, chci jen všecko vědět, co Stvořitel daroval v přírodě těm, jimž ke všem darům přidal i rozum."

M. Duboc byl dojat. Přitiskl hocha k širokým prsům a řekl:

"Vím toho málo, ale co vím, všecko vám povím. My Francouzi však pořádně umíme jen francouzsky a z každé jiné řeči umíme jen tolik, abychom se domluvili, anebo ještě méně. Proto se, milý hochu, musíte naučit francouzsky! Chcete? Naučím vás své mateřštině velmi rád a potom půjde všechno snadněji."

"Moc rád se budu učit, M. Dubocu, a slibuji, že vás ne-: zarmoutím," ujišťoval Francouze Vladimír.

Této úmluvě Bums nerozuměl, a tak jí nevěnoval pozornost. Zato ale spatřil skupinu asi osmi až devíti antilop a rozhodl se, že jednu dostane. Jako pravý syn přírody a přirozený lovec, okamžitě vymyslil plán. Tam v té skupině stromů se ukryje pan "Vláďo" se svou puškou a M. Duboc s Bumsem obejdou stádo tak, aby je mladému pánovi nadehnali.

Co si vymyslil, Bums ihned pověděl bělochům, a Vláďa nadšeně souhlasil a již spěchal ke skupině stromů.

Podle Bumsova návodu obcházel M. Duboc stádo pasoucích se antilop v menším kruhu pomalu, zatímco Bums se rozběhl, aby je obešel v kruhu větším. Dokud se Bums neobjeví na stepi, nesmí M. Duboc vyrazit. Jakmile M. Duboc poplaší stádo, jemuž Bums uzavře -cestu ke stepi, dají se antilopy pravděpodobně kolem skupiny stromů, kde bude skryt pan "Vláďo".

Lov se výborně zdařil. Antilopy běžely přímo ke skupině a rozprchly se do stepi teprve, když zahoukla rána a pě-kný kus se zvrátil, jako kdyby ho podťal.

"Hurrrá!"

Tři lovci běželi ke kořisti. Tři? Ne. Dva už je předběhli! Fome a Fogo doběhli první a horlivě doráželi na mrtvé zvíře.

Bums s Vláďou již dovlekli antilopu k vozu, když doběhl i udýchaný M. Duboc.

"Zastřelil jste, hochu, nejkrásnější a nejvzácnější antilopu," prohlásil zástupce pojišťovny, oddechuje jako kovářský měch. "Pohleďte na její plavou srst a na lyrovite rohy, je to antilopa impala."

"A je moc dobrá," dodal Bums, "brzy se o tom přesvědčíte." Bums se měl ihned k dílu a rušil antilopu jako zkušený lovec i kuchař. A. přitom si pobrukoval, jak který kus upraví. "Játra jsou nejlepší syrová, dokud jsou teplá," mínil.

Když však ho M. Duboc okřikl, že nejsou přece černoši, Bums uraženě umlkl.

Vladimír sice věděl, že Afrika hostí mnoho druhů antilop a gazel, avšak když uslyšel, že existují antilopy vodní, vranít koňské, skákavé, žirafí, dále přímorožci, gazely Thomsonovy, Grantový, gazely dorkas, antilopy trpasličí, potom takzvaní skálolezi, zakrslíci a jiné a jiné, bylo mu stydno, že tak málo ví o těchto zajímavých obyvatelích africké stepi.

"Nermuťte se, hochu, ani já je všechny neznám," pravil M. Duboc, "a už se těším na vaše knihy a atlasy, ze kterých se oba vzájemně poučíme."

A protože tu bylo vhodné místo, rozhodli se naši cestovatelé, že zde přenocují. A tak zatímco Bums kuchařil, M. Duboc a Vláďa opevňovali tábor trninami.

Po bedlivém studiu mapy se M. Duboc s Vláďou přesvědčili, že z pohoří Namuli, které chtěli obejít na severu, teče řeka Luli, do níž se vlévají přítoky Malema a Ludia a četné potoky, které budou muset všechny přebrodit. Vozy na vysokých kolech k tomu byly způsobilé. Avšak M. Duboc se velice obával moskytů a nebezpečných ještě-rů, protože

krokodýl nilský má velmi četné a rozmanité příbuzenstvo ve všech afrických vodách. Proto, když Vláďa zatoužil po koupeli, museli vyhledat dlouhý, plochý břeh bez rostlinstva, silnými větvemi tlouci před sebe do země, křičet i střílet, jen aby způsobili velký hluk. A potom ještě tlouci větvemi i do vody, neboť ještěry lze zahnat jedině hlukem.

Vladimír se koupelí sice osvěžil, zato však Bumsovo barvivo vzalo zasvé; barva, která z Vládi měla udělat černocha, pouštěla - a ne všude stejně -, a tak byl chlapec teď strakatý "jako zebra", jak se vyjádřil M. Duboc.

Jakmile se na jižním obzoru objevil nejvyšší vrchol pohoří, vyšší než dva tisíce dvě stě metrů, provázel potom naše cestující několik dní. A protože horstvo často vybíhalo do stepi, museli cestovatelé přecházet i nízké výběžky pohoří.

Ráz krajiny se naprosto změnil. Bylo tu dosti potoků i říček a hojnost splavené země z pohoří, a tak zde bujelo rostlinstvo a hostilo nesčíslné množství čtvernohých zvířat i ptáků. Naši přátelé často vídali i čtyři stáda současně. Výborné polní dalekohledy jim usnadnily pozorování plachých zeber, pádících pštrosů, antilop i pakoňů. Zebry milují hory, a proto vždycky prchají k horám. Zdejší zebry byly spíš plavé s hnědými pruhy, jen nohy měly bílé. Podobně pruhovaní byli i býkům podobní pakoně, ačkoli základní barva jejich srsti byla spíš popelavá. Rohy pakoňů jsou hrozivě zahnuté ostrými hroty vzhůru. Jsou-li pakoně napadeni, zuřivě se brání, avšak prchají-li, běží vždycky do stepi, protože to jsou zvířata stepní.

"Do tohoto nádherného zvěřince patří ještě lvi, nosorožci a sloni," zvolal Vláďa nadšeně.

"Ovšem," odpověděl M. Duboc, "i když tahle zvířata nevycházejí na holé pastviny; ta musí lovec hledat. Chybí tu taky prase lesní a hroch a mnoho jiných zvířat, s nimiž setkáni není příjemné."

Nádherné palmy, banánovníky, rozložité stromy santalové a množství jiných, to vše tvořilo buď háje, nebo. prales, liánami a četnými ovíjivými rostlinami tak propletený, že nebylo možné jím proniknout pěšky a tím méně s vozy. A proto museli naši přátelé často objíždět neproniknutelné pruhy pralesa. To však nebylo Vladimírovi nijak proti mysli. S potěšením se díval na nádherné květy lián a orchidejí, jimiž byly obrovité stromy posety, na hejna pestrých papoušků v korunách a na překrásné obrazy, jež se každou chvíli měnily před jeho udivenými zraky.

"Pane Vláďo, vidíte, zajíci!" zvolal Bums, ukazuje na holou kamenitou stráň. "Střelte, bude dobrá pečené."

Vladimír se nedal pobízet a Fome s Fogem také ne. Zajíců bylo dost, a proto po půlhodině jich Vláďa přinesl do tábora půl tuctu a mimoto poslal Bumse pro větší zvíře, které střelil ve skoku a které spadlo mezi balvany.

Teprve M. Duboc upozornil Vláďu, že ten šedohnědý "zajíc" je bezocasý a že má na nožkách jakási kopýtka.

"Říkají mu daman jihoafrický," ,pravil M. Duboc. "Ale podívejte se tam na tu skálu, vidíte toho velikého ptáka? Vezměte si dalekohled! Tomu černohnědému chlapíkovi jste pokazil dnešní lov a snad i oběd. Je to orel stepní. Nejraději loví damany."

Zatím už Bums přinášel zvíře veliké asi jako pes, barvy olivově žluté. "Ah, to je skálolez skákavý," zvolal M. Duboc. "Skáče jako kamzík."

"Už doskákal," konstatoval Bums, "a až z něj upeču řízky, budeme skákat zas my."

Kdykoli bylo třeba přebrodit řeku, vypravili se vždy všichni tři nejdřív na obhlídku a brali s sebou pušky.

M. Duboc nebyl krvežíznivec, hledal spíše brouky a sebral každou housenku a honil se za motýly jako chlapec. Avšak přímo nenáviděl ještěry; a protože Vláďa našel ve vaku nábojnice, v nichž byly třaskavé kule, vystřelovali je naši přátelé horlivě na ještěry vyhřívající se na břehu, anebo plovoucí v řece s nosem nad vodou. Pohubili jich mnoho, ale přesto byli stále v nebezpečí, že budou napadeni těmito ohyzdnými zvířaty, jakmile se přiblíží k vodě.

A protože si naprosto nepřáli setkat se s hrochem nebo s nosorožcem, nepronikali raději do bahnitých zalesněných houštin.

Jednou Bums upozornil Vladimíra na hnědého, protivně křičícího ptáka s krátkými křídly. M. Duboc vysvětlil Vláďovi, že Bums myslí klubáka habešského, který zobákem, podobným klíšťkám, vybírá parazity ze hřbetů zvířat, a zvláště rád se zdržuje v blízkosti nosorožce.

"Kde je klubák, tam je nosorožec," tvrdil Bums.

"Tak jisté to zas není, Vaše Milosti; protože klubák žije právě tak v blízkosti antilop a buvolů jako v blízkosti nosorožce a své řemeslo provozuje všude."

Než naši přátelé opustili úpatí a rozsochy horstva Na-muli, prožili ještě dramatické chvíle, kdy jen Vláďova statečnost zachránila život M. Dubocovi.

Malý a kulaťoučký M. Duboc sbíral "pětifranky", jak říkal krascům, a velmi horlivě prohlížel nejen kůru stromů, nýbrž oloupával i velké kusy z palmových velikánů, odva-* loval kameny, šťáral ve skulinách a dutinách skal, třásl keři i větvemi, ba i starý trus přehraboval i stále otvíral plechovou krabici nebo láhev s éterem nebo s lihem a házel tam svou kořist. Viděl-li krásného motýla, hnal se za ním se síťkou v ruce, nedbaje na okolí, ba odvážil se i šplhat na stromy a skály, nebyl-li Vláďa nebo Bums po ruce. Zvláště v této skalnaté krajině lovil velmi horlivě a šťastně. Byli tu nosatci i krásní tesaříci, mrchojedi i mandelinky a M. Duboc se neštítil ani četných chrobá-ků, různých mravenců, štírů a pavouků.

Sliboval Vláďovi, že si všecko pečlivě určí a roztřídí, jakmile se někde na delší dobu usadí.

Naši přátelé se rozhodli, že stráví ještě poslední noc na úpatí hor, než se opět vydají do stepi. A Bums tvrdil, že již brzy vniknou do území Moraviů a objeví jejich první osady.

Protože do večera chyběly ještě dvě hodiny a horko se zmírnilo, vydal se Vláďa s M. Dubocem na lov do blízkého okolí. Sotva se však octli na prvním stupni horstva, zlákal M. Duboca krásný motýl a tlouštík se za ním rozběhl, odhodiv pušku k Vláďovým nohám, aby mu nepřekážela. Chlapec se jen usmál, a protože stál ve stínu stromu, trpělivě čekal, až se M. Duboc vrátí. Nečekal dlouho, asi pět šest minut, když vtom uslyšel strašný výkřik: "Mon Dieu! Au secours! - Můj bože! Pomoc!" Vladimír se ulekl, avšak váhal jen vteřinu a již letěl směrem, odkud se hlas ozýval. Uběhl asi sto kroků, když ho zastavilo děsné divadlo.

U balvanu, jako vůz velikého, který se nejspíš zřítil z vrcholu skály, rostl trochu šikmo tlustý strom a u něho byl

připoután třemi kotouči hadího těla M. Duboc. Zuřivě bil hůlkou síťky do plazovy hlavy.

Když Vláďa přiběhl asi na deset kroků, M. Dubocovi se právě přerazila hůlka a had, odkloniv hlavu jako kladivo, chtěl bleskově udeřit.

Třesklarána a had neuhodil. Třaskavá kule mu utrhla hlavu. Byla to odvážná rána a přišla včas. Vláďa přiskočil ke stromu, a ačkoli pociťoval strašný odpor k plazu, přesekl tesákem skleslé závity hadího těla a vytáhl M. Duboca, který, vysílen a vyděšen, se mu skulil k nohám.

Teď zas křičel Vláďa, štěkali psi, takže i Bums poznal, že se děje něco zlého, a přihnal se s dvojkou ke skále jako vítr.

"Satu, kubwa satu! - Had, obrovský had!" vykřikl Bums zděšen. "Sátu zabil senhora! 0 běda! Ó běda!" Bums se bil pěstmi do hlavy.

"Had nezabil M. Duboca, ale já jsem zastřelil hada. Přineste vodu, Vaše Milosti, senhor Duboc jen omdlel," rozkazoval Vláďa.

Avšak Bums se musel nejdříve přesvědčit, jestli M. Duboc žije. A teprve když ucítil tepot srdce bílého senhora, upaloval pro vodu a brzy se vrátil; přinesl však také plochou láhev s koňakem. M. Duboc se brzy vzpamatoval; když však spatřil hadí tělo, chytila ho třesavka a prosil, aby ho odvedli k vozům.

Vláďa i Bums mu dopřáli času, aby se uklidnil, a když po hodině přišel M. Duboc k ohni, na němž se vařila večeře, byl už klidný a vypravoval podivuhodnou příhodu:

"Když jsem běžel za motýlem, který letěl ke stromu, všiml jsem si, že na kůře sedí ve stínu dvě obrovské můry. Ty mi neujdou, myslel jsem si. Zato motýl by mi mohl ulétnout, a proto za ním! Prohnal mě a nakonec mi přece uletěl. Abych se odškodnil, vrátil jsem se ke stromu. Přiznávám se, že jsem neměl oči pro nic jiného než pro můry, které seděly naneštěstí příliš vysoko. Proto jsem na ně šel ze strany. Potom jsem se vám sesmekl po něčem kluzkém a sjel jsem k patě stromu. Ale než jsem se vzpamatoval, ucítil jsem tlak na nohou, na břiše a na prsou. Vykřikl jsem a bil jsem to ohavné zvíře hůlkou a ... potom to třesklo a já jsem se skulil do černé propasti."

"Ano, třesklo to z kulovnice pana "Vlád'o"," řekl Bums, "a právě včas. Kdyby Vaši Excelenci sátu uhodil hlavou ..."

" ... rozbil by mi lebku, ano, Vaše Milosti. Já vím, kdo mi zachránil život, a myslím, že na to nezapomenu. Nu, na oplátku, milý hochu, ačkoli si nepřeji, abych měl jednou příležitost k splacení dluhu."

Všichni večeřeli s chutí,. ba zdálo se, že M. Dubocovi zvlášť vytrávilo.

Bums udržoval po večeři oheň a M. Duboc, sedě s Vláďou na voze, učil horlivého studenta francouzštině.

"Musíte to umět, hochu," pravil, "musíte to 'doKonce; brzy umět, abych vám mohl srozumitelně říci, jak vás; mám rád a jak vám děkují. Považte, kdyby mne ta příšera byla zabila ? Kdo by vás hlídal a opatroval ? Kdo by vás; přivedl do kanceláře pojišťovny Securitas a kdo by řeklS "Tu vám, pánové, přivádím ten miliónek živý a ve zdra-yí." ?"

Noc uplynula klidně, přestože zvečera se ozýval prales výkřiky, řvaním, úpěním a vytím a že ráno ohlašovali .všichni opeření křiklouni, že se dobře vyspali, a že opice vřeštěly, že mají chuť na snídani.

"Než odejdeme, musíme se podívat na včerejšího zákeř-í nika," pravil pan Duboc, a Vláďa s Bumsem šli za ním.

Had zde dosud ležel, avšak tisíce, tisíce mravenců, much a brouků roznášelo jeho obrovské tělo.

"Je to python skalní," prohlásil M. Duboc, "který dosahuje někdy délky až šesti metrů a tloušťky až čtyřiceti centimetrů. Tenhle chlapík dosud nedorostl, i když měří jistě čtyři metry. Bydlel nejspíše v téhle jeskyni pod balvanem a číhal na kořist a já mu ji přinesl až z Francie."-

Netrpělivý Bums pobízel k odchodu, neboť nenapravi-i 'telný M. Duboc by byl lovil hmyz i na těle svého mrtvého nepřítele.

Zvířata klusala a vrchol půvabného horstva Namuli rychle ustupoval do pozadí.

Vláďa stál na voze a popoháněl koně. Nebyl to již bezstarostný student, ale jinoch, který vzpomínal na slova strýce Eduarda o nebezpečné Africe; avšak už se jí nebál...

V. KAPITOLA

v níž se čtenář dovídá o mravech, povaze a obyčejích černochů Moraviů, o uvítání našich přátel, o lovech a podivuhodných událostech

Naši přátelé se vyhnuli osadě Namlungu, zamířili k" severu a šťastně přebrodili Malenu i Ludio. Bums tvrdil, že na řece Luli již najdou četné osady Moraviů.

Na první zastávce vzpomínal M. Duboc ještě na pohoří Namuli, které mu uchystalo takové nebezpečí.

"Nepochybuji," pravil, "že v tomto pohoří by chytří a zkušení lidé našli mnohé vzácné nerosty. Nemyslím zlato, protože ve zdejších řekách se nenašly stopy zlata, ale v horách jsou jistě rudy a drahé kameny, protože domorodci je občas přinášejí do přístavních měst, a přece nepřijíždějí po řece Zambezi."

"To má znamenat, že Zambezi protéká zlatonosnými krajinami?" tázal se Vláďa.

"Ano, protože dosud se do měst dováží zlatý prach," odpověděl M. Duboc. "Ale naleziště jsou již vyčerpána. O zemi Macombů na středním toku Zambezi a o zemi ležící spíš výše vypravují staré pověsti, že bývala velmi bohatá na zlato. Jisté však jej že černošské kmeny dávno znají dobývání železa a rud. Vaše Milosti," otázal se M. Duboc přímo Bumse, "nevíte, odkud přivážejí Mora-yiové železnou rudu?"

"Nevím, Vaše Excelence, ale zato vím, že moji přátelé a bratři Manganjuové dobývají železo z červené země a že jsou lepšími řemeslníky než Moraviové."

"Bums jistě myslí krevel," řekl M. Duboc.

Z hovoru je vyrušil štěkot psů a dětský křik.

"Cože? V téhle pustině je dítě? To je jistě někde nablízku osada zakrytá stromy."

Vláďa i Bums se rychle vzchopili a běželi po hlase. M. Duboc se jako vždy opozdil, avšak, když doběhl ke skupině, spatřil na zemi nepříliš starou černošku a dítě. Černoška, patrně úplně vysílená, ležela pod stromem a buď spala, anebo ztratila vědomí. Podle jejích nohou, do krve rozedřených, a podle hadříku, který měl být sukní, bylo patrné, že vykonala

dalekou cestu a že se nevyhýbala houštinám ani trní. Asi čtyřleté dítě, úplně nahé, sedělo u ženiny hlavy a vztahovalo ručky proti nerozumným; psům, které Vláďa právě odehnal. Bums se schýlil nad ženu a poslouchal, jestli dýchá. A když dech nepostřehl, pátral, zda ženě dosud bije srdce.
"Umře hlady, jestli hned nedostane najíst," zvolal Bums.
Naštěstí měl M. Duboc s sebou láhev, zavěšenou na řemeni, a v ruce dosud nesl neokousané stehýnko kachny, jichž Vláďa zastřelil asi půl tuctu, dříve než ostatní upravili tábor. V rákosí řek a říčních lagun byla na vybranou hojnost vodního ptactva.
Černoch nalil několik kapek koňaku na ženiny rty. Potom si nalil trochu lihoviny na dlaň a přetřel ženě čelo i spánky. Účinek se objevil okamžitě. Žena pootevřela oči i rty, a hbitý Bums jí hned nalil trošku nápoje do úst.
Neznámá dychtivě polkla a sáhla po láhvi. Avšak Bums ucukl a podal ženě stehýnko, jež M. Duboc ochotně nabídl. Černoška popadla pokrm a hltavě škubala silnými zuby tuhé maso.
Vladimír se již nezdržoval a běžel k vozům pro vhodnější pokrm. Za chvilku přinesl rybí konzervu a placku - jednu z těch, které Bums vyráběl místo chleba z mouky, kterou jim na cestu darovala senhora Amália.
Žena jedla hltavě. Avšak Bums nezapomínal ani na dítě, které nebylo tak hladové jako žena, patrně jeho matka.
"Odkud přicházíš?" ptal se Bums, když se žena najedla a usadila tak, že skrčila nohy pod sebe.
"Utíkám od severu," odpověděla žena.
"Z kterého kmene?"
"Z kmene Vajamvezi."
"Jak se jmenuje tvá osada a náčelník?" ' Žena mlčela a plaše se ohlédla jako chycený tvor, který chce uprchnout.
"Nic se neboj a mluv pravdu!" dorážel Bums přísně.
"Osada se jmenuje Hanatupa; je největší v celém kraji,"-odpověděla žena po úporném vyptávání.
"A proč utíkáš z tak veliké osady? Nemělas muže? Mělas snad nedostatek jídla?"
"Jsem vdova," odpovídala žena, "můj muž mi zanechal jídla dost a kukuřičné pole, i jamy a melouny."
"Tak proč tedy utíkáš?"
Žena se divoce rozhlédla, skočila, popadla dítě a chtě la uprchnout. Avšak Bums byl rychlejší. Chytil dítě a vytrhl je ženě z náruče.
"Když mi to nepovíš, nedám ti dítě!" hrozil.
"Protože jsem čarodějnice! Dej mi dítě, musím utéct'L nebo mě chytí a upálí."
Bums rázem pochopil.
"Nic se neboj; tihle bílí senhorové tě ochrání," pravil Bums; protože však mluvil s ženou řečí domorodců, nerozuměl Vláďa ani M. Duboc.
Bums teď věděl dost, aby mohl bílým senhorům vy-*" světlit, proč zde v pustině našli vysílenou ženu s dítětem.
Když Vláďa a M. Duboc uslyšeli, jaké nebezpečí ženě hrozí, a když je Bums ujistil, že bude žena vskutku upálena, jakmile ji lidé z jejího kmene dopadnou, rozhněval se dobrácký M. Duboc a zvolal:
"To tak! Nedáme ji. Vezmeme ji s sebou a budeme ji bránit."
Vladimír souhlasil s M. Dubocem. Jen moudrý Bums potřásal kudrnami.
"Jestli ta žena je zdaleka, pak je tedy možné, že pověsť o útěku čarodějnice až sem nepronikla. Jakmile se ale prozradí, že ji kouzelník nebo náčelník prohlásili za čarodějnici, potom ji nikdo nezachrání."
"Zeptejte se, Vaše Milosti, ženy, jestli s námi chce jeť a jestli se nebojí, že ji tu někdo pozná," velel M. Duboc.
Žena hleděla nedůvěřivě na cizince, ale když se jí Bums zeptal, jestli chce jít s nimi a jestli se nebojí prozrazení, ochotně souhlasila, že půjde a že udělá všechno, co jí senhorové uloží.
"Ujednáno," pravil M. Duboc, "řekněte jí, Vaše Milostit aby tedy šla s námi k vozům. Uvidíme, dovede-li mýt nádobí, oškubávat ptáky, přinášet vodu a rozdělávat oheň. A tomu černému škvrněti se pocestuje lépe na voze než na matčiných zádech."
Vladimír byl spokojený, avšak přece pospíšil napřed a ve voze přehraboval vaky, pytle a koše. Konečně odkryl bednu, v níž našel mimo různé tretky, určené jako dárky domorodým služebníkům, též pestré látky. Vyhledal balík' potištěného kartounu, a odměřiv od oka potřebný kust uřízl jej a podal užaslé ženě.
Chytrý Bums pochopil Vladimírův úmysl a vyhledal ve svém vaku jehlu a nitě, a hle, ukázalo se, že žena umí šít!
"Je ta krása moje?" ptala se dychtivě.
"Ano, ušij si sukni a maličké košilku, dovedeš to?" ptal se Bums.
Žena se jen radostně usmála, a nedbajíc okolí, zkoušela, jak jí bude nový oblek slušet. Zdá se, že záliba v šatech je bez rozdílu vrozena ženám ve všech světadílech a ve všech koutech matičky země.
Vladimír podal ženě i nůžky, a když je žena udiveně odmítla, vytáhl z vaku staré noviny a ukázal jí, jak se stříhá. Protože doma vídával, jak jeho maminka střihá na sukni, radil ženě, a když nechápala, sám látku rozstříhal na kusy a ukázal, jak je má sešít, jak zaobroubit, jak v pase zdrhnout a jak přišít tkanice.
Žena patrně zapomněla na všecky přestálé útrapy, neboť byla tak zaujata pozorováním a milou prací, až se jí oči leskly a ústa usmívala.
Zatímco žena šila, vysvětloval Bums bílým senhorům záhadu čarodějnice.
"Žena je z krajiny Malove, kde v roztroušených osadách žijí bantuské kmeny, kmen Moravi, ba i Vajamvezi. Tyto kmeny věří, že některé ženy dovedou čarovat, že znají tajné zaříkávání a léky, jimiž mohou škodit i prospívat, a jsou přesvědčeny, že čarodějnice jsou ale zlé a zlomyslné, a proto je upalují při veřejných cestách. Poutníci, kteří jdou kolem, nikdy neopomenou, aby nehodili kámen na místo, kde ohavná čarodějnice shořela. Podezření, že žena je čarodějnice, může vyslovit kouzelník, který je vlastně sám čarodějník, anebo náčelník kmene, když mu žaloba byla přednesena a zlé skutky čarodějnice dokázány."

"Že lze takto obžalovat a zbavit se ženy naprosto nevinné, to je zřejmé. Kde místo rozumu panuje pověra, kde chytráci ohlupují lid nesmyslnými sliby a hrozbami, kouzly a čárami, tam vždy panuje násilnictví a nespravedlnost - a nemusí to být vždycky jen v temné Africe," mudroval M. Duboc.

"Zeptejte se, Bumsi, jak se ta žena jmenuje," řekl Vladimír, který jaksi nespokojeně pozoroval práci černošky. Proto šel opět k bedně, aby prohledal její obsah.

Žena řekla, že se jmenuje Katani - konopí (snad pro svou štíhlou postavu) a její dcerka Pepeo - motýl.

"Pěkný černý motýlek," liboval si M. Duboc, "kdybych ho napíchl na špendlík, vyplnil by sám celou krabici."

Vladimír zatím horlivě hledal v jiné bedně, až konečně našel víc, než doufal. Byly tu dvoje plátěné ženské šaty bez rukávů, které se mohly hodit paní Katani, a byly tu i zástěry a bílé čepečky.

Eduard Jambor byl prozíravý chlapík a skoupil tohle všecko v Čechách jistě s úmyslem, že podaruje své četné služebnictvo. A hle, i zde se projevila ženská ješitnost! Jakmile Katani dostala šaty a čepeček, ihned zahodila sukni. Ale tomu zas nechtěl rozumět Vláďa a Bums musel poučit paní Katani, že sukni musí nosit jako spodničku.

Také pro malou Pepeo se našly zástěrky, které se daly upravit na sukénku s živůtkem.

Katani nebyla darmo prohlášena za čarodějnici, neboť byla na černošku z pralesů neobyčejně vtipná a inteligentní. Znala léčivé rostliny a dovedla je správně používat a zřejmě předstihovala ostatní svou chytrostí a uměla si zachovat majetek a vliv, který nebyl někomu mocnějšímu vhod. Proto svolávala na svou hlavu nebezpečí, že bude prohlášena za čarodějnici.

Když viděli že se všichni muži myjí, ba že Bums mýdlem přímo hýří, když se mydlí, také zatoužíte po čistotě. Přirozená stydlivost jí poradila, aby se strojila v ústraní. Když poznala, že všichni muži dbají i na čistotu při jídle, že oplachují talíře a vyplachují sklenice, že si čistí zuby a češou vlasy, ihned vše napodobila, ba drhla i malou Pepeo, až dítě vřískalo.

Práce při vaření, rozdělávání ohně, opatřování paliva a vody chápala se Katani velmi hbitě a nebylo potřebí, aby práci viděla dvakrát. Bums ji zasvětil i do tajemství prádla, neboť až dosud pral pro celou společnost sám, a Katani hned pochopila, že je to ženská práce.

Za tři dny poznali všichni muži, že Katani je nepostradatelná hospodyně a že malá Pepeo je roztomilé dítě, čilé jako rybička, celý den veselé a velmi přítulné. A tak všichni zahrnovali Pepeo mlsky, kde jen je mohli sehnat.

Na břehu řeky Luli našli naši cestující první velkou osadu kmene Moravi.

Z dálky se vesnice jevila jako skupina velikých kup sena. Chaty Moraviů jsou okrouhlé, s hrotitými střechami, z nichž vyčnívají dlouhé tyče na různé strany. Chat bylo mnoho, což vysvětlil Bums, že Moraviové mívají několik žen, avšak že pro každou mají zvláštní chatu.

A protože cestující chtěli navštívit osadu, vykonali některé přípravy, jakmile se octli v dohledu vsi.

"Přicházíme jako cestovatelé!*' poučoval M. Duboc své druhy, "kteří chtějí poznat krajinu a lid. Lovíme zvěř a sbíráme rostlinstvo, jen když nám to náčelníci dovolí. Nepřinášíme zdejším obyvatelům cizí bohy, nedobýváme zemi, jsme však pod ochranou portugalské vlády. Jakmile se nám zachce, pocestujeme dále. Nechceme nic zadarmo^ sami přinášíme dary a za věci, které budeme potřebovat* zaplatíme zbožím. Bums není náš sluha, ale druh a Katani cestuje s dítětem od pobřeží k velké řece Zambezi za svým mužem. Dary budu rozdávat sám, Jeho Milost Bums bude tlumočníkem."

Katani se nijak nebála, protože si byla jista, že "dámu v tak nádherném ústroji" nemůže nikdo podezřívat z čarodějnictví!

Před karavanou se brzy objevili dva černoši: statný muž s odrostlým chlapcem. Oba projevili sice podivení, avšak nikoli nepřátelské, a když s nimi Bums promluvil, projevili ochotu, že cizince dovedou do vsi.

Mosambičtí černoši si již dávno zvykli na bělochy a čile s nimi obchodují; jen v nejvzdálenějších končinách bývá běloch nevídanou vzácností.

Když vozy dojely asi na dvě stě kroků ke vsi, odběhl černošský chlapec do osady, aby oznámil-náčelníkovi příchod cizích hostí. A tak než naši přátelé dospěli na volné prostranství mezi chatami, sběhlo se již mnoho zvědavých' domorodců.

Vážný černoch, jehož kudrny již prošedivěly, seděl na jakémsi sedadle, vyrobeném ze špalku, a kolem něho stálo asi deset mužů. Náčelník zdvihl ruku na pozdrav, když cizinci ho z dálky pozdravili evropským způsobem, nadzdvižením tropických přílev; a i ostatní černoši zdvihli ruce k hlavám.

Nejprve promluvil černoch, který sem cizince přivedl. Avšak Bums se rychle vmísil do hovoru a patrně dobře mluvil, protože náčelník spokojeně pokyvoval hlavou a dvakrát se přívětivě zašklebil na cizince. Ostatní černoši si zvědavě prohlíželi M. Duboca i Vladimíra a bylo zřejmé, že se jim tlustý běloch tuze líbí a že by se rádi zasmáli, avšak že jim v tom brání úcta k náčelníkovi anebo slušnost k cizincům.

Když Bums umlkl a odstoupil, pochopil M. Duboc, že je řada na něm a pokynul Katani, aby posunula kupředu proutěný koš, v němž byly dárky.

M. Duboc mluvil francouzsky a vybíral a rozdával tkaniny, nitě, jehly, kapesní nože, skleněné korále, perly, foukací harmoniky, zrcátka a podobné tretky i užitečné věci. Náčelník dostal porcelánovou dýmku s pytlíkem na tabák pro sebe a zrcadlo, balík kartounu a tři šňůry perel pro své ženy. .

Bystrý M. Duboc ihned poznal černošského kouzelníka, vyhledal pro něj krabičku vonných mýdel, vysokou červenou čepici, plechovou čelenku, a když k tomu všemu přidal velké brýle, v nichž byly zasazeny mírně broušené čočky, poznal, že si tohoto muže získal na věčné časy.

I všech deset mužů bylo obdarováno; a když tu zbyly ještě korále, zrcátka, harmoniky, píšťalky a zvonky, sebral to všecko M. Duboc do hrsti a rozdal okolostojícím. Černoši z pralesů jsou velké děti. Proto náčelník přijal všecky dary a s uspokojením je kladl vedle sebe. Jen krabičku s čokoládovými bonbóny, naplněnými sladkým likérem, podržel v ruce, a okusiv jeden bonbón, podal kousek čaroději na důkaz úcty a přízně; ale ostatní pak hned pečlivě uzavřel.

Náčelník osady poděkoval za dary a prohlásil, že tak štědří hosté jsou v osadě vítáni. Nabídl jim chaty a všecky životní potřeby na celou dobu jejich pobytu ve vsi. Bums poděkoval a žádal jen, aby cizinci směli postavit své vozy ke vsi; chaty že nepotřebují. Protože bílí lidé jsou lovci, opatří si maso samý avšak zeleninu, ovoce a mouku že rádi odkoupí. Cestují sice pod ochranou portugalské vlády, ale rádi by přesto ještě doručili dary kmenovému náčelníkovi, a proto se zde dlouho nezdrží.

Kouzelník vyslovil nad tím lítost, ale zároveň cestovatele ujistil, že hosté dostanou všechno, co si přejí. Potom našim přátelům sdělil, že kmenový náčelník bydlí daleko na jihu v osadě Muenii, kde v této době-vykonává soudy nad provinilci a urovnává pře.

Vladimír se po celou dobu bavil zajímavým pozorováním mužů seskupených kolem náčelníka osady i prohlížením davu. Viděl, že všecky ženy nosí v hořejším rtu kroužky z kostí nebo z cínu a že jejich těla, pokud nebyla zakryta šaty, pokrývají hvězdovité jizvy, jež si ženy samy způsobily - "pro okrasu".

Když bylo po "úředním uvítání", odešli cizinci ke svým vozům a nikdo je- nejspíše na rozkaz náčelníkův - neobtěžoval dotěrností ani zvědavostí.

Naši přátelé si umínili, že si zde odpočinou aspoň týden, a proto si zřídili tábor. Postavili velký stan, i když spát budou na vozech; dali si ukázat pastviště, kam odvedli svá zvířata, založili si pohodlnější ohniště, které hrdě nazvali kuchyní, a Bums si ve vsi vyhledal pomocníky, kteří vyrobili z kmenů a větví sedátka a stůl.

Netrvalo dlouho a již se k táboru trousili domácí lidé a přinášeli plodiny i své výrobky a žádali za ně zboží bělochů. Tak nastal výměnný obchod, který byl svěřen Katani, protože se s prodávajícími dobře domluvila a dovedla správně odhadnout cenu zboží. Černoši byli rolníky a řemeslníky a Bums opravdu nenadsazoval, když tvrdil, že zdejší kováři, košíkáři a hrnčíři dovedou vyrábět pěkné věci.

M. Duboc i Vladimír byli od přírody zvědaví, a tak se snažili poznat způsob života ve vsi. Rolníci pěstovali proso i kukuřici, a protože pobřežní půda byla bahnitá, dařilo se v ní dobře i rýži.

Když M. Duboc s Vladimírem procházeli mezi políčky, skoro všude uviděli zavěšené kozí nebo antilopí rohy na vysoké tyči nebo na stromě, a když se tázali kouzelníka - jemuž Vladimír také podstrčil krabičku bonbónů-, řekl jim, že jsou to amulety, které chrání úrodu nejen před přírodními pohromami, ale i před zloději.

"A kdyby zloděj přece přišel?" zeptal se M. Duboc, který se vždycky rád posmíval pověrám.

"Potom ho stihne mor a nebo jiná zlá nemoc," vážně odpověděl kouzelník.

Při těchto toulkách M. Duboc často poučoval Vladimíra, ukazuje mu různé plodiny.

"Hleďte, hochu, až sem zabloudila telfarie žnožená; Její plod se podobá okurce, ale je to bobule, v níž je složeno na sobě sto semen, jako kdybyste koruny na sebe naskládal. Semena jsou olejnatá a chutnají jako mandle. Lze je jíst syrová nebo vařená, vám však zachutnají nejlépe pražená. Koupíme si tu olej z nich, protože je lepší než olivový."

Durhu čili kařerské žito a černošské proso nalezli velmi často, a Katani dovedla z prosné mouky uvařit nejen výbornou kaši, nýbrž slibovala, že dovede z prosa připravit dolo. "Co je to dolo, Vaše Milosti?"

"Dolo je pivo, moc dobré a silné pivo! U Manganjuů se napijeme mnoho dola!" sliboval Bums.

Katani předkládala po večeři svým strávníkům čaj z listí stromku kafty a tvrdila o něm, že je to výborný lék proti moru a zimnici.

Domorodci chovali malé hady jako domácí bůžky. M. Duboc se o tom vyjádřil opovržlivě, protože od svého nešťastného setkání s pythonem, nenáviděl plazy, ať velké nebo malé.

Blízká řeka sváděla obyvatelstvo k provozování rybolovu. Mnozí uměli plést pěkné sítě z teninkých vláken lián, ba i měchy a vrše, a naši přátelé si mohli vybrat ryby podle libosti a za nepatrnou cenu.

Cestovatelé poznali i domácí život Moraviů. Otec je tu neomezeným pánem nad životem i smrtí členů své rodiny. Ženy vaří jídlo a obsluhují muže, dokud pojídá, co mu připravily.

Katani se chovala také tak, ba nechtěla připustit, aby ani malá Pepeo stolovala s bwany - pány.

Než se naši přátelé vydali na další cestu, uspořádal M. Duboc své sbírky a Vladimír se zúčastnil několika lovů s domácími lovci. Lovili antilopy nebo divoké vepře, jichž -byla v okolí hojnost.

Vladimírova dvojka, z níž mohl střílet broky na menší zvěř a kulemi i na pakoně, získala mladému bělochovi mnoho cti a obdivu. Zvláště mladí černoši byli neodolatelně vábeni k mladému bělochovi, který sice uměl jen několik slov z jejich řeči, avšak vždycky se na ně usmíval a vždycky je obdaroval. A tak mu mladí černoši snášeli ovoce i krásné květy, rostoucí na vrcholech stromů, a kdykoli vypátrali ptáka na nejvyšších větvích, prosili, aby ho sestřelil. Největší jásot se ozýval, když Vladimír střílel ptáky v letu. Černoši stříleli sice z luků velmi dovedně, avšak puška zabíjela na velikou dálku a s jistotou. Jedinou vystřelenou nábojnici nesměl Vláďa odhodit, aby se o ni černoši neservali.

"Assala, assala - krajta písmenková!" křičeli černoši a přivolali Vladimíra, který spatřil v křoví, rostoucím v jednom bahnisku, hada asi tři metry dlouhého, jehož šedo-žluté tělo bylo pokryto klikatými skvrnami, podobnými písmenům. Na temeni hlavy měl plaz hnědou, podlouhlou skvrnu a nad očima běložluté proužky.

Had neprojevoval bázeň ani zlobu, a když Vladimír od-volal psy, zalezl do skrýše pod keřem.

Četní drobní ptáci oživovali háje na březích řeky a divoké husy, kachny a plameňáci se nesli v urovnaném šiku jasným, teplým vzduchem nad vodami.

Vladimír ulovil antilopy vodní, s rohy podobnými kamzicím. Bums však radil Vláďovi, aby antilopy daroval černochům, protože jejich maso nemá valnou chuť a je tuhé; zato však s nadšením uvítal mladé divoké husy.

Katani nasbírala spoustu ježatých melounů - anurií, kulovitých plodů příjemné chuti, které naloženy v octě chutnají lépe než okurky.

Po sedmi dnech odpočinku se naši přátelé rozhodli, že se vypraví k jihu, a tak se rozloučili s pohostinnými domorodci. Odjezd byl určen na příští den při východu slunce. Mnoho ochotných pomocníků strhlo stan, naložilo vše na vozy, jiní přivedli zvířata a všichni přáli cizincům šťastnou cestu.

Časně ráno bylo vše na nohou. Vladimír došel ještě k laguně a velice se podivil, když na bahnitém břehu spatřil množství žab. M. Duboc, který přišel za ním, se těmto "žábám" smál a prohlásil, že jsou to ryby.

"Ryby?" tázal se nedůvěřivě Vláďa. "Pohleďte jen, jak' na nás civí, jak mají široké huby otevřené a v nich plno zubů a jak vypoulily oči! Žáby to jsou, vždyť skáčou!"

"Ba ne, ryby to jsou a jmenují se lezci bahenní," tvrdil M. Duboc. "Žijí jen v bahnech na mořském břehu, ale i ve sladké vodě. Nemohou-li doskákat k vodě, zaryjí se do bahna."

Vladimír s M. Dubocem se vrátili k vozům. Museli jít notný kus cesty pěšky, protože na kozlících seděli ochotní černoši jako vozkové a náčelník osady s kouzelníkem i s tuctem vážených mužů vyprovázeli milé cizí hosty. M. Duboc rozdal celé hrsti cigaret všem, kdo jen ruku natáhli, a smál se různým pokusům kuřáků, kteří se s ústy plnými slin snažili znovu a znovu zapálit již značně na-vlhlé cigarety.

Ze členů výpravy trůnila na voze jen paní Katani. A jistě nikdy tak zvysoka a tak pyšně neshlížela na čestný doprovod, jako nyní, zatímco malá Pepeo se rozvalovala na hromadě ovoce, které jí snesly děti ze vsi.

Poslední stisk ruky, poslední přátelský pokřik z dálky, a po chvíli obklopilo zamlklé cestující jen drkotání vozů, frkání zvířat, hudba hmyzu a přerývané skřeky opic a papoušků. Je podivné, že každé loučení působí tísnivě.

Pověst o štědrých bílých cizincích naše přátele předcházela. Kdo ji nesl? Snad větry, snad přelétaví ptáci, stáda antilop, žirafy a zebry nebo rychlí pštrosi. Ba ne, nesli ji lidé, kteří měli v různých vzdálených osadách přátele a jimž se pochlubili dary, a přátelé to řekli dále. A tak se stalo, že když se naši milí uprchlíci setkávali s černochy na lovu nebo na cestě, vždycky byli přátelsky pozdravováni a pohoštěni. Vjížděli do osad, a i tam již o nich věděli, a protože rozdávali dárky všude, letěla před nimi také všude dobrá pověst.

Často ovšem cestovali opět stepí a prožívali rozkoše i nebezpečí lovu. Vladimír s Bumsem, který teď veškerou péči o domácnost složil na statná ramena Katani, často vycházeli na lov. Fome i Fogo rychle dospívali; už to nebyla štěňata, už to byli psíci, kteří denně nabývali zkušenosti a byli opatrnější a obezřetnější.

Na hrocha se Vladimír s Bumsem neodvážili, avšak viděli ho, jak se koupal. Právě tak uctivě ustoupili z cesty šedému nosorožci, na kterého bez nebezpečí neútočí ani nejodvážnější lovci, neboť zvíře útočí samo a poráží všecko, co mu stojí v cestě, a nepřítele rozdupe, i kdyby to byl lev. Výbušné kule by je sice usmrtily, avšak Vladimír nechtěl zabíjet zbytečně. K čemu by mu byl hroch anebo nosorožec? Jsou sice pošetilí lidé, kteří se chlubí tím, že pobili mnoho velikých zvířat; byli a jsou ukrutní a chtiví lidé, kteří vyhubili zvířata, jež kdysi ve statisících běhávala po prériích a stepích, avšak jejich zločiny odsuzuje každý opravdový přítel přírody. Nenasytná touha po zisku hubí slony, buvoly, zebry, žirafy i pštrosy a právem se obáváme, že bude pozdě, než zákon tato zvířata ochrání.

Vladimír rád pozoroval černé opice, s lysými a skoro lidskými obličeji, které sedávaly velmi vážně na větvích rozložitého stromu a bez bázně hleděly na lidi. Jen zřídkakdy je vídal, jak si hrají, avšak i ve hře zachovávaly slušnost a hrály si jako způsobné děti.

M. Duboc horlivě doplňoval své sbírky. Chytal křísy, sa-ranče, zobonosky a pěl nadšené chvály nad krásou nočních pávích ok.

Kdykoli lovci přinesli kořist - protože pro pět krků bylo stále třeba velkého množství čerstvého masa, zvláště když náš milý tlouštík měl krky dva až tři, to podle nálady -, určoval M. Duboc poctivě aspoň druh zvěře, když si hned nemohl vzpomenout na její jméno.

Již dávno vyhledal v bednách atlasy - české a německé knihy mu byly nesrozumitelné - a podle obrázků, pod nimiž byla také latinská jména, horlivě určoval.

Nad bažanty, perličkami, holuby a dropy se jen usmíval, avšak antilopy nedovolil rušit - stáhnout a vyvrhnout -, dokud je neurčil.

Varoval Vladimíra a Bumse, aby nestříleli orly, neboť zvláště orel stepní je velice užitečný, protože chytá hady;' přimlouval se i za supy, kteří odstraňují mršiny, a v písčitých krajinách doporučoval, aby lovci nevycházeli bez tvrdých kožených holenic, neboť africká zmije útočí bez příčiny a velmi nebezpečně.

Nejmilejší bylo M. Dubocovi prase lesní, nebylo-li příliš staré, "protože z takového milého zvířete," říkával, "se s chutí sní všecko."

Naši přátelé již projeli pěti vesnicemi domorodců a odpočívali v nich den nebo dva, podle toho, jak byli unaveni. Rozdávali dárky a podle potřeby obchodovali.

Všechny osady si byly podobné; obyvatelstvo se většinou živilo polním hospodářstvím a lovem; avšak v jedné vsi uviděli výrobu železa, a to je velice udivilo. Hliněné roury naplněné rudou promíšenou dřevěným uhlím, byly šikmo položeny a na dolejším konci hořelo dřevěné uhlí, jež rudu tavilo. Surové železo vytékalo do dolíku vyhloubeného pod rourou. Opětným zahříváním a usilovným kováním vytloukali domorodci strusku i písek a tak vyráběli kujné železo.

Všecko nasvědčovalo tomu, že se naši přátelé blíží k sídlu náčelníka kmene - k ' osadě Muenii. Osady byly teď rozsety hustěji a velké plochy kraje byly proměněny v pole a pastviny.

Než naši přátelé dojeli do osady, provázelo je mnoho domorodců, z nichž někteří nesli přes ramena kopí a někteří meče. Z toho cestovatelé usoudili, že kmenový náčelník má i své vojsko, aby jeho rozsudkům a rozkazům dodávalo váhy a drželo na uzdě odbojníky, kteří jsou v každé společnosti a v každém státě.

Osada Muenii byla obklíčena živým plotem, v jehož průsecích byla vrata, která nahrazovala naše starodávné brány. Chaty zde byly větší a zakladatel vesnice dbal jistého plánu a pořádku, neboť chaty stály v řadách a tvořily ulice, jež se paprskovitě sbíhaly do středu osady. Střed vsi tvořily největší chýše - všechny ovšem kruhovité - postavené ve velkém kruhu kolem náčelníkova "paláce", jejž tvořila skupina osmi chýší, tísnících se k prostřední největší, takže svrchu se palác jevil jako osmicípá hvězda s kruhovitým středem.

Když naši cestující vjeli za trnitý plot, poručil jim černoch ozbrojený kopím i mečem, aby se zastavili, sestoupili z vozů a šli se poklonit nejvyššímu náčelníkovi.

Černošští náčelníci sice uznávají portugalskou nadvládu a platí vládě určitý poplatek ve zboží - zlatém prachu, slonovině, kožišinách i plodinách -, avšak doma jsou neomezenými pány. Vydávají své zákony a reprezentují spravedlnost.

Bums jako tlumočník šel v čele; Katani a Pepeo zůstaly na voze, protože ženy se nesměly objevit před náčelníkem. A tak M. Duboc najal dva černochy jako nosiče darů a kráčel s Vladimírem důstojně za' nimi. Kmenový náčelník byl dosud mladý muž, asi třicátník, a proto byl ješitný.

Před palácem stál skutečný stůl a kolem něho křesla. Pravděpodobně to byl vyžádaný dar od portugalské vlády. V čele stolu na vyvýšeném sedadle trůnil náčelník a kolem něho seděli vážní starci, nejspíš přísedící nejvyššího soudu. Bums nemusel tlumočit, protože náčelník uměl portugalsky snad lépe než naši přátelé. Poděkoval po evropsku na pozdrav a hned žádal vzácné hosty, aby se posadili na připravená sedadla.

"Předešla vás, senhorové, dobrá pověst, že nepřicházíte do naší země jako dobyvatelé nebo vyzvědači," pra vil vážně, "proto buďte vítáni! Nechci misionáře," muž po pravici, patrně kněz, se uklonil, "ani učitele," teď se uklonil muž po levici, "ale vítám učence, kteří procházejí země, popisují národy a státy, jejich zřízení a zákony, spravedlivě oceňují vládce a jejich pomocníky, zmiňují se o bohatství země a výrobcích obyvatel a v knihách šíří vědomosti a zkušenosti, které v cizích zemích nabyli. A to jste vy, milí hosté, a proto buďte vítáni!"

M. Duboc hned uhodl, s kým ho osud svedl. Chytrý náčelník byl z těch, kteří byli již v mládí posláni opatrnými duchovními otci do přístavních měst, aby se tam naučili nejen moudrosti, nýbrž i lsti bělochů.

Obratný náčelník jim ve své uvítací řeči vlastně naznačil, co si od nich přeje a co jim zakazuje.

Tlustý - a proto černochy vážený - cizinec odpověděl nejen důstojně, nýbrž i obratně. Poděkoval za uvítání a velebil celý kraj, který prozrazuje, že nad ním vládne moudrý a vznešený panovník; vždyť viděl úrodná pole, velká stáda dobytka, kvetoucí průmysl a jistě je s tím vším spojen i výborný obchod, který obohacuje nadaný národ.

Nejvyšší náčelník poslouchal a se zalíbením mhouřil oči jako kocour, kterého hladíme po hlavě, protože není člověka, jemuž by nelahodilo lichocení.

Potom náčelník přetlumočil cizincova slova kmeni, který spokojeně mručel, neboť lid je veliká kočka, která už nepřede, ale jen mručí.

Když pak byly odevzdány dary - byl jich plný koš - s prosbou, aby sám náčelník je podle uznání rozdělil, a když Vláďa podal černému náčelníkovi stříbrné hodinky, určené jen pro něho, zarděly se náčelníkovi tváře pýchou. Ukazuje hodinky, hlásal kmeni, že teď už nepotřebuje slunce ani stín k určování času, protože tento skřítek - náčelník přidržel hodinky u ucha svého oblíbence - mu poví i v noci, kolik času uplynulo od západu slunce, a jaká doba uplyne, nrž nastane východ. A pak bylo cizincům dovoleno, aby se ubytovali, kde se jim líbí, a náčelník ještě slíbil, že jim pošle také dary, aby cizincům projevil svou radost a úctu.

A protože byl zrovna den soudu, požádal náčelník cizince, aby zůstali a podivovali se jeho moudrým rozsudkům.

Toho dne měli být souzeni zloději dobytka. Obžaloba je vinila, že zahnali stádo dobytka až k řece Sire, kde stádo prodali na cizí loď.

Obžalovaní - bylo jich pět - ovšem zapírali, a proto museli být podrobeni soudu bohů.

"Nechť rozhodnou muziny - duše zemřelých," tak navrhl domácí kněz a čaroděj.

Moudrý náčelník nerušil starobylé zvyky, avšak zároveň chtěl přesvědčit cizince, že je povznesen nad hloupé pověry. Vážený stařec potom vyzval obžalované, aby přistoupili ke kamennému ohništi, na němž hořel nevelký oheň. K nemalému úžasu Evropanů nabídl obžalovaným žhavé železo, jež vytáhl z řežavého uhlí a vy zval je, aby si lízli. Jen dva měli dost odvahy, avšak s výkřikem uskočili, bědujíce bolestí. Byli vinni.

Jiný stařec nabízel žhavé tyčinky, aby je obžalovaní vzali do rukou a donesli na stůl. Toho se odvážil jeden obžalovaný, avšak tyčinku ihned pustil a třepal rukou jako šílený. Byl vinen.

Třetí stařec vhodil perlu do vařící vody a poroučel zbývajícím dvěma mužům, aby ji vylovili. Opět byla vina jednoho dokázána, protože si opařil ruku, zatímco pátý vyvázl bez pohromy a perlu vytáhl.

Ten jediný byl nevinen!

Podle obyčeje měli být viníci utraceni, avšak náčelník zkoušel své řečnické štěstí jako žalobce i obhájce zároveň. Ptal se obžalovaných, mají-li dost majetku, aby zaplatili stádo a soudní útraty, a když obžalovaní prohlásili, že se pokusí, aby škodu nahradili, zakončil náčelník soud moudrým rozsudkem:

"Okradení dostanou vyšší cenu, než měl dobytek, státní pokladna dostane pokuty, a viníci byli potrestání tím, že si spálili jazyky nebo ruce."

Všeobecný souhlas zazněl kolem. Starým zvykům bylo učiněno zadost, okradení dobře pochodili a z pokut se budou mít všichni dobře, neboť po velkých soudech bývaly velké hostiny na státní útraty.

M. Duboc pochválil náčelníkův lidumilný rozsudek, protože se vskutku obával popravy, a poprosil o dovolení, aby se směl se svými druhy vrátit k vozům, což mu bylo milostivě dovoleno.

"Jak je možné, že si ten pátý neopařil ruku ?" ptal se Vláďa Bumse, avšak opatrný černoch položil prst na rty.

Teprve, když zasedli mezi vozy k jídlu, jež Katani zatím připravila, vypravoval Bums, jakých podvodů se dopouštějí právě největší viníci, zvláště, jsou-li smluveni se starci pokušiteli. Ruku lze natřít mastí, která zabrání opaření. Kotlík, v němž vře voda, lze donést na stůl, aniž by si člověk spálil ruku, protože voda sice vře, avšak kotlík je pouze horký; zpět už ho nedonese nikdo, neboť vroucí voda vrátí kotlíku teplotu. Některé tyčinky jsou opravdu žhavé, ale některé jsou jen na červeno obarvené atd.

Za nepřítomnosti panstva Katani již moudře obchodovala, takže hostina byla bohatá i chutná a šťavnaté ovoce a jádra peckovic byla podána po jídle jako v nejlepších evropských jídelnách.

Také v Muenii postavili Evropané stan, i když tu chtěli pobýt jen tak dlouho, jak to bude přikazovat zdvořilost.

Bohatá osada poskytovala mnoho poučení a M. Duboc neskrblil vědomostmi, jen aby Vladimíra pobavil a poučil.

Podle bohatých darů, jež poslal náčelník kmene, dříve než navštívil tábor cizinců, bylo zřejmé, že jeho poddaní pěstují užitečné rostliny, jejichž semena sem byla přinesena zdaleka, a že chovají i zvířata, jež se dala ochočit a jež dávají užitek. Tak zde naši přátelé viděli kozy i zdomácnělá prasata, ochočené zebry i hovězí dobytek', a proto se opět po dlouhé době napili mléka a dopřáli si bílou kávu.

Na zdejších polích i v zahradách našli naši přátelé nejen všechny plodiny, jež poznali již v dřívějších osadách, nýbrž objevili tu i nové. Katani předložila panstvu výborný chřest politý máslem, a když se Vláďa ptal po původu, ukázal mu M. Duboc bujnou popínavou rostlinu,; podobnou okurce, s dužinatými, hruškovitými plody,: velkými jako husí vejce.

"Je to šusu," řekl M. Duboc. "Její vlast je sice v Americe, ale tady je taky velmi oblíbena. Domorodci dělají z plodů marmeládu, kousky kořenů pojídají jako brambory a z pevných vláken pletou klobouky. A zde je pod^ zemnice olejna. Znáte přece burské oříšky? Zvláštní na této plodině je, že lusky se vytvoří jen tenkrát, když semeník vnikne do země do hloubky tří až šesti centimetrů. Velmi podobný je angolský hrách. Také jeho lusky dozrávají pod zemí, a divil bych se, kdybychom zde tuto olejnatou rostlinu nenašli. Nechci vás unavovat, milý pří-teli, ale přece jen vás upozorňuji na rostlinu, která vání připomíná známý náprstník. Vidíte, kvete bíle a růžově! Po odkvětu zvonků nasadí rostlina čtyřhranné tobolky, v nichž jsou semena, která ráda vyskakují. Mele se z nich mouka na chutné pečivo; v Egyptě semena sypa jí na chléb místo kmínu anebo z nich vytlačují olej na svícení a na mazání strojů."

"A jak se jmenuje ta užitečná rostlina?" tázal se Vláďa.

"Sezam, milý hochu, sezam. Jeho olej jste už požíval v margarínu."

Naši přátelé si libovali na vozech, protože velké á ohyzdné krysy obtěžovaly každého, kdo byl nucen spát na zemi.

Velmi zajímaví byli supi, ať už to byli supi kapucíni,, nebo mrchožraví. Procházeli se po vsi, sbírali odpadky nebo myši, a když se nasytili, lehli si ke kalužině, napili se a vyhřívali se na slunci jako naše slepice.

Při druhé návštěvě pozval kmenový náčelník milé hosty, na lov slonů. Po skončení soudu a po veřejné hostině se vypraví mnoho mužů na západ, aby v pralesích lovili slony, neboť po slonovině je vždycky poptávka. Tam spatří lovci často i nosorožce a na planinách žirafy.

Naši přátelé za pozvání zdvořile poděkovali a omluvili se, že pospíchají. Při této příležitosti znovu polichotili "mocnému a moudrému vládci" a žádali o dovolení, aby směli zítra odcestovat, protože touží poznat též jiné kraje. A poněvadž svou prosbu doložili novými dárky, propustil je náčelník v milosti a znovu je ubezpečoval, že by jim byl rád uchystal zajímavou podívanou při lovu slonů a nosorožců.

Naši přátelé pospíchali. Nechtěli se dočkat ani veřejné hostiny. Bums totiž tvrdil, že hostiny tu bývají příliš bujné a hlučné. A tak časně ráno vyjely vozy z ohrady a naši uprchlíci byli rádi, že je nikdo nevyprovázel ani nezdržoval.

Dlouho ještě projížděli obdělávaným krajem, než dospěli na step a opět do pralesů, kde bylo nejpříjemněji.

M. Duboc zas honil hmyz a Vláďa s Bumsem pronásledovali zvěř. Často však zapomínali na lov a podivovali se krásným stromům, pestrým květům, opicím a ptákům.

Vladimír se nemohl dost vynadívat na snovače ohnivé a na vdovky rajské, jež mají dlouhá ocasní pera, vlnící se jako dlouhé stuhy za ptákem; se zájmem pozoroval zavalité leskoptve kovové, podobné strakám, jejichž veliká hejna vrzala jako nenamazaná kola vozu; avšak nade všecko Vladimír miloval lejsky nádherné, čilé ptáky, svrchu rezavě hnědé a vespod černé se zeleným leskem.

Kvečeru připravili cestovatelům šedí drozdi úchvatný koncert. Vladimír velice miloval všechny ty ptáky a toužil po nich, ale když si pomyslil, že by jim vzal svobodu, rajské okolí a uvěznil by je do klece, vzdal se své touhy.

VI. KAPITOLA

v níž Butns ve své vlasti hostí evropské přátele, ale přitom nezapomíná na svůj slib a pospíchá k řece Zambezi

Ještě tři dny vedl Bums karavanu k jihozápadu a čtvr- tého dne zrána zavýskal a smál se, ačkoli mu slzy kanuly po osmahlých tvářích. Bums poznal, že už je doma. Po jedenácti letech se vracel jako muž do krajiny, . kterou opustil jako jinoch, aby v cizině hledal štěstí.

Velmi mnozí učení lidé dokazují, že láska k domovině je pošetilá nemoc a často opakují latinské rčení, že tam je naše vlast, kde je nám dobře. Ale Bums nebyl učený, a Vladimír i M. Duboc by se taky nebránili názvu zpátečníků, jen kdyby na ně zavál vzduch z Čech anebo z jižní Francie.

"Jdi do ciziny, aby ses naučil milovat vlast!" - bylo by třeba opakovat všem mudrcům, kteří líhají za pecí a přitom nejvíc velebí cizinu. Jsou ovšem také ubožáci, kteří necítí lásku k vlasti, avšak ti necítí lásku k ničemu, protože sobectví ji už dávno v jejich srdcích udusilo!

Jakmile Bums spatřil první osadu Mandanjuů, žádal, aby se karavana zastavila. Nechtěl jinak, než že panstvo musí vjet do osady na koních. Což o to, dva koně - pro Vláďu a Bumse - zde byli, a sedla také, avšak pro M. Duboca musel být jakžtakž osedlán mezek, neboť Žaneta naprosto odepřela tuto službu a zůstala s Katani a Pepeou u vozů; žárlivě však křičela, když viděla, že její tlustý pán přesto odjíždí.

První obyvatelé vesnice, ohrazené živým plotem z jedovatých euforbií, přiběhli cizincům naproti; byli to mladí šviháci s vysoko načesanými vlasy.

Udiveně hleděli na cizí hosty, a když na ně Bums promluvil jejich domácím nářečím, velice se tomu divili a pleskali se dlaněmi po stehnech. Bumsova rodná ves ležela ještě padesát kilometrů na jihozápadě, avšak přece byl zde již doma a svým soukmenovcům básnil o slávě, udatnosti a bohatství svých bílých druhů,

V Bumsově rozhovoru s domorodci se ozývala jména Luansa - rodiště Bumsovo - a Luwego - jméno řeky, kterou bude nutno přebrodit.

Mladíci ubezpečovali, že znají brod a že cizincům ochotně pomohou přes řeku.

Cizinci vjeli slavně do ohrady a pozdravili náčelníka, který je zval, aby si odpočinuli.

Vláďa a M. Duboc byli velmi udiveni, když spatřili ženy se zobáky. Byly to ovšem jen pelele, veliké kroužky vsazené do horních rtů, ale ne na plocho, nýbrž kolmo k ústům.

Všichni obyvatelé byli pěkných postav i obličejů a vypadali spíš jako snědí Evropané. Byli příjemní a veselí. Štěbetali velmi rychle, takže Vláďa zachycoval jen jednotlivá slova: "fiká, omba, kaa, letambula, kupa, plumzika - přijíti, prositi, zůstati, jísti, dáti, odpočinouti si", a přece však z toho poznal, že jsou vítáni a co se jim nabízí.

Bums hbitě odpovídal a s náčelníkem si na důkaz pokrevního příbuzenství otřel tvář o tvář a potřásl rukama.

Bylo divné, že M. Duboca nazvali "Kubwa kiboko - Tlustý hroch" právě tak, jak ho nazval při prvém spatření Bums. Naši přátelé přijali pohoštění a poprvé též okusili dobrého piva dolo, o němž Bums tak blouznil. Obdarovali laskavé ves-ničany a prohlásili, že ještě před večerem musí dále, pro-tože Bums pospíchá ke svým drahým.

Reka Luwego hnala své proudy asi na kilometr za vsí a vskutku v ní byl brod. Veselí Manganjuové se tak" hlučně smáli a tak křičeli, že všichni ještěři prchli do hlubin, dříve než se zvířata a vozy octly ve vodě.

Bums se rozhodl, že rozbije tábor co nejdále od řeky a že zítra pocestují vytrvale, aby do večera dorazili do Luansy. A tak šli všichni brzy spát, aby zítra před východem slunce se mohli vydat na další cestu.

Nebylo ani třeba, aby se zabývali lovem, nebot; vezli s sebou tolik potravin ze vsi, že Katani měla na vybranou a mohla nasytit dvakrát tolik lidí.

Už časně i ano Bums hlaholil, ačkoli slunce ještě dlelo za lesy a hvězdy dosud nepobledly.

Katani také vstala a rozdělávala oheň, aby uvařila snídani. Jen malá Pepeo dosud spala. Nikdo o ni nedbal, všichni měli dost práce. Proto se podivili, když se náhle u ohniště objevila její postavička v krátké košili a když dívenka stále žvatlala a tahala svého miláčka Vladimíra za šosy:

"Bwana, mamba, bwana, mamba! - Pane, had, pane, had!" opakovala Pepeo, ačkoli jejím slovům nikdo ne-' věnoval pozornost.

"Chceš bumbat ?" ptal se Vláďa děvčátka, které se snadno učilo česky.

"Bwana, tnamba!", žvatlalo děvčátko a odmítalo číšku.

"Co chceš, maličká?" ptal se Vláďa, ale nakonec přece šel, kam ho dítě táhlo. Jak se podivil a polekal, když ho dítě vedlo k otevřenému koši, z něhož si ráno vzal prádlo, a spatřil v něm velkého černého hada!

A protože prutem nemohl Vláďa plaza přerazit, odtrhl Sítě od koše a doběhl si pro pušku. Když se vrátil ke koši, schválně zasyčel a had zdvihl naposled hlavu. Po ráně přiběhl i Bums a opatrně uskočil, protože se domníval, že had dosud žije. Také M. Duboc s černoškou přiběhli.

"Je to nejjedovatější africký had," mínil M. Duboc, když prohlížel plaza, "a jmenuje se mamba."

Dlouhou větví vyhodil Vláďa hadí tělo z koše a všichni rozčileně tloukli do všech košů a beden a prohlíželi vozy, není-li tu ještě nějaký nezvaný host. Malá Pepeo byla hrdinkou nastávajícího dne.

Bums poznával rodnou krajinu, neboť černoši, kteří podnikají lovy, procházejí široko daleko okolím.

Cestující pospíchali, avšak již po desáté hodině ranní museli odpočívat. Běloši nemohli snést horko a žízeň, a tak museli vyhledat chladivý stín, aby neonemocněli .úžehem.

Teprve pozdě odpoledne se horko zmírnilo a naši přátelé se znovu vydali na cestu. Opět viděli stáda antilop, zahlédli i zebry, i pakoně, ale nikdo netoužil po lovu.

U jedné osady našli naši cestovatelé keře s trnitými větvemi, na nichž se rděly plody jako naše třešně. Bums jich natrhal plnou přílbu a říkal jim batoko.

"Jen jezte, příteli," pobízel Vláďu M. Duboc, "jsou to madagaskarské švestky a jsou sladké a zahánějí žízeň."

Přestože karavana tolik pospíchala, nedorazila toho dne 'do Bumsova rodiště a musela přenocovat u stepního pralesa.

Když po půlnoci probudil Bums Vladimíra, aby zas on hlídal tábor, usedl jinoch na kozlík, a položiv pušku přes .kolena, chvíli bedlivě naslouchal vzlykům i vzdechům vycházejícím z lesa. Již dávno uvykl zvukům, které by po-děsily každého Evropana, avšak Vláďa už se nedal poplašit.

Dojem příjemného snu nebyl dosud zaplašen a Vláďa se mu znovu ochotně poddal. Zdálo se mu, že se otec vrátil z války zdráv a že marně hledal v Kostelci maminku i Vláďu. A potom se Kostelec změnil v cizí město a Vláďa snil o tom, jak ho otec chytil za ruce, jak ho líbal a jak se pořád ptal, kde je maminka. Vláďovi vhrkly slzy do očí; nebránil jim; vždyť ho nikdo neviděl a pláčem se mírnila bolest jeho srdce.

Náhle se jinoch vytrhl ze snění. Země duněla pod těžkými, volnými kroky, jež se zastavovaly a opět přicházely. Ozýval se praskot větví a potom z lesa na step vystoupilo ohromné zvíře, jež se při jasném svitu hvězd jevilo větší, než byly chýše Moraviů. Zvíře, jež vyšlo z lesa asi šedesát kroků od tábora, zdvihlo chobot jako ohromnou paži, zavětřilo, avšak nepoplašilo se. Zvolna opět chobot sklonilo a dalo se podél lesa, škubajíc tu a tam leto-rosty.

Tenkrát viděl Vláďa poprvé slona samotáře ve volné přírodě. Nebyl si ani vědom, že vstal, a že dosud vyjeveně pátrá zrakem kolem, ačkoli slon už dávno odešel...

"Tatínku! Maminko!" zavzlykal hoch, přemožený zajímavým divadlem a samotou.

Vjezd Bumsův a jeho přátel do rodné osady byl velkolepý. Jelo se opět na koních a na mezcích. Katani a Pepeo musely tentokrát také jet, aby průvod byl početnější.

Co tu bylo divení! Co otázek se střídalo s rychlými odpověďmi! Jaká slavnost v celé osadě! Vždyť se vrátil Zuni Bur - Hezký pštros, jak se totiž Bums doma jmenoval! Přijel na koni jako portugalský senhor, a ema watu - dobří běloši jsou jeho přátelé!

Přišel i náčelník, aby uvítal Bumse v rodné vsi, přišli i četní příbuzní a všichni nabízeli Zuni Burovi i cizincům pohostinství.

"Doma" si Bums vybral dvě čisté chýše, jednu pro muže a druhou pro Katani a její dcerušku.

Došlo i na papírové krabice a na dary v nich. Pro náčelníka tu byl bílý cylindr, pro jeho ženu slaměný klobouk' s

dlouhými modrými stuhami a pro krasavice dcery ko rále, perly, stuhy, prstýnky, hřebeny a jehlice do vlasů. Voňavky, bonbóny a prskavky způsobily ohromné nadšení. Když byly zástupy žen nejhustší, vhodil Bums mezi ně bouchací kuličku, která třeskla a tak ženy poplašila, že křičely a ječely, až se všechna drůbež ze vsi rozletěla do polí.

Také hostitelé se nedali zahanbit. Za tolik darů, za štůčky kartounu, kalika a organtýnu, za zrcátka, náramky a barevné šátečky, a za spoustu jiných užitečných věcí museli přece uspořádat veřejnou hostinu.

Kmeny Manganjuů mají veřejné prostranství ve vsi nebo za osadou, kde se za měsíčních nocí odbývají porady. Ale dnes tam byly velkolepé slavnosti. Šviháci si vysoko načesali vlasy napuštěné olejem, přes plece si přehodili nejkrásnější kožišiny z ulovených šelem, ženy se leskly tukem, hrdla, paže i nohy si ozdobily kruhy a kroužky, do vlasů si zapletly korále a perly, a zahalivše se do pestrých látek, utvořily kolem mužů barevný kruh.

Jedlo se mnoho a potom se kouřilo z velkých dýmek tak' silně, že nahodilý poutník by se domníval, že ve vsi hoří. Avšak nejhorší bylo, že se bez míry pilo výborné dolo, které brzy vstoupilo holdujícím do hlav i do nohou.

M. Duboc a Vladimír raději vyklouzli a byli rádi, že taky Katani již dávno zmizela.

"V celé Africe neumí nikdo tak pít jako moji přátelé,'* chlubil se teprve třetího dne Bums bílým senhorům. ""Ale taky nikde na světě není tolik opilců jako tady. napsal prý cestovatel Livingstone již před lety," dodal M. Duboc.

"Ať si!" odpověděl vesele Bums. "Jen když jsem doma a pan "Vláďo" v bezpečí!"

Bums byl opravdu doma a musel navštěvovat tolik přá-tel a známých, že několik dní zanedbával své bílé druhy j avšak ani M. Duboc ani Vláďa se nenudili. Za nočního chladu poslouchali zpěvy a dívali se na pěkné tance do-" morodců a za dne se procházeli po vsi i po okolí.

Poznali, že tento veselý nárůdek je zároveň pilný, neboť pěstoval proso, kukuřici, jamy, boby, ořechy a melouny* Na vlhkých místech tu rostla rýže, na suchých bavlník. Také tabák, konopí a brambory bataty našli cestovatelé v zahrádkách.

Jednoho dne se Bums vrátil všecek rozjařený. Jeho pří-i buzní ho opět pohostili pivem a nabízeli mu žertem kuře,: aby je donesl náčelníkovi, který měl tři pěkné dcerky. Podle zdejších zvyklostí totiž ženich, který se uchází o nevěstu, přinese jejímu otci kuře a tím si ji koupí. Avšak Bums nabídku příbuzných odmítl, a když se prospal, dokonce zvážněl.

"Musím odtud, a čím dřív, tím lip," pravil, "protože bych tu zlenošil a zapomněl na svůj slib. Musíme přece, k řece Sire, kde najdeme čluny, které nás dopraví k Zam-" bezi."

M. Duboc i Vladimír ochotně souhlasili. Vždyť zde již prodlévali měsíc. Jen Katani neprojevila radost; když se jí však Bums zeptal, jestli by zde nechtěla zůstat, že by byla vlídně přijata, rychle odpověděla, že nikdy neopustí bílé senhory, dokud ji sami nevyženou.

Bums urychloval přípravy k odjezdu. Chtěl, aby se; zase celá karavana vydala na cestu již za tři dny.

"Většinu zboží nechám tady," rozhodl Vláďa, "stejně ho nebudeme potřebovat."

Bums však odporoval: '

"Ba ne, rozdali jsme tu už dost a copak víme, jestli nebudeme ještě něco potřebovat? Vždyť zboží je tu vzácnější a milejší než peníze." Protože však M. Duboc souhlasil s Vladimírem, musel se Bums podrobit. "Dobrá, za-< necháme je tedy tady, ale jednu bednu složím u svého příbuzného s rozkazem, že zboží nesmí nikdo vybrat, dokud to vy nedovolíte."

"Dovoluji to hned," odpověděl Vláďa. "Převozníkům na řece Širé zaplatíme penězi, a jakmile vplujeme do Zambe-zi, najdeme portugalský nebo anglický parník ..."

"Kdoví? Kdoví?" zapochyboval Bums potichu a odešels aby dokončil přípravy k odjezdu.

Zpráva o brzkém odjezdu bílých hostí pobouřila i zarmoutila nejen obec, ale i celé okolí. Kolik tu bylo příležitostí k zábavám a pitkám, dokud zde štědří senhorové dleli! Mimoto se domorodci chystali na velké lovy, jichž se měli cizinci zúčastnit.

Avšak Bums odmítal vážně a přísně všechny prosby, domluvy i námitky.

Bums byl moudrý muž a věděl, že co mu bylo žertem od přátel nabízeno, je míněno vážně. Neměl chuť, aby donesl kuře náčelníkovi, ale zároveň věděl, že kdyby veřejně odmítl, urazil by nejen náčelníka, nýbrž i celé příbuzenstvo, a to nebylo radno. Proto tolik spěchal s odjezdem.

Když se domorodci přesvědčili, že hosty neudrží, rozhodli se, že je vyprovodí až k řece a že na zpáteční cestě uspořádají lov.

V noci před odjezdem spali jen naši přátelé, protože opět tajně odešli z veliké veřejné pitky na rozloučenou.

Časně ráno se M. Duboc uvelebil do své díže za ohon Žanety a Vláďa s Katani a Pepeo usedli do druhého vozu. Fome s Fogem museli běžet za vozem. Ve třetím voze, - v němž byly složeny nejpotřebnější věci a zásoby pokrmů, vévodil Bums; avšak tento třetí vůz neukončoval průvod, naopak: všecka možná i nemožná vozidla, všecka zvířata, jež unesla člověka, rozmnožila průvod. Ženy musely ovšem zůstat doma, ale nikdo jim nemohl zabránit, aby aspoň na kus cesty pěšky nevyprovodily milé cizince. Když M. Duboc viděl ten průvod, vzpomínal na Mojžíše a jeho zástupy vycházející z Egypta.

Mladí bojovníci harcovali před karavanou a po jejích' bocích; jedni vyhledávali sjízdnou cestu, zatímco druzí, neopomíjeli příležitost k lovu.

Za horkých poledních hodin odpočívali ve stínu stromů a pochutnávali si na čerstvém ovoci, jež jezdci, harcují-cí po bocích karavany, snesli. Kvečeru pak zažehli ohně, na nichž pekli ulovenou zvěřinu.

M. Duboc odhadoval, že karavana urazila asi čtyřicet kilometrů, a Bums tvrdil, že zítra večer se přiblíží k osadě Ntundě, nezadrží-li je ovšem nějaká nepředvídaná překážka, a pozítří kvečeru že jistě dorazí do Čironu, k osadě na řece Sire.

"V Čironu musíme počkat na příjezd lodi anebo si najmout člun," rozvinoval plán Bums. "Potom ovšem musíme prodat vozy i zvířata. . ." ,

"Prodejte si, co chcete," prohlásil M. Duboc hněvivě, "já svou Žanetu a dvoukolák neprodám."

"Ale do člunu je přece vzít nemůžete."
"Tak si počkám na lo'ď!"
Černochy netrápily tyto starosti, ani o nich nevěděli, a protože si přivezli zásobu nezbytného piva, bavili se tak yesele do pozdní noci, že ani šelma, ani snad nahodile zbloudivší člověk by se neodvážil do tak hlučného tábora.
Také druhý den ubíhala cesta vesele, ba rozpustile. Černoši jsou děti toužící po zábavách a radovánkách. Čím více se vzdalovali od rodné obce, tím byli bujnější, jako když se mládež dostane z dozoru vychovatelů. Vymýšleli různé pošetilosti, předstihovali se v jízdě, zápasili spolu, nastražili si různé pasti a překážky a smáli se až k umdlení, když připravovali někomu nějakou taškařici.
Nejpodařenější žert provedli harcovníci vpředu, kteří vyhledávali sjízdnou cestu.
Z horstva Milandji, ležícího jižně od jezera Širvy, přicházejí líné vody řeky, jež protéká kolem osady Ntundy a u Čironu se vlévá do Šire. Protože kolem dokola je nížina, rozlévá se po deštích voda řeky po krajině a tvoří rozsáhlé močály.
Mladí vůdci jen ze žertu zavedli karavanu do těchto močálů. I opatrný Bums se dopustil dvou chyb; poprvé, když včera v noci hýřil se svými přáteli, a podruhé, když odpoledne vyspával na voze a svěřil řízení třetího vozu svému černému příteli. Bums se probudil teprve, když se vozy zastavily, protože nemohly kupředu. Mladí lidé. jimž se nejapný, ba hloupý žert podařil, se smáli, povykovali, avšak Bumsovi ani bílým cestujícím se žert nelíbil, neboť den se schyloval k večeru, a než se vozy obrátí a opět vyjedou z bažin, zastihne karavanu noc se všemi nepříjemnostmi, z nichž tisíce krvelačných komárů jsou nejstrašnější.
Bums se nesmál a brzy přešel smích i ostatní, když prudké rány bičem dopadaly na jejich ramena. Bums švihal jako zběsilý a řval, aby se průvod obrátil. Ale černoši jsou nejen rozpustilé a veselé děti, ale také nero zumné a tvrdohlavé děti.
Všechno přátelství a dosavadní dobrá vůle zmizely. Běloši, Bums a několik starších černochů stáli nepřátelsky proti houfu tvrdohlavých mladých lidí, kteří si přáli žert a zábavu, aniž přemýšleli o hloupém a nebezpečném konci, nehledě ani na to, že noční pobyt v močálech škodil zdraví všech.
Bums obrátil vůz a hnal zvířata proti těm, kdo mu zahrazovali zpáteční cestu; Vladimír a M. Duboc hnali své povozy za ním. Mnoho křiku, lání a ran padalo na obě strany do zevlujících domorodců, kteří včas neuhnuli.
Bums byl tak rozčilený, že ujížděl tryskem, nedbaje na cestu, neboť chtěl dorazit na step, dřív než slunce zapadne. Při náhlé zatáčce se mezci vzepjali, protože chtěli zadržet vůz, avšak setrvačností byli sraženi a zapadli do bahna. Bums ihned poznal nebezpečí. Seskočil z vozu a přeřezal mezkům postraňky. Věděl, že by zvířata, upoutaná k vozu, jenž se předkem zaryl do bahna, musela v bažině zahynout. Vladimír strhl koně včas a vyhnul se nebezpečnému místu. Potom zastavil povoz a seskočil, aby pomohl Bumsovi. Uvolnění mezci vybředli z bahna jen po velké námaze.
Nehoda byla větší, než se Bums domníval. Přední pravé kolo, na něž vůz celou vahou narazil, se zkroutilo tak, že muselo být vyměněno. Dnes však nebylo na vytažení vozu a na výměnu kola ani pomyšlení.
"Pane Vláďo," řekl Bums, "tady nemůžete zůstat. Přeložíme nejpotřebnější věci na váš vůz a můj strýc Man-guru vás doveze i v noci do Ntudy, která už není daleko. Tam na mě počkejte, zítra dopoledne přijedu za vámi."
Manguru, starý černoch, byl z těch rozumných, kteří se přidali k Bumsovi, a ihned ochotně svolil, že bílé cizince povede. I ostatní černoši chtěli jet, avšak Bums dovolil, aby jel jen ještě jeden. Ostatní žádal, aby mu zítra pomohli vytáhnout vůz z bahna.
M. Duboc i Vláďa uznali, že Bumsova rada je dobrá, a proto přenesli něco potravin a prádla na Vláďův vůz.
Za hodinu po západu slunce vyšel měsíc, jehož po včerejším úplňku mnoho neubylo. Vláďa, Katani s Pepeo a M. Duboc se rozloučili s Bumsem a vydali se na cestu.
Strýc Manguru a jeho černý přítel tvrdili, že cestu k osadě znají dobře a usadili se vedle na kozlík; zatímco Vláďa přisedl ke Katani, jež hýčkala spící Pepeo.
Jakmile se vozy octly na tvrdé stepi, přidali i koně do kroku, osvěženi chladnou nocí.
Strýc Manguru sliboval, že do půlnoci dojedou do osady. Ale patrně se zmýlil. O půlnoci byla krajina právě tak pustá jako dříve, a protože koně byli už velmi unaveni, M. Duboc poručil, aby zastavili a odpočinuli si.
Černoši vypráhli koně a zahalili se do přikrývek. Usedli na, zem zády k sobě a slavně slibovali, že budou hlídat. Vláďa a M. Duboc si upravili místo pro nocleh na voze - jinoch na kozlíku a Francouz ve své díži - a oddali se potřebnému spánku.
Po čtvrthodině chrápali oba hlídači tak znamenitě, že se i koně přišli podívat, co se děje. Avšak i běloši spali jako zabití, a tak hlídali jen Fome a Fogo.
Teprve teplé sluneční paprsky probudily spáče.
Katani uvařila rychle snídani a naši cestující se brzy vydali na další cestu. Po dvou hodinách čilé jízdy vyšlo najevo, že strýc Manguru notně zbloudil, že velikým' obloukem objel osadu Ntundu a že cestující jsou nyní od Čironu skoro právě tak vzdáleni jako od Ntundy. To jim ovšem řekli černí lovci z Ntundy, kteří honili zebry, a šťastnou náhodou se setkali s povozy.
M. Duboc si prohlédl mapu a shledal, že domorodci mluví pravdu, když tvrdí, že Čiron leží přímo na západ.
"Slíbili jsme, že počkáme na Bumse v Ntundě," pravil Vláďa, "a tak se musíme obrátit k severozápadů."
"Darmo bychom mařili vzácný čas, hochu! Ne, pojedeme přímo k Čironu, kde snad právě kotví loď," odporoval M. Duboc.
"Ale slíbili jsme to," .trval na svém Vláďa.
"Já jsem nic nesliboval, nikdo nic nesliboval. Bums jen rozkazoval. Ať si rozkazuje černochům! Pojedeme do Čironu," řekl M. Duboc rozmrzele a první pobídl Žanetu.

"Slib se musí v každém případě dodržet," volal Vláďa za ním. "Bums nás bude v osadě hledat."

M. Duboc se nakonec přece zastavil, avšak jenom proto, aby Vláďu přesvědčil o pošetilosti jeho námitek.

"Ovšem že nás bude hledat a snad nás už hledá. Za tímco jeho strýc Manguru s přismahlým mozkem nás vozil po stepi, dojel Bums do Ntundy přímou cestou. Jestliže nás tam nenašel anebo nenajde, vydá se ihned do Čironu, protože tam je cíl naší cesty. Jsem si jist, že Bums je už před námi." .

M. Duboc mluvil s takovou jistotou, že Vláďa mu uvěřil a ačkoli nerad, přece jen jel za M. Dubocem, poněvadž kdyby odporoval, byli by je oba rozběhli různými směry, Domorodí lovci mluvili pravdu; po třech hodinách jízdy dojely vozy k řece Šire, ale asi dva nebo tři kilometry jižněji od osady.

Avšak jaké štěstí! Nedaleko u břehu se na vodě houpaly dva připoutané prámy a tři čluny. Náhle se objevili také lidé. Asi tucet černých chlapíků, dobře urostlých a slušně oblečených, vstalo za keři, kde nejspíš ve stínu odpočívali.

Statný hezký černoch, asi třicetiletý muž, jehož plavecký bavlněný oblek byl přepásán červenou šerpou, popošel k blížícím se vozům, a sejmuv široký slamák, pozdravil pěknou portugalštinou:

"Mám čest pozdravit Vaše Excelence a byl bych šťasten, kdybych vám mohl posloužit."

Strýc Manguru a jeho druh vykulili oči a patrně chtěli něco říci, avšak slova jim uvázla v hrdlech.

Vláďa a M. Duboc zdvořile poděkovali, titulujíce neznámého rovněž "Vaše Excelence", avšak stáli bezradní.

"Vaše Excelence přijely k řece a patrně hledají převoz. Ach, výborně! Vaše Excelence nemohly najít příhodnější místo a vhodnější dobu. Vaše Excelence si snad myslí, že v Čironu je přístaviště. Ach, jak se Vaše Excelence mýlí! Tady, zrovna tady je přístaviště, a váš pokorný sluha čeká jen na vaše rozkazy. Převezeme vás na protější anglický břeh za čtvrt hodiny. Hej, holá, hoši! Dobrotivé nebe nám poslalo práci, po níž tolik toužíme," zvolal na zevlující druhy, kteří hned přišli a obklopili naše cestující.

"Počkejte, Excelence," pravil M. Duboc. "Těší nás sice, že jsme šťastně našli plavidla, avšak nejsme dosud všichni pohromadě. Náš sluha, náš přítel se opozdil s vozem a musíme počkat na jeho příjezd a mimoto ..."

"A mimoto?" tázal se rychle převozník.

"To až později, až náš sluha, až náš přítel..."

"Vaše Excelence míní jistě černocha, že?" řekl mladý převozník, a milý úsměv odkryl jeho krásné bílé zuby. "Chlapci, potvrďte Jeho Excelenci, že tu byl před hodinou černoch, který mluvil podobně a který očekával dva vozy s bílými senhory. Nuže, mluvím pravdu?"

"Nejsvětější pravdu," zaznělo sborem.

"Bums nás jistě předešel," řekl M. Duboc francouzsky, avšak dočkal se velikého překvapení, neboť hezký převozník potvrdil jeho slova. "Ano, ano, Excelence, Bums."

"Cože, vy mluvíte francouzsky?" ptal se udivený M. Duboc.

"Sice špatně," odpověděl cizinec, "ale dost rozumím."

"Co víte o Bumsovi?" tázal se M. Duboc.

"Odešel do osady, aby vás tam očekával, Excelence," odpověděl převozník, "zdá se ale, že Bums si nepřál přepravit se přes řeku ..."

"Opravdu, pane, pane ...," zvolal udivený M. Duboc.

"Senhor Perisengi," představoval se cizinec.

"Senhore Perisengi, musím vám jen poděkovat, proto že my si nepřejeme přeplavit se přes Šire, nýbrž chceme vplout do Zambezi."

"Ach, ach', Excelence, ach, ach!" smál se senhor Peri-sengi. "Není to k smíchu, chlapci?"

"Chlapci" shledali, že je to tuze k smíchu, a proto se smáli po libosti.

"Odpusťte, Excelence, že se musíme smát. Na zdejší straně řeky byste se nedočkali lodi do soudného dne. Musím se vás ujmout, drazí cizinci! Od protějšího anglického břehu odjíždí plachetní lodi dvakrát týdně a plují až do Vicente, čilého přístavu na Zambezi. Nuže, rychle na naše vory, protože právě zítra odjíždí loď z Čivahvy! Pohleďte, na prámech jsou stany, tam budete chráněni před slunečním úpalem."

"A převozné ?" vyjednával M. Duboc, jemuž sé líbilo, že na prámu se převeze jeho dvoukolák i Žaneta.

"Maličkost, Vaše Excelence, padesát stříbrných rupií za všecko."

Hezký a milý převozník se podíval kolem, jako kdyby chtěl odhadnout počet osob a zvířat, avšak náhle ostře pohlédl na M. Duboca a otázal se:

"Kolik vás vlastně je? Dva běloši, černoška s dítětem a dva sluhové - jak se domnívám."

"Ano," odpověděl M. Duboc, "zcela správně."

"Kde je váš druhý černý sluha? Vidím tu jen jednoho," pravil senhor Perisengi.

"Někde mezi vašimi lidmi," odpověděl klidně M. Duboc.

"Ah tak! Nu dobrá! Hoši, přitáhněte prámy a vyveďte na ně zvířata i s vozy!" poroučel senhor Perisengi.

"Stůjte!" zvolal nyní Vláďa, který dosud jen poslouchal. "Nevstoupíme na prám, dokud se nevrátí náš druh z osa-'dy. Bez něho neodplujeme."

"Jak ráčíte poroučet, senhore," odpověděl Perisengi, "proto však můžeme vozy nalodit, ovšem," dodal jaksi váhavě, "budeme-li muset dlouho čekat, Vaše Excelence, pak pochopíte,- že padesát rupií. .."

"Dobrá, dobrá, nahradíme vám ztracený čas," souhlasil M. Duboc.

"Nechci, aby vozy byly naloženy na, prám," vykřikl Vláďa a strhl pušku s plece. Fome a Fogo stáli před ním.

Skokem byl senhor Perisengi u něho:
"Co si ještě nepřejete, chlapečku?" vykřikl a hrubě strhl Vláďu do náruče, a než se hoch vzpamatoval, pocítil, že ho silný muž nese k řece, že s ním skočil na prám a vlekl ho do stanu. Bolestné kňučení psů se dotklo Vláďova sluchu.
"Pusťte mě," vykřikl chlapec, "vy lupiči!"
"Nepřejte si, abych užil proti vám násilí, chlapečku,-a mlčte!" zasyčel Perisengi.
Kdosi, jistě velmi ochotný a obratný, vzal Vláďu ze sevření senhora Perisengiho a položil ho na kupu rákosí. Než se chlapec nadál, otočil kolem něho těsně provazy, že Vláďa nemohl hnout nohama ani rukama. ' Vladimír nekřičel, protože nebyl překvapen. Už chvíli věděl, že upadli do rukou loupežníků. Pošeptal mu to strýc MangurUj který, když se vzpamatoval z prvního leknutí, zmizel mezi keři, než senhor Perisengi vyjádřil své zdvořilé uvítání.
Po chvilce přinesli dva černí chlapíci svázaného M. Du-boca a položili ho vedle Vládi. Oba psi vběhli do stanu a lehli si vedle spoutaných bělochů.
"Když budete zticha, nic se vám nestane," řekl senhor Perisengi, který vešel za nosiči. "Když ale budete křičet, moji hoši vás zapíchnou a hodí do vody s příslušným závažím."
A tak Vláďa i M. Duboc moudře mlčeli. Slyšeli, jak' vozy vjely na prámy a zaslechli i prosby Katani a pláč dítěte, avšak všechno trvalo jen chvíli. Lupiči měli jistě naspěch, a proto ihned odrazili od břehu.
"Nedodrželi jsme slib daný Bumsovi," šeptal Vláďa, "a to je trest za to."
"Zradili nás ti černí chlapi," odpověděl M. Duboc.
"To se mýlíte, Manguru běžel pro pomoc," odpověděl Vláďa.
"Tak tedy není všechno ztraceno. Doufejme!"
Kdo nemá naději, nemá budoucnost; Vláďa byl však příliš mladý, a tak v budoucnost věřil a nevzdával se naděje, i když tušil, že budoucnost bude zlá ...

VII. KAPITOLA

v níž jsou popsány Bumsovy starosti a obavy i jeho úmysly, jak vypátrat bílé senhory. Mimoto se čtenář dovídá o říši krále lupičů Batoka, který vybírá od bělochů zvláštní daň

Bums, který zůstal u vozu zarytého do bahna, strávil špatnou noc. Ani ho tak bolestně nebodali komáři jako obavy o Vláďu. Strýci Manguru a jeho druhovi sice Bums důvěřoval, avšak věděl, že cestování po stepi v noci není bez nebezpečí.
Do pobouřené a ustrašené hlavy často vstupují nevítané myšlenky. Protože o agentech Pedra Toura nebylo dávno vidu ani slechu, Bums zapomínal na pronásledovatele, ba ani krutý Adular ho nestrašil ve snech, až teď si náhle vzpomněl, že v blízkosti řeky by mohli číhat najatí vrahové.
Bums znepokojen touto myšlenkou, vyskočil a běhal kolem bažiny jako šílený. Vždyť opustil Vláďu v nejnebezpečnějším místě!
Teprve k ránu se uklidnil. Ještě před východem slunce probudil své černé druhy a nutil je, aby mu pomohli vytáhnout vůz. Stálo to mnoho námahy, než se práce zdařila. Ale kolo bylo zle pochroumáno. Asi za hodinu po východu slunce se z bažin vraceli mladí lidé, kteří nehodu zavinili. Avšak protože se na Bumse hněvali, nedbali na jeho prosby ani hrozby a odepřeli mu i nejmenší pomoc.
Na výměnu kola nebylo možné ani pomyslet, neboť ani jedno kolo z ostatních vozidel se k pochroumanému vozu nehodilo, a tak po dlouhém a bezúspěšném spravování se Bums rozhodil, že odstraní i druhé přední kolo, že zapřáhne mezky do zadku vozu a že předek podepře líhou, která bude ovšem za vozem vyorávat hlubokou rýhu a zatíží vůz. Jiné pomoci však nebylo.
Mladí černoši již dávno' ujížděli k rodné vesnici, když Bums skončil těžkou práci, a poděkovav za pomoc a přátelství starým černochům, zamířil k osadě Ntundě.
Šel podle vozu, který se zvolna vlekl po stepi. Ačkoli jel k osadě přímo, přece dorazil k cíli až pozdě odpoledne. Avšak před Ntundou na něj čekalo úžasné překvapení. Očekával ho tu strýc Manguru. Už předtím proběhal osadu a všude se marně vyptával na černocha, který měl přijet s vozem taženým mezky. Moudrý strýc tušil, že Bumse něco zdrželo a pevně věřil, že jeho synovec osadu Ntundu nevynechá!
"Stalo se něco?" volal Bums již z dálky, jakmile strýce Manguru poznal. "Kde jsou bílí senhorové?"
Strýc Manguru jen mávl rukou k západu a potom něco brebentil, čemuž Bums hned nerozuměl.
A protože hořel netrpělivostí, zastavil potah a přinutil strýce, aby si sedl a vypravoval.
Strýc Manguru se musel přiznat, že v noci zbloudil a že "Tlustý hroch" poručil, aby se jelo přímo k Čironu.
Netrpělivý Bums přerušil úvod:
"Ptám se tě, kde jsou bílí senhorové, tak to řekni nejdřív!"
"Na řece, v zajetí loupežníků," odpověděl strýc.
"Buď ses zbláznil, anebo jsi opilý," vykřikl Bums hněvivě.
"Ani to, ani ono. Jakmile jsme přijeli k řece, vyšel nám vstříc mladý silný černoch, ustrojený jako námořník, a vítal nás velmi přívětivě. Ale protože za keři jsem zahlédl asi tucet chlapů, kteří se snažili zakrýt zbraně, hned jsem poznal, že jsou to Batokovi lupiči."
"Batokovi lupiči? Co to mluvíš?"
, "Ach, ty nevíš, že Batoka je král lupičů a že jeho tlupy loupí na Zambezi a Šire i v celém okolí?"
"A proč jste mi to neřekli dřív ?"' zajíkal se hněvem Bums a div strýce neudeřil. "A ty ses zachránil?"
"Bílí senhorové nic netušili a ani já jsem nesměl prozradit, že jsem lupiče poznal. Proto jsem pošeptal jen slůvko mladému senhorovi, shýbl jsem se pod vůz, hbitě jsem podlezl, a než vůdce lupičů oklamal bílé senhory zdvořilostmi, utekl jsem mezi keře, kde jsem se skryl.
Brzy potom jsem zaslechl křik. Bál jsem se však zdvihnout hlavu. Když potom zazněly hlasy z řeky a vesla zapleskala

na vodě, odlezl jsem za husté keře a upaloval k osadě."
Bums se už na nic neptal, nýbrž jen rozkazoval:
"Pojď! Vůz necháme v Ntundě a potom mě dovedeš na místo neštěstí."
Strýc Manguru mlčky poslechl a zavedl Bumse i s povozem ke svému známému, příteli z mládí, s nímž často lovíval, neboť lovci z Luansy se někdy na lovech zatoulali nejen k řece Biro ale i k Šires ba i k jezeru.
Mueni uvítal strýce Manguru radostně, a když se dozvěděl, že byl vyvolen, aby ve své chýši opatroval bedny a vaky bílých senhorů, kteří přijdou a štědře ho odmění, a že smí používat mezky, dokud o ně Bums zas nepožádá, byl přešťasten a zval milé hosty, aby si odpočinuli a pojedli, co má v chýši.
Na cestu k' Čironu bylo už pozdě, a tak netrpělivý Bums musel chtěj nechtěj přijmout pohostinství. Na Ba-tokovy lupiče se vyptával nejen hospodáře, ale i mužů ve vsi a slyšel různé historky.
Král lupičů Batoka ovládá veliké území mezi dvěma řekami, které ústí kdesi na pravém břehu do Zambezi. Dal celé krajině své jméno a panuje skutečně jako král. Jeho roty pod různými vůdci loupí na březích všech řek a odvážejí lup i lidi do Batokova království. Batoka se nebojí Portugalců ani Angličanů; jeho lidé mají pušky i revolvery a zabíjejí každého, kdo se jim postaví.
Bums znal své lidi; věděl, že rádi přehánějí, avšak přepadení bílých senhorů dosvědčovalo, že pověst o lupičích" není planá.
Druhého dne časně ráno vyjeli strýc i synovec na mez-cích k Čironu. Zvířata zanechali v osadě a potom se plížili velmi opatrně k místu, kde byli běloši zajati. Avšak na řece i na břehu bylo klidno a pusto.
Bums, opatrně rozhrnuje keře, náhle tlumeně vykřikl, když spatřil černošku Katani a její dítě, ležící spoutané pod keřem. Domníval se, že jsou mrtvy, avšak brzy se přesvědčil, že dospávají, co včera zameškaly.
Katani se ihned probudila a projevovala nesmírnou ra-'dost, že vidí staré přátele. Vypravovala, jak jí lupiči poručili, aby slezla z vozu, a jak ji spoutali; ubozí bílí senho-rové byli prý také spoutáni, ale lupiči je odnesli na prám,
"A co vozy a koně?" ptal se Bums.
"Všecko vzali s sebou."
Bums běžel na břeh. Chtěl vidět místo přepadení, avšak nikde nenašel nic zvláštního, ani zdupanou půdu, ani stopy krve. Nakonec ale přece něco našel. Kousíček papíru a na něm jediné slovo: "Perisengi". To slovo bylo napsáno tužkou a Bums poznal Vláďovo písmo.
"Perisengi! Co je to? Perisengi!" Bums si polohlasně opa-koval desetkrát to slovo, pak se ptal strýce, ptal se Katani, avšak nikdo nedovedl říci, co je "Perisengi".
A tak se smutně vrátil s černoškou, jejím dítětem a se strýcem do Ntundy. Cestou si rozmyslel, co teď udělá.
Strýc Manguru odvede Katani i s dítětem do rodné obce, kde černoška jistě brzy dostane kuře a bude spokojena. Stejně se jí z Luansy valně nechtělo; Bums zanechá vůz, mezky i náklad v Ntundě a vydá se na zvědy musí vypátrat, kam lupiči zavlekli bílé senhory, i kdyby ho to mělo stát život.
Strýc Manguru byl spokojen a černoška s ním šla ochotně, neboť bílí senhorové byli ztraceni a Katani jim nemohla pomoci.
Po strýcově odchodu Bums prohlédl bedny a vaky, které chtěl zanechat v Mueniově chýši. Nesmírně se podivil, když našel kožený kufřík se všemi penězi a Vláďovými papíry. Stalo se to jistě nedopatřením, že při překládání byl drahocenný kufřík přehozen na Bumsův vůz.
Nová starost dolehla na Bumse. Věděl, že s penězi zmůže víc než se zbraněmi, a proto se rozhodl, že jich vezme s sebou aspoň polovinu. Avšak listiny by mohl ztratit, nebo by mu je mohl někdo ukrást. Ani v černochově chýši nejsou na bezpečném místě. Proto musí kufřík někde zakopat, ukrýt do země.
Pohled na bednu se zbožím vnukl Bumsovi druhou myšlenku. Ano, tak vzbudí nejméně podezření a všude pronikne...
Druhého dne časně ráno odcházel Bums z Mueniho chýše. Na zádech nesl objemný vak. Rozloučil se s hospodářem a dal se směrem k Čironu. Když došel na místo, kde byli jeho bílí přátelé zajati, kutil cosi nějakou chvíli pod třemi vzrostlými stromy, potom vyšel na břeh a dal se po proudu.
Nikdo by Bumse nepoznal; teď z něho byl starý muž s prošedivělými vlasy a s velkými okuláry. Na shrbených zádech se mu houpal objemný vak a jeho pravice tloukla do země holí, jejíž bílý řez prozrazoval, že byla uříznuta nedávno.
Potulný obchodník kráčel po levém břehu Širé přímo k jihu.
Protože M. Duboc i Vladimír spolu rozmlouvali jen tiše a neprojevovali odpor, poručil senhor Perisengi, vůdce lupičů, aby zajatcům byla do stanu přinesena večeře. Lupič, který přinesl světlo a večeři, rozvázal zajatcům i provazy a po večeři již bělochy nespoutal. Avšak oznámil jim velmi určitě, že při prvním pokusu o útěk nebo volání o pomoc je zabije.
"Vaše Milosti," odvážil se Vladimír oslovil strážce, "mohl byste nám povědět, co se stalo s černoškou a dítětem ?"
Jeho Milost neodpověděla, a tak Vladimír ihned napravil chybu:
"Vaše Excelence ráčila slyšet mou otázku?"
"O ženy a děti nestojíme," ráčila Jeho Excelence procedit mezi zuby.
"Ach, snad jste je ...," zvolal Vláďa rozechvěně.
"Černoška je dost chytrá, aby doběhla do osady, a když ne, sežere ji zvěř," odpověděl strážce.
Vláďa umlkl; v duchu viděl opuštěnou ženu s dítětem na břehu, viděl ji zarmoucenou, postrašenou a bezbrannou, a nechtěl ani dále domyslit.
M. Duboc a Vladimír nevěděli, kdy dopluli po řece Šire až k ústí, kdy pře pluli Zambezi a kde se vůbec nalézají, neboť když se probudili, byl stan uzavřen a podle volného pohybu prámu poznali, že se pohybují proti proudu. Jen někdy se smeklo bidlo po kamenitém korytu řeky, ale protože pohyb kupředu neustával, bylo zřejmé, že někdo prám táhne.
Posnídali opět ve stanu a strážce na jejich otázku, kam; plují, odpověděl, že se do čtyř dnů určitě dočkají odpovědi.
A opravdu. Čtvrtého dne před večerem Perisengi odhrnul plátno stanu a zval "Jejich Excelence" velmi zdvořile, aby

vystoupili.

Užaslým zrakům bělochů se naskytl podivuhodný a krásný obraz bohaté a pilně obdělávané krajiny. Pole, lučiny, háje, pěkné vesnice i samoty, roztroušené podél řeky anebo mezi skupinami stromů, potěšovaly oči i srdce.

Vozy bělochů již stály na břehu, zvířata byla zapřažena a Perisengi zval bělochy, aby vsedli do jednoho vozu, a sám k nim přisedl. Obratný kočí seděl na kozlíku a čekal jen na povel, aby práskl do koní. Fogo a Fome vesele zaštěkali a hnali se za ujíždějícími vozy.

Rychlá jízda trvala víc než tři hodiny, když náhle místo vesnic, rozložených vpravo i vlevo od silnice, se před zraky bělochů objevilo město s četnými zděnými patrovými domy, s verandami a krásnými zahradami, v nichž se objevovaly evropské vily.

Neprojeli městem daleko, když vozy zahnuly po široké cestě lemované palmami k výstavné vile a zastavily se. na prostranném nádvoří.

Senhor Perisengi seskočil z vozu a zval "ctěné hosty", aby ráčili vejít do jeho "skromného příbytku" a odpočinuli si po namáhavé cestě.

Udivení běloši ani nechtěli věřit očím a uším; vždyť pan Perisengi, ačkoli černoch, byl zdvořilý jako francouzský šlechtic a jeho "skromný příbytek" bylo panské sídlo; opatřené vším pohodlím.

Přiběhli služebníci, aby posloužili vzácným hostům a uvedli je do prostorných, vzdušných a chladných pokojů. Nábytek- křesla i stůl z proutí - tu byl pružný a pohodlný. Za malou chvíli přišel též sluha, který je uvedl a nabídl "Jejich Excelencím" koupel.

"Je to kouzlo nebo pohádka?" ptal se Vláďa.

Perisengi přišel teprve druhého dne ráno. Přál evropským hostům dobré jitro a prosil je, aby se vystrojili, neboť Jeho Veličenstvo král Batoka jim udělí audienci.

Z věcí naložených na voze bylo přineseno prádlo i šaty, bělochů a za dvě hodiny po vlídném pozvání usedli oba běloši do vozu a odjeli s hostitelem do města. Batokovo sídelní město bylo rozloženo na rovině i na mírném svahu a obklopovalo zámek, který trůnil na vrcholu pahorku. Všechny ulice vybíhaly paprskovitě od oslnivě bílého; zámku, který jistě svítil daleko do kraje.

Po širokém bílém schodišti vešli běloši do chladných síní s kamennými podlahami, hladkými stěnami a klenutými stropy.

Senhor Perisengi uvedl bělochy do poměrně malého pokoje, avšak velmi vkusně zařízeného jako pracovna. U velkého psacího stolu seděl asi padesátiletý muž, krásný, statný černoch. Byl to král lupičů - Batoka.

Na uctivý pozdrav senhora Perisengiho odpověděl pokynem hlavy a němé pokloně bělochů se jen trochu usmál.

"Na váš milostivý rozkaz, pane králi, přivedl jsem oba bělochy, se kterými jsme se setkali na řece Širé a které jsme pozvali do vaší říše."

M. Duboc chtěl protestovat, že o pozvání nebylo ani řeči, avšak než mohl cokoli pronést, král Batoka pokynul rukou na sedadlo a řekl vlídně velmi pěknou portugalštinou:

"Těší mě, senhorové, že jste zavítali do mé říše. Vítám vás a prosím, abyste se posadili." Běloši poděkovali poklonou a čekali, až si král sedne, potom uposlechli vyzvání. "Senhorové," pravil král a úsměv nezmizel z jeho plných rtů, "divíte se jaksi podivnému způsobu, jakým zvu hosty do své říše. Dovolte, abych se omluvil. Mnohé evropské státy zabraly ohromné části Afriky proti naší vůli, to je proti vůli Afričanů, jediných pánů a majitelů této země. Afričané podlehli chytrosti, zbraním a vyššímu vzdělání Evropanů. Afričané snášejí jho Evropanů, protože se jim nemohou ubránit, avšak jednou...," Batoka se na okamžik odmlčel. "Než, toho se my sotva dočkáme. Měl jsem štěstí, že již ve svém mládí jsem se seznámil s Evropany. Zatoužil jsem také po panství a moci a vybral jsem si tuto krajinu, v níž jsem založil svou říši, kterou budu bezohledně rozšiřovat, jako to dělají Evropané, a proti moci postavím moc. Král Batoka je nazýván králem lupičů, avšak není horší lupič než vzdělaní a úlisní Francouzi (M. Duboc vyskočil, ale hned zase usedl), než kramářští Angličané, než hrubí Portugalci, hrdí žebráci Španělé a hladoví a úskoční Italové. Afrika je pro ně špižírnou, kterou vykrádají. Ale pro krále Batoku jsou běloši také lidmi ducha, obratnosti, lidé dovední, chytří a pracovití. Proto je zvu k sobě svým způsobem; běloši musí platit daň, musí mi dát, co dovedou a co vědí, musí mi dát svou práci. Také vy jste proto přišli. Můj sekretář prohlédl vaše věci. Je divné, že nemáte s sebou peníze, ale jen sbírky brouků a motýlů; jste tedy lidé učení, aspoň vy, senhore, a tohoto mladíka vodíte s sebou, abyste ho učil. Hádám dobře?"

M. Duboc se již uklidnil a odpověděl dosti bídnou portugalštinou:

"Pane králi Batoku, trochu se mýlíte. Cestujeme ovšem, abychom poznali cizí kraje, avšak k učenosti máme tuze daleko. Pravda, znám trochu brouků a motýlů, trochu zvířat čtvernohých, ptáků, rostlin a nerostů, avšak to všechno je na učence málo. Můj druh dosud nestudoval, a proto umí ještě méně než já. Na nás jste toho mnoho nechytil," dodal posměšně.

Král se jen usmíval:

"Chci ve svém zámku mít všechno, co jsem vídal u bělochů. Vaše skromnost se mi líbí. Ode dneška budete obohacovat mé sbírky, snesete sem všechno pozoruhodné, co v mé říši najdete, a postaráte se o to, aby mé sbírky byly trvalé. Neumí-li váš mladý druh nic jiného, ať vám pomáhá!" Běloši se domnívali, že audience je u konce, avšak král pokynul: "Hle, můj sekretář našel něco, co jsem u bělochů už viděl. Je to přístroj, který dělá obrázky."

"Ach, můj fotoaparát," zvolal Vladimír.

Král se hlasitě rozesmál:

"Vždyť jsem věděl, že mladý běloch taky něco umí. Nuže, váš úkol bude, abyste mi opatřil obrázky všeho, co je v mé říši pozoruhodného, ovšem nejdříve mých přátel, ministrů apod. A ještě něco! Copak je v této skříňce?" tázal se král.

"To jsou barvy, pane králi," odpověděl Vladimír, "barvy, kterými umělci malují obrazy."

"Ach, obrazy! Velmi se mi u bělochů líbily. Tak budete 'taky malovat obrazy."

„„To nedovedu," bránil se Vladimír.
"Uvidíme. Používám dobrých prostředků, aby běloch uměl, co chci. Když běloch nedostane tři dny jíst, umí pak všechno. Nechci však jen vaši práci, dopřeji vám i zábavu. Hle, tady je puška a nábojnice, které vám moji lidé vzali. Vezměte si všecko a bavte se lovem, tancem, zpěvem, jak vám libo, avšak nezapomínejte na povinnou 'daň - na práci!"
"Důležité důvody nás nutí, abychom se vrátili do Lou-renco Marquesu," pravil M. Duboc, "a žádáme vás proto, pane králi, abyste nás propustil."
"Až splatíte povinnou daň užitečnou prací, propustím vás," řekl král Batoka vážně.
"Kdy to bude?" vyhrkl netrpělivě M. Duboc.
"Až já uznám," odpověděl král pánovitě a pokynul, aby odešli.
A tak se M. Duboc a Vladimír stali zajatci, a ani nevěděli, zda jejich zajetí bude trvat měsíce nebo roky.

VIII. KAPITOLA

v níž se čtenář dovídá o Bumsových pokusech o osvobození bílých senhorů a o podivuhodném setkání s přítelem bělochů, který znamenitě zdokonalil Bumsovy plány.

Bums se ubíral po levém břehu Širé celý den. Když se však až do Morambaly marně vyptával na dva prámy a tři lodice, dal se přepravit přes řeku, aby zas pátral po pravém břehu. Bums byl velmi opatrný, a když se vyptával na lupiče, projevoval vždycky strach o své drahocenné zboží, aby zakryl pravou příčinu. Perisengiho jméno vůbec nevyslovil, aby na sebe neupoutal pozornost, neboť si nebyl jist, zda někde nenaslouchá některý člen lupičské bandy. Na stokilometrovou cestu Bums potřeboval tři neděle, protože se vzdaloval od řeky a opět se k ní vracel a snažil se, aby ho lidé v celém okolí znali.
Kterýsi obchodník v Seně Burrisovi poradil, ovšem" posměšně, že když touží obchodovat s lupiči, ať vnikne do jejich říše, ať se vydá po Zambezi až k městu Vicente, kde snadno najme člun, který ho dopraví proti proudu po řece Sangue až do Batokova království.
Tenkrát se Bums přece odvážil zašeptat Perisengiho jméno, a i o něm se mu dostalo zpráv. Vždyť mnoho lidí znalo nejbystřejšího a nejobávanějšího pomocníka krále lupičů.
Bums nedal najevo, jak ho zpráva potěšila, a hned druhého dne se vydal na cestu. Plavil se na malém parníku a třetího dne vystoupil ve Vicente, aby padl do rukou muži, na kterého sice často vzpomínal, avšak nikdy si nepomyslil, že by se s ním mohl setkat v těchto končinách. Byl to dono Manuel Guarda, vrchní správce statků Eduarda Jambora!
Bums poznal dona Manuela na první pohled a přiskočil k němu tak prudce a chytil ho oběma rukama tak pevně, že cestující, přicházející z paluby, si nepomysleli nic jiného, než že věřitel chytil dlužníka anebo strážník zloděje.
A tak se dono Manuel dověděl o všech Vláďových pří
hodách, o útěku do vnitrozemí, o M. Dubocovi, o černošce a jejím dítěti a o přepadení, jež dovršilo všecky útrapy.
Dono Manuel poslouchal mlčky, když však slyšel o Pe-risengim a o králi Batokovi, hbitě vyskočil a zahrozil k jihu. Patrně věděl o těchto lupičích víc než Bums. Ale i černoch byl zvědavý a prosil dona Manuela, aby mu pověděl, co dělal celý ten čas.
"Co jsem dělal? Honil a hledal vás po celém Mosam-biku!" zvolal dono Manuel hněvivě. "Skoro dva měsíce jsem si poležel u přítele Camponése, než jsem se natolik vzpamatoval, abych se udržel na sedadle vozíku; potom jsem hnal koně úprkem do kraalu v horách, kam jste měl. Vaše Milosti, odvést senhora Jambora. Ale vás jsem tam nenašel, ba nikdo o vás ani nezaslechl a byl bych váš jistě zastřelil, kdybych vás potom dopadl.
Došel jsem až do Lourengo Marquesu, navštívil guvernéra, jemuž jsem odevzdal dopisy od svého zesnulého pána, senhora Eduarda Jambora, a vyprávěl mu o nástrahách Ped\ a Toura i o zmizení mladého Jambora. Guvernér byl nejen velmi dojat, ale i velmi pohněván a přísahal, že Pedra Toura požene k zodpovědnosti a potrestá ho za -zločiny.
Nevzdával jsem se naděje, protože jsem na různých místech poznával lidi Pedra Toura, jak slídí a hledají. To mě přesvědčovalo o tom, že se dosud senhora Vladimíra nezmocnili. Před měsícem jsem se rozhodl, že budu pátrat po zemské tepně, po Zambezi. Tam se soustřeďuje život, tam projede množství lidí, kteří přišli k řece z různých končin země. Těšil jsem se, že mi pomůže šťastná náhoda. A pak jsem se plavil proti proudu, opouštěl lodi a pátral po obou březích, avšak nikde jsem stopy neobjevil. Zdálo se, že vás pohltila země. Tak jsem dospěl až do Vicente a setkal se s vámi, Vaše Milosti, abych se dověděl, že senhor Vladimír je zajatcem lupičů,"
Dono Manuel sklonil hlavu do dlaní a dlouho setrval v mlčení, jež ani Bums nepřerušil, neboť si v duchu vyčítal neopatrnost a lakomství. Nebylo by bývalo lepší, kdyby byl zanechal vůz v bahně? Náklad mohl být přeložen na Vladimírův vůz a všichni mohli ještě v noci dojet do Ntundy a odtud do Čironu, kam by se lupiči neodvážili.
Náhle zdvihl dono Manuel hlavu.
"Musíme vniknout do země lupičů," zvolal, "a vysvobodit senhora Vladimíra."
"A M. Duboca," dodal Bums. "Taky jsem se již odhod-< lal, že půjdu k lupičům."
"Půjdu s vámi, Vaše Milosti," řekl dono Manuel, "ale teď půjdeme do města. Bydlím v hospodě, ve které bude i pro vás dost místa. Pojďme!"
Kdyby bylo na Bumsovi, byl by se vydal hned do země lupičů a jistě by sám upadl do zajetí, než by senhory vysvobodil, avšak dono Manuel chtěl připravit všecko tak', aby pokus neselhal. Bylo mu velmi vhod, že Bums vzal s sebou dosti peněz, protože jich bude třeba.
Celý týden se dono Manuel opatrně vyptával na lupiče, na jejich zvyky i na jejich království, avšak zprávy byly, neúplné a nespolehlivé. Proto bylo nutné, aby se přesvědčil na vlastní oči. Podnikne-li však tak nebezpečnou cestu, musí být korunována dobrým výsledkem. Dono Manuel poručil přísně Bumsovi, aby nic nepodnikal; vzal mu větší část peněz a vydal se na cestu po Zambezi až k moři.

Co hledal ? Proč ztrácel vzácný čas ?
Dono Manuel se rozhodl, že najme malý parník.

Po netrpělivém čekání, jež se protáhlo na dva měsíce, se Bums dočkal slibovaného parníčku.

Připlul chvatně, a zakrouživ na široké řece, vplul do přístavu, zanechávaje za sebou úzký a dlouhý závoj šedého dýmu, což prozrazovalo, že pod kotlem hoří anglické uhlí.

Kapitán Jackson ohlásil donu Manuelovi, že na palubě je všecko zdrávo a kapitán sám že čeká na další rozkazy.
"Proti proudu do přístavu Sangue," velel dono Manuel.

Od bažin přítoku Mupy bylo potřebí ještě větší opatrnosti, a proto dono Manuel rozkázal, aby byly spuštěny na vodu oba motorové čluny, které ve stínu stromů podél levého břehu mohly snadněji uniknout pozornosti lupičů, do jejichž království chtěli dono Manuel a Bums vniknout.

Kapitán Jackson obdržel rozkaz, aby zde na vhodném a skrytém místě zakotvil a bedlivě pozoroval okolí. Obje-ví-li se za noci červené rakety, měl hnát parník plnou parou proti vodě; rakety zelené mu však zvěstují, aby přistál u vtoku Mupy na místě, kde by mohl ihned přijmout cestující.

V Druhého dne časně ráno odrazily od parníku dva malé motorové čluny a rychle pluly proti proudu Sangue, jehož vody nyní přicházely od jihozápadu.

V prvním člunu seděli dva černoši, neboť dono Manuel
uznal moudrost Bumsovy rady, že dva černošští obchodníci nevzbudí tolik pozornosti, jako běloch s černochem.
A tak Bums provedl na donu Manuelovi své maskérské
umění jako kdysi na Vláďovi. Oba obchodníci byli patrně
zámožní, protože měli hojnost zboží a i jejich bavlněné
obleky a široké slaměné klobouky nebyly ještě zchátralé;
ba i jejich batohy, upletené z loupaného proutí a lýka,
prozrazovaly, že byly vyrobeny teprve nedávno.

V druhém člunu seděl jediný muž, jehož úkolem bylo,
aby plul asi kilometr za prvním člunem, a aby bedlivě
pozoroval okolí, zvláště na pravém břehu.

Říše krále Batoky, skrytá v západním cípu portugalské kolonie v krajině Mano, jež se prostírá západně od velkého jezera Ňasa, nebyla větší než okres. Král Batoka se nikoho nebál. Platil daně a různé poplatky jak Portugalcům, tak i Angličanům, a tak si kupoval klid a mír. Okolní kmeny prohlašovaly sice "krále" Batoka a jeho poddané za lupiče, ale protože jejich stížnosti nebyly vyslyšeny, bránily se samy, jak mohly.

Mezi kmeny černochů panuje stále a všude nevraživost a buď bojují o loviště a dobytek, anebo z touhy po nadvládě. Evropané urovnávají tyto místní spory a trestají nepokojné kmeny jen tenkrát, když jejich výbojnost je namířena proti zájmům bělochů.

Batoka byl nejen válečník, nýbrž i diplomat a styk" s bělochy v době mládí rozvinul jeho přirozenou lstivost.

Když se vrátil od břehů moře ke svému kmeni, aby nastoupil po otci jako náčelník kmene, dal si titul krále a umínil si, že založí "stát" podle vzoru bělochů. Kdo chce vládnout, musí mít moc a vojsko je moc, která podporuje vládce. Proto se mladý náčelník především staral o zřízení armády, což bylo snadné, poněvadž jeho kmen byl bojovný. Batoka cítil, že bílí cizinci se hrnou do Afriky, aby ji bezohledně vykořistili, a proto vyrostla v jeho srdci proti nim nenávist. Batoka byl však chytrý. Věděl, že běloši jsou vzdělaní a obratní, že mají výborné zbraně a že postupují proti černým domorodcům svorně a rázně.

Běloši dovedli využít moře, úrodnou zemi, lesy i nerosty, jen aby se obohatili, a tu Batoka rozmnožil svou "moudrost" o poznatek, že bohatství je také moc. Proto se po návratu ke svým soukmenovcům staral o to, aby země byla dobře obdělávána a aby se rozmnožil stav dobytka. K tomu všemu potřeboval ovšem lidi a peníze. A protože se mu obojího nedostávalo, kradl lidi i majetek po okolí a stal se postrachem i svých černých soukmenovců v celém kraji. K jeho četným "reformám" v říši patřilo i zavedení roboty!

Král Batoka zpyšněl. Dal si vystavět od zajatého stavitele palác a rozkázal svým poddaným, aby si místo kulatých dřevěných chýší stavěli domy z pálených cihel a vytvořili kolem královského paláce město. Batoka neměl vždycky štěstí. Jeho lupiči zajímali i zběhlé námořníky, kteří utekli z některé lodi na pevninu, dobrodruhy, po tulné obchodníky a lidi, kteří prchali před spravedlností. Ti nemohli králi Batokovi prospět, neboť král potřeboval především mnoho řemeslníků.

Také M. Duboc a Vladimír mu nemohli být nijak k užitku, a král je zdržoval v zajetí jen z pýchy. Chtěl se před nimi honosit svou mocí, moudrostí, a "pokrokem" ve své říši.

V prvních týdnech byli M. Duboc a Vladimír silně střeženi, takže na útěk nemohli pomýšlet. A tak jejich jedinou nadějí byl Bums. Ale co zmůže věrný černoch proti Batokovým lupičům. Najde-li šťastně jejich stopy, padne buď v nerovném boji, anebo sám bude také zajat.

Útěchou bělochů bylo, že bydleli spolu, že je nikdo netýral a že dostávali dobrou stravu. S ostatními zajatými bělochy se setkávali zřídka, neboť bydleli v paláci Pan král" si je velmi oblíbil, protože pozorně naslouchali jeho plánům a někdy mu i poradili, jak by mohl zvelebit sídelní město. A tak po čase dozor na ně velmi ochabl; až dosud se stejně nikomu ze zajatců nepodařilo uprchnout z Batokova zajetí.

IX. KAPITOLA

ve které se líčí útěk ze zajetí, urputný boj na řece a poměrně i vážná Bumsova nehoda, když se na jevišti objeví zlý Antonio Adular

Vladimír právě maloval v paláci na zeď podivuhodnou krajinu, když M. Duboc přinesl úžasnou novinu, že se v městě

setkal s Bumsem a Manuelem.

Vláďovi překvapením vypadl štětec z ruky.

"Dono Manuel a Bums? Běda! Batoka je zajme jako nás," zvolal Vláďa.

"Jsou přestrojeni za černé obchodníky," těšil M. Duboc Vladimíra. "Nebojte se o ně, jsou chytří a přišli, aby nás vysvobodili."

"Odtud nás nevysvobodí ani pluk vojáků," pravil Vlá-ďa smutně.

"Lest bývá účinnější než mocí," odpověděl M. Duboc. "Musíme jejich plány podporovat. Naši přátelé se již deset dní toulají po Batokově říši a podle jejich zpráv jsou na bezpečném místě připraveni koně, na kterých prchneme k řece."

Po této zprávě Vláďa rychle odešel do svého obydlí, aby se připravil na útěk.

Strach i naděje v něm zápasily celou noc.

Jakmile se ráno probudil, nakrmil psy, zastrčil kus chleba do kapsy, a uchopiv skládací stojan, který částečně zahalil látkou, vyšel na ulici, ozářenou ranním sluncem. Četní chodci se usmívali na mladého bílého senhora a volali své pozdravy, na které Vláďa vesele odpovídal. Fome a Fogo běželi napřed a štěkali.

Vláďa prošel bez nehody městem, tu a tam se zastavil, jako kdyby hledal vhodný námět pro svůj náčrtník, avšak opět a opět šel dále. Zdálo se, že blízko za městem našel pěkný strom, protože si tam usedl a pilně kreslil. Tak to později vypravovali obyvatelé města, kteří ho viděli, ba kteří se i pamatovali, že rozmlouval s několika domorodci, když se dívali na jeho práci; potom však sebral své náčiní a šel i se svými psy opět dále k východu.

Od té doby již nikdo v městě mladého, bílého senhora nespatřil.

Ve vzdálené vsi viděli sice obyvatelé také mladého bělocha, ale ten však seděl na koni a uháněl před černochem, patrně sluhou, který se marně snažil bělocha dohonit.

Asi za hodinu potom se kolem téže vesnice hnal úprkem jiný starý černoch, avšak toho si nikdo příliš nevšímal, neboť královští poslové tudy velmi často ujížděli na koních.

V městě zatím vířil zmatek a strach vyrážel skřeky z několika set hrdel poplašených obyvatel.

Jako na křídlech vichřice se městem roznesla zpráva, že nejen král Batoka, nýbrž i jeho nejmilejší pomocník a přítel Perisengi a oblíbené královy ženy zápasí se smrtí.

Druhá pověst tvrdila, že již všichni umřeli, avšak třetí vzápětí odvolávala toto neštěstí a hlásala, že všichni lidé, jimž král včera rozdal výborné cukrovinky, usnuli a nikdo není s to je ze spánku probudit.

Teprve za hodinu se ozvaly hlasy o zločinném úkladu a podezření padlo celou tíhou na potulné obchodníky, kteří včera v městě prodávali různé zboží a jistě nějak obratně položili krabici s otrávenými cukrovinkami do královy komnaty. Podezření bylo tím větší, že obchodníci zmizeli. A tak na ně byl uspořádán hon.

Ihned byla různými směry vyslána jízda; jedna tlupa ujížděla k východu, aby uprchlíky dostihla, druhá k se-< věru, aby hlídala řeku, třetí k jihu, aby donesla rozkaz veliteli loďstva, jež mělo uprchlíky pronásledovat po vodě. Několik tlup zvolilo směr západní, protože nebylo jisté, kterým směrem obchodníci uprchlí.

V městě očekávali, že za hodinu nebo za dvě spatří spoutané zločince. Avšak čekali marně. Dověděli se však, že se veškeré ozbrojené jezdectvo rozletělo po říši.

Teprve pozdě odpoledne se všichni domněle otrávení probudili z hlubokého spánku a chtělo se jim tuze jíst. Když se pan král dozvěděl, co se stalo, velmi se rozhněval a poručil, aby mu - než se naobědvá - osedlali koně. Jen senhor Perisengi odcválal bez jídla. Uhodl, že běží o únos bělochů, neboť nikde nespatřil ani Vláďu, ani M. Duboca, ba ani jejich psy.

Našim přátelům se útěk podařil. Dospěli k motorovému člunu, dřív než je jejich pronásledovatelé dohonili.

Senhor Perisengi hnal koně k řece, avšak tam se dověděl, že zde byli chyceni tři osedlaní koně a že tu byl i podivný vůz tlustého bělocha a jeho mezek, avšak po lidech že tu není vidu ani slechu. A tak senhor Perisengi poručil, aby většina jezdců jela za ním, a ujížděl po proudu podél řeky.

Motorové čluny našich přátel kvapně ujížděly po proudu. V prvním člunu stál dono Manuel vedle Vladimíra a bystře pohlížel na levý břeh, zatímco Vláďa hlídal břeh pravý. Oba měli pušky připravené k výstřelu. Ve druhém člunu se o tentýž úkol rozdělili M. Duboc a Bums.

Dono Manuel doufal, že uprchnou, aniž by se střetli s Batokovými loupežníky. Ale to se zmýlil.

Asi po tříhodinové plavbě uprchlíci spatřili na levém břehu sloupy prachu, zvířeného patrně kopyty zvířat. Mohlo to ovšem být i stádo zvěře nebo dobytka, ale mohli to taky být jezdci. Proto dono Manuel poručil strojnikovi, aby zamířil s člunem k pravému břehu, kde hustá klenba stromů skýtala jakousi skrýš. Ačkoli byl den a dono Manuel se nemohl spoléhat, že by kapitán parníku spatřil rakety, přece vypálil tři červené, volající o rychlou pomoc.

Čluny se skryly ve stínu stromů a v rákosí. Dono Manuel se nemýlil; byli to jezdci! Když dorazili k řece,-bedlivě se rozhlíželi na všechny strany. Patrně spatřili také rakety, které ovšem neznali, avšak červené koule vylétající z řeky dokazovaly, že se tu děje něco neobyčejného. Čluny byly dobře skryty a z protějšího břehu je nebylo možné spatřit; avšak nebezpečí hrozilo z pravého břehu, a odtud skutečně přišlo.

Jezdci otáleli na břehu asi půl hodiny, a když se chystali k odjezdu, jejich pozornost upoutal zběsilý útěk stáda antilop od řeky. Stádo přišlo, aby se napilo, právě k místu, kde byly skryty čluny. Ale jaké zděšení zachvátilo ubohé antilopy, když v rákosí spatřily tak nevídaný zjev!

K tlupě právě přicválal jezdec, za nímž se hnalo asi. dvacet Batokových vojáků. Byl to velitel královy osobní stráže, chytrý černoch, který bělochům nikdy nedůvěřoval. Když se od jezdců dověděl o šíleném úprku stáda, poručil třem jezdcům, aby přeplavali řeku a pátrali po příčině. Tři muži seskočili s koní, mezi zuby vložili dlouhé nože a vešli do vody. Avšak řeka byla hluboká, a proto museli plavat.

"Ty tři černé hochy musíme bohužel zastřelit," pravil Bums. "Jestli nás vypátrají, budeme ztraceni."

"Jakmile vystřelíte, prozradíte náš úkryt, Vaše Milosti," namítal dono Manuel, "proto se mějte na pozoru a odložte raději pušky! Umíte někdo házet lasem? Tady je dost provazů. Já jednoho chytím, kdo chytí ostatní dva?"

Strojník se nabídl, že chytí také jednoho a pro třetího se rozhodli Bums a M. Duboc.

"Počkejte všichni trpělivě, dokud nevejdou do rákosí a skryjte se, aby vás neviděli, dokud nebudou na dosah ruky," poručil dono Manuel. "Křičet nemohou, protože mají v zubech nože."

Tři černé hlavy se rychle blížily, a protože proud řeky byl líný, snesl je pouze o několik metrů níže, než kde byly čluny schovány. Útočníci právě lezli na příkrý břeh; avšak dono Manuel nedopřál svému muži času, aby si vy trhl nůž ze zubů, švihl provazem a otočil jej kolem černochových ramen tak pevně, že chlapík se lekl a nůž pustil. Strojníkův provaz se otočil kolem krku druhého muže. Avšak třetí černoch, který vylezl poslední, spatřil dost a skokem byl opět v řece.

"Střelte, střelte za ním!" zvolal Bums, marně hledaje pušku.

Zato Fome a Fogo skočili za černochem.

"Běda, jsme prozrazeni," zvolal dono Manuel. "Přitáhněte rychle provazy těmto chlapíkům kolem prsou. Necháme je tu, sami ale musíme z úkrytu, děj se co děj."

Rozkazy byly ihned vykonány. Z řeky se ozvalo zavytí psa. To naříkal Fome a Fogo se rychle vracel zpět. Prchající černoch sekl po psovi, který ho chytil za nohu. Fome zavyl bolestí, potopil se, avšak hned se zase vynořil. A hle, Fogo pochopil, že musí bratříčkovi pomoci. Rychle se k němu vrátil, podplaval ho tak, že podpíral Fomeho zadek a vlekl ho zpátky k rákosí.

Vladimír už běžel psům naproti a pomohl jim do člunu.

Jezdci na břehu chápali, že se v rákosí děje něco neobyčejného, a sám vůdce skočil i s koněm do řeky. Asi pět jezdců se vrhlo za ním. Vtom vyrazily z rákosí čluny a na nich stáli čtyři muži s puškami v rukou.

"Těch dotěrů se musíme zbavit," rozhodl dono Manuel, ..mířte na koně, jezdec bude mít co dělat, aby se zachránil."

Třeskly tři rány a potom hned ještě dvě. Účinek byl úžasný. Někteří koně byli raněni a způsobili ve vodě takový zmatek, že jen jediný jezdec vybředl i s koněm na břeh, kdežto ostatní jezdci rychle plavali ke břehu, aby zachránili sami sebe.

"Kdyby měli jezdci pušky, dařilo by se nám zle," prohlásil Bums, zatímco dono Manuel se snažil, aby motory pracovaly co nejrychleji a čluny unikly.

Na východě se objevovaly nové kotouče prachu. Jistě se sjížděly tlupy jezdců a rány z pušek přivolávaly k řece každého, kdo je zaslechl.

"Zaskočí-li nám cestu, bude zle," pravil dono Manuel, "musíme plout podél pravého břehu a bude-li zle, opustíme čluny. Připravte se všichni!"

Vladimír se nestaral o blížící se tlupy jezdců. Protože nemohl Fomemu zašít dlouhou sečnou ránu na pravém stehně a na zádech, převázal aspoň tělo psa motouzy tak hustě, aby rána nebyla otevřena. Potom vyždímal kapesník a přiložil jej psovi na ránu, aby tak nepálila.

Již se vskutku zdálo, že čluny budou zaskočeny, když náhle zazněla hlučná rána, kterou opětovaly pralesy temným zaduněním.

"To je rána z děla!" vykřikl dono Manuel. "Náš parník si razí cestu k nám. Hola, vidíte dým? To je náš kapitán Jackson!"

A opravdu po pěti minutách spatřili parník. Opět se na něm zablesklo, a když zahřmělo, prchaly tlupy jezdců od řeky.

Statečný kapitán Jackson také spatřil čluny a tak obratně zarejdoval k pravému břehu, že naši přátelé přeskočili na palubu bez velké námahy.

"Jen nepospíchejte, senhorové," napomínal je kapitán Jackson, "naše bouchačka zahnala těm chlapíkům na delší chvíli chuť k boji." Vladimír ukládal Fomeho na palubu a nevšímal si, jak ostatní přenášejí všecko na parník.

"Kapitáne, kdybyste chtěl plout ještě trochu proti
proudu," pravil M. Duboc vážně, "mohl byste zachránit
mou Žanetu, a věřte, že bych vám byl za to do smrti
vděčný."

Dono Manuel však M. Duboca zatahal za rukáv a ukazoval zpátky na řeku, kde se objevil jiný parník. Byla to nejrychlejší loď krále Batoka a ta se nyní hnala plnou parou za uprchlíky.

Kapitán Jackson se ale nepolekal.

"Kamaráda je třeba pozdravit, poshovte jen, abych mu poslal olověnou šišku v ocelovém obalu, a potom podnikneme závody."

A sám namířil dělo na blížící se loď, a trhnuv šňůrou, odskočil. Paluba se otřásla zároveň s hromem, který zařval. Na vodní hladině skočila koule jako kačena.

"Má ji zrovna v čele," řekl spokojeně kapitán Jackson, a otočiv loď, uháněl plnou parou tak, že po malé chvíli unikl z dostřelu Batokova parníku, který sice dostal kouli, avšak v pronásledování neustal.

Dostihy trvaly asi hodinu, když se náhle na pravém břehu objevily čety portugalských vojáků, kteří pozdravovali parník voláním, zatímco druhou loď zasypali deštěm; kulí.

Moudrý Batokův kapitán poznal, že přeplul hranice říše svého pána, a zakrouživ na řece, obrátil se rychle proti proudu.

Dono Manuel jásal. Všecko se mu zdařilo. Kapitán Jackson připlul včas a vojáci portugalské vlády byli na svém místě. Nyní již senhorovi Vladimírovi nebezpečí nehrozí.

Kapitán Jackson je dopraví nejen k ústí řeky Zambezi, ale až do Lourenco Marquesu, kde Vláďa bude v guvernérově paláci v bezpečí proti Tourovým nástrahám. Adu-lar se již taky jistě vzdal marné honby za synovcem; senhora

Jambora.

Avšak Bums si vyžádal dalekou odbočku. Přiznal se, že' Vladimírovy důležité listiny a peníze, uzavřené v koženém kufříku, se dosud nalézají na břehu řeky Šire, nedaleko místa, kde byli Vladimír a M. Duboc přepadeni.

"Proč jste, Vaše Milosti, za dlouhou dobu svého obchodování a putování nepřenesl kufřík s listinami a penězi blíž k řece Zambezi?" tázal se vyčítavě dono Manuel.

"Protože nikde by nebyl bezpečněji uschován," odpověděl Bums.

A tak po společné poradě s kapitánem Jacksonem se naši přátelé usnesli, že vniknou do řeky Šire, která se vlévá jen málo severněji do Zambezi, a že ještě jednou vystoupí na památný břeh. Batokových lupičů se mimo hranice jeho říše teď nebáli. Vláďa i M. Duboc se teprve nyní s radostí rozhlíželi po březích řeky, po níž se před několika měsíci plavili jako spoutaní zajatci.

Parník se prodíral statečně proti proudu a mladý stroj-ník často vpouštěl páru do píšťaly, a radoval se z toho, jak její ječivé zvuky prorážej! ticho hlubokých pralesů.

Stodvacetikilometrová plavba už měla být brzy vykonána, neboť kapitán poháněl parník i v noci. Třetího dne ráno Bums žádal, aby parník plul pomaleji a blízko levého břehu. Za hodinu potom odrazila od parníku loďka a unášela ke břehu Čtyři muže: dona Manuela, M. Duboca, Bumse a Vláďu.

Bums se stal přirozeně vůdcem výpravy a jeho sebevědomí rychle vzrůstalo. Nikdo přece Bumse nepředstihl. v chytrosti a opatrnosti!.Na svých nebezpečných cestách a při odvážném pronikání do říše obávaného krále lupičů mohl snadno ztratit kožený kufřík s penězi a důležitými listinami a výčitka dona Manuela, proč nepřenesl kufřík blíže k Zambezi, byla proto pošetilá. Cožpak nejsou i ve stepi skryté oči a uši ? Až vloží kufřík do rukou pana "Vláďo", budou ho všichni chválit.

Když účastníci výpravy vystoupili na břeh, navrhoval jim opatrný Bums, aby si odpočinuli ve stínu stromů, a sám se nabídl, že se poohlédne po okolí, jestli tu nablízku nejsou snad zlí lidé.

Důvěřiví společníci souhlasili, neboť místo bylo příjemné a z řeky zavál občas chladnější vánek, tak vítaný v tíživém horku. Nikdo Bumse nepodezíral, že si snad dobře nezapamatoval místo, kde kožený vak zahrabal.

Bums si sice vzpomněl na skupinu keřů, která měla být snadno zapamatovatelným znamením úkrytu, ale protože břeh byl všecek zarostlý skupinami keřů, mohl se černoch snadno zmýlit a také se zmýlil! Rozběhl se proti vodě a již si byl jist, že našel pravé keře. Začal pod nimi hrabat, ale kufřík nenašel. Byl z toho rozčilený a zmatený a jeho zmatek vzrůstal tím více, čím častěji se zmýlil. Ušel proti proudu již nejméně dvě stě kroků, když konečně spatřil to pravé místo a radostně vykřikl:

"Bums našel kufřík!" a potom se klokotavě zasmál, jako když voda prudce vytéká z úzkého hrdla láhve.

Bílí senhorové zaslechli Bumsův radostný výkřik, ale hned potom zděšeně vyskočili a běželi jako o závod proti proudu, neboť po černochově radostném výkřiku se ozval zoufalý jek.

Vláďa předběhl své druhy a přiběhl právě včas, aby zachránil věrnému sluhovi život.

Silný Bums byl zákeřně přepaden v okamžiku, kdy klekal pod keř. Neznámý násilník mu hodil oko provazu přes hlavu a trhl jím tak silně, až se Bums zvrátil na záda. Smyčka provazu se mu zadrhla na krku a byla by ho uškrtila, protože vrah skrytý za keři táhl bezvládného Bumse po písku.

Vláďa skočil po provázej aby jej vytrhl lupiči z rukou, ale vtom již taky doběhl dono Manuel a vypálil ránu z revolveru do houštiny. Z keřů se ozval výkřik a provaz povolil.

Vláďa se nerozmýšlel, opatrně přeřízl smyčku na Bumsově krku a šetrně zdvíhal jeho hlavu, jež skoro zčernala přívalem krve.

Naštěstí se již také dokulil M. Duboc, který věděl, jak se musí pomáhat člověku, jehož dech byl násilně zastaven. A protože v Bumsových ústech nebyl písek, M. Duboc se ihned pokoušel o umělé dýchání. A když i Vláďa pochopil, že je třeba, aby zdvíhal a ohýbal černochovy paže, mohl se M. Duboc věnovat krku a hrudníku nešťastníka. Pracovali tak horlivě, že nedbali o okolí. Zaslechli sice ještě dva výstřely, ale ohlédli se, teprve když se za nimi ozval hlas dona Manuela.

. "Jeho Excelence, lotr Adular, už nebude zákeřně vraž-'dit, protože mu v městě taky kdosi hodí smyčku na krk."

U nohou dona Manuela ležel spoutaný muž a obvazem na jeho pravém rameni prosakovala krev.

První pohled na Adulara prozrazoval, že tento míše-nec je zlý a nebezpečný člověk. Jeho černé oči, hluboko vsazené pod svraštělým obočím, hleděly nenávistně. Ústrojem i pletí se podobal Evropanu, ale jeho mysl byla divošská.

M. Duboc poslal Vláďu pro vodu, ale než se mladík vrátil s plnou přílbou vlažné vody z řeky, zachvěla se Bumsova oční víčka a z úst se mu vydral vzdech.

M. Duboc se však nespokojil s těmito příznaky vracejícího se vědomí a zatímco Vláďa omýval Bumsův obličej, M. Duboc hnětl černochovy paže, hruď a boky. Nikdo nevěděl, že M. Duboc dělal kromě užitečných pohybů také pohyby zbytečné - vždyť nikdo z nich nebyl lékař -, ale když milý Bums znovu vydechl a otevřel oči, zapomněli všichni na úzkost a. ptali se věrného černocha, jestli ho něco nebolí a co by rád.

"Koňak," vydechl Bums.

M. Duboc také sice důvěřoval této tekutině, ale přesto' opatrně přiložil hrdlo ploché lahvičky k Bumsovým rtům. Avšak když Bumsova pravice chtěla lahvičku přidržet' déle, odkulil se M. Duboc a prohlásil vesele, že jeho pacient již nepotřebuje další ošetřování.

"Kufřík, kde je kufřík?" vyhrkl Bums, když spokl příjemný lék.

"Pravda, kde je kufřík ?" opakoval dono Manuel a shýbl se k zajatci.

Adular se jízlivě zasmál:

"Je v bezpečí, jeden z mých přátel ho zrovna odnáší pravému majiteli."

"Snad ne tomu lotrovi Tourovi?" vykřikl M. Duboc.

"Nikoho jsem nejmenoval," odpověděl Adular. "Za dva 'dny budou listiny v rukou muže, pro něhož mají cenu." Přitom se odporně zasmál. Když pak viděl hněv a zklamání bělochů, líčil jim - aby je potrápil -, jak jeho pomocníci ujíždějí na rychlých koních a těší se na štědrou odměnu.

"Ze které nedostane Vaše Milost ani zbla, leda jen konopný provaz," těšil Adulara M. Duboc.

Dono Manuel stál chvíli zamyšleně, ale potom zvolal:'

"Počkejte, senhorové! Když jsem srazil Jeho Excelenci ranou do ramene, spatřil. jsem v houští ještě dva lotříky, kteří prchali. Poslal jsem za nimi dvě kuličky, a když jsem je pronásledoval až na step, neviděl jsem, že by z nich některý něco nesl. Pospíchali a mávali pažemi jako dropi na útěku. Podívejme se do houštin, možná že některý ničema kufřík odhodil, aby mu nepřekážel v běhu."

A protože se Bums již natolik vzpamatoval, že mohl hlídat spoutaného Adulara, vešli běloši mezi keře a hle-'dali kufřík.

Vláďa se velice zaradoval, když pod keřem vzdáleným sotva padesát kroků spatřil hnědý balík. Ale zklamaně jej odhodil, když zjistil, že je to jen plášť, který zde uvázl na trnité větvi. Jeho zklamání se však brzo proměnilo v radost, když zaslechl hlas dona Manuela. Portugalec si pamatoval směr, kudy lupiči prchali, a dobře usoudil, kde asi pronásledovaný chlapík mohl odhodit těžký kufřík.

Peníze a důležité listiny byly tedy zachráněny.

Bums zatím vyslýchal Antonia Adulara a za to škrcení mu sliboval pekelná muka.

"Bílý ďábel Vaší Milosti poradil a přivedl vás k řece. a bílý ďábel vás, Vaše Milosti, také odnese," lichotil Adularovi.

"Vaše Milost je hloupá jako slepý hroch," odpověděl Adular."I lehkonohá antilopa zanechává na stepi viditelné stopy, natož tedy takový nosorožec jako Vaše Milost. Marně jste pobíhal od řeky k řece jako žíznivý šakal a marně jste se skrýval v dědinách. ,Šli jsme za vámi a byli bychom vás zajali, kdyby nás nebyl předešel senhor, Perisengi. A až budete zas schovávat kufřík, Vaše Milosti, položte na vyhrabanou zem těžké kameny, protože ve stepi a u řeky je mnoho zvědavých hrabalů. Váš kufřík jsem našel v jámě, ale odkrytý."

Bums byl tak překvapen, že zapomněl Adularovi řízně odseknout. Ale vtom se již vraceli běloši, a dono Manuel nesl kufřík.

"Vaše Milost musí vstát," pravil dono Manuel, když rozvázal pouta na Adularových nohou, "a musí jít s námi. Kdyby se však Vaše Milost pokusila o útěk, střelím ji níž než do ramene; jsem vám takovou ránu dlužen za přepadení v Mosambiku."

"Proč bych utíkal," otázal se Adular a opovržlivě se ušklíbl. "Můj pán a ochránce je tak mocný, že vás přinutí, abyste mě propustili a pěkně se přitom omluvili."

"V Lourengo Marquesu bude poroučet a soudit Jeho Excelence guvernér, a pán Vaší Milosti bude velice rád, stihne-li ho jen vězení nebo velká pokuta," odpověděl 'dono Manuel bez hněvu.

Dva lodníci z parníku již přicházeli bělochům naproti. Čekali už příliš dlouho a byli zvědavi, co se přihodilo.

Adular vešel na palubu jako vznešený pán a volal na kapitána, že se stala mýlka, která bude jeho průvodce mrzet.

Kapitán se jen usmál a poručil, aby vzneseného pána odvedli do tmavé komůrky. Avšak Vláďa ještě prosil, aby Adularovi dřív ošetřili zraněné rameno. A protože na každé lodi je příruční lékárna, našly se tam tedy vhodné prášky, masti a obvazy.

"Byl bych nerad, kdyby mi Vaše Milost umřela," pravil dono Manuel Adularovi, když mu ošetřil a zavázal rány, "protože spravedlnosti se musí dostat i ničemovi."

Zpáteční cesta probíhala rychle a příjemně. Parník' vplul do Zambezi, po němž plula různá plavidla; avšak proud řeky unášel i vyvrácené stromy s rozsochatými kořeny, ba i celé ostrůvky, vytvořené ze stromů, křovin, vodních rostlin a bahna. To všechno znesnadňovalo plavbu. Avšak kapitán Jackson se vyznal na řece a vedl člun velmi opatrně, a přece rychle. A protože se nemínil zastavit ani ve Vicente, ani nechtěl navštívit obce Šu-panga a Mažaro, plul prostředkem řeky, a teprve kvečeru přistál u břehu, poněvadž v noci neplují po Zambezi plavidla vůbec.

Cestující vystupují večer z plavidel a přespávají na březích pod stany. Naši přátelé však zůstali na člunu a nezapomněli ani na stráže, protože za noci se po březích řeky toulá různá čeládka.

Kapitán Jackson zvolil k vyplutí do moře rameno Čindé ústí Zambezi totiž tvoří obrovskou deltu, která je neobydlena. Jakmile se parník octl v Indickém oceánu, zamířil k jihu. Jeho cílem bylo guvernérovo sídlo, město Lourengo Marques. Parník plul podél pobřeží, aby mohl doplňovat nejen zásoby topiva pod kotle, ale i zásoby potravin. Od ústí řeky Zambezi plul jihozápadně k ústí řeky Limpopo, odkud do Lourengo Marquesu už byl jenom skok.

Pro Vláďu byla tato cesta velmi poučná a zábavná. Vždyť M. Duboc a dono Manuel dovedli vyprávět mnoho zajímavého o pobřežních osadách i ostrůvcích, kolem nichž pluli. Přesto však byl velmi rád, když kapitán Jackson slíbil, že příštího dne před polednem zakotví v Lourengo Marquesu, městě, kde žije mnoho Portugalců, avšak' i Angličanů a Búrů.

Hned po přistání odvedl dono Manuel Vláďu, M. Duboca i Bumse i s kapitánem Jacksonem ke guvernérovi.

Lourengo Marques, sídlo guvernéra dona Josého De-sembaraga, se mnoho nelišilo od jiných pobřežních měst. Zakladatel města byl zlákán přirozeným zálivem, do moře široce rozevřeným. Místo chýší domorodců vyrostly tu nejdřív dřevěné boudy a kůlny, které sloužily jako skladiště pro plodiny, jež domorodci přiváželi, aby. je vyměňovali za evropské zboží. Z nepatrné skupiny skladišť vyrostlo později město; u přístavu přibývala k boudám a kůlnám zděná skladiště a na stráni nad zálivem vy^ růstaly v zahradách pěkné domy obchodníků. Vláďa se marně rozhlížel po krásných a nákladných stavbách. Musel se spokojit jen pohledem na nádherná stromořadí a na nově založený park. Pochopil, že guvernér sem přesídlil jen proto, že tu bylo zdrávo.

Dono Manuel se staral především o to, aby Adular byl zavřen v pevném vězení a zároveň na něho podal žalobu jednak soudu a jednak guvernérovi.

Adular vytrvale zapíral, že na dona Manuela zákeřně střelil, a tvrdil, že smyčka provazu, hozená Bumsovi na krk, byl

jen žert. Avšak když policie lapila a přivedla Adularovy pomocníky, pletl se v odpovědích i vymyšlených důkazech a zle se s bývalými druhy pohádal. Pevně věřil, že jeho pán, Pedro Touro, ho zachrání. Ale jeho důvěra v milionářovu všemocnost byla zklamána; neboť i Pedro Touro byl povolán před soud, kde svého důvěrníka a pomocníka hanebně zapřel. Hluboce dojat vzpomínal na věrného přítele Eduarda Jambora, upřímně želel jeho smrti a zařídal se všemi svatými, že hledal Eduardova synovce jenom proto, aby ho chránil a obklopil bohatstvím a pohodlím!

Když se Adular dověděl o zradě svého pána, tu se jako každá sketa zatetelil strachem a prozrazoval na Pedra Toura taková tajemství, že si spravedliví soudcové až zakrývali dlaněmi uši. O velmi bohatých lidech se řeči o jejich špatnostech nelibě poslouchají. A tak svému pánovi Adular velice uškodil, i když sobě nepomohl. Byl odsouzen na mnoho let do žaláře.

Šťastný Vláďa zaslechl jen málo o vyšetřování. Guvernér, dono José Desembarago, uvítal synovce dávného přítele Eduarda Jambora jako milého syna a jeho laskavá choť Vladimíra s účastí žádala, aby jí vyprávěl nejen o svých rodičích, ale i o tom, co v krátké době v Africe zakusil.

Přátelé z cest se často scházívali a vzpomínali na prožitá dobrodružství. První stín do jejich společnosti padl,; když M. Duboc oznámil, že jeho úkoly jsou skončeny a že se musí opět vrátit do pojišťovny Securitas. Při loučení s Vladimírem tiskl mladému příteli ruce a dojatě pravil:"

"Milý hochu, byl bych rád, kdybyste si -na mě často vzpomněl, a proto prosím, abyste na památku přijal mou sbírku hmyzu. Podle vašich atlasů jsem vám určil mnoho brouků, motýlů a můr - a ty, které jsem neurčil, snad 'dosud ani nikdo nezná. Opatrujte, prosím, zvláště mé jnilé "pětifranky" krásce."

Marné bylo Vláďovo zdráhání, musel dar přijmout", zvláště když laskavý M. Duboc tvrdil, že si opět nasbírá a nachytá jiné barevné skvosty.

Bums prodléval ovšem většinou mezi služebnictvem, ale nikdy nedovolil, aby pana "Vláďo" obsloužil někdo jiný. Něco se v jeho kudrnaté hlavě nemohlo srovnat. Senhor Eduard Jambor sice poručil, aby odvezl pana "Vláďo" na kraal do hor, ale když zaslechl "Jeho skutečnou Excelenci", totiž pana guvernéra, jak vážně rozpráví o školách, které musí Vláďa navštěvovat, poznal, že se cesta na kraal 'do hor velmi oddálí - a že Bums bude snad i zbytečný!

Pomyšlení, že by musel synovce svého bývalého pána opustit, ho tak trápilo, že se svěřil donu Manuelovi a hledal u něho útěchu.

"Nebojte se, Vaše Milosti," těšil ho dono Manuel, "mladý,.senhor bude i jako student potřebovat služebníka a oddaného přítele."

"Myslí, Vaše Excelence, že by Bums ... ?"

"Ano, Bums zůstane vždycky u mladého pana Jambora, i když po studiích převezme správu statků do svých rukou;"

"Vaše Excelence je nejlepší člověk na světě," ujišťoval Bums dona Manuela a tak se rozezpíval, že služebnictvo vyběhlo na chodby, a pán guvernér poslal svého pobočníka, aby dal výtržníka zavřít.

A hle, všechny plány se rozpadly jako vratká stavba z karet. Rozmetal je dopis, který přiletěl z Čech!

Vláďa poznal na adrese písmo,strýce Josefa. Z rozříznuté obálky vypadl zažloutlý list a Vladimír se po něm rychle shýbl, ale místo aby vstal, klesl na kolena a četl:

Drahá ženo a milovaný synáčku!

Byl jsem raněn v Dukelském průsmyku v Karpatech a padl jsem do ruského zajetí. Po dlouhých cestách a mnohých trampotách jsem byl zavezen až do Taškentu, kde jsem znova onemocněl. Teď jsem ale zdráv, a jakmile budu propuštěn, pospíším, moji drazí, k Vám třeba z konce světa.

Vroucně Vás líbá a na shledanou se nesmírně těší

Váš tatínek

Přátelé museli Vladimíra zdvihnout, a když je všechny objal a prohlásil, že bohatství celé Afriky ho tu nemůže udržet, uznávali všichni přítomní, že musí co nejdříve pospíchat do otcovy náruče.

"Done Manueli, vám svěřuji celý strýcův odkaz do správy. Nevím, jak tatínek rozhodne o zdejším majetku, já jsem se však rozhodl, že mě nikdy nesmíte opustit. Byl bych rád, kdyby se vám v Čechách líbilo a kdybyste tam byl jednou s námi šťasten.

A ty, můj milý Bumsi, ty popluješ se mnou hned," pravil Vladimír a uchopil černocha za rameno. "Domnívám se, že je u nás v Čechách právě zima, že je tam spousta sněhu a klouzaček a že se našim děvčatům po Vaší Milosti Stýská."

"Poplujeme ještě dnes?" zeptal se Bums a vycenil pěkné bílé zuby v širokánském úsměvu. "Ne dnes, ale možná, že už zítra," odpověděl Vladimír vesele, a všichni se smáli Bumsovu spěchu.,,

K o n e c